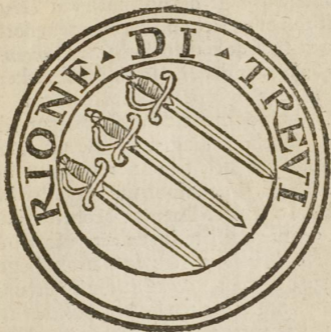

Vierde Dach-reis.

DE WYK VAN TREVI.

DESE Wyk voert tot haer Wapen drie Swaerden in een root Velt, en haren omtrek behelst gants de boort van den *Quirinaelschen Berg*, welke na *Romen* fiet. Sy heeft seer heerlijke Paleisen, als het *Pauselijke van den Hengsten-berg*, het *Barberinsche*, het *Colomesche*, het *Aldobrandinsche*, en dat der Heeren *Cesis* aen *S. Marcellus*, en aen de Fontein van *Trevi*; en de seer beroemde Hoven des *Hengsten-Bergs*, en der *Ludovisii*, en de voorseide fontein van *Trevi*.

Die

400 AFBEELDING VAN

Dit woord is door de gemeene man verdorven, moettende seggen *Trivio*, van drie voorname wegen, die in dese plaets uitloopen; waer een groote fontein springt, die ook noch van *Trevi* geseit wort: en of wel schoon die by-naem noch gegeven wort aen de kerken der Santen *Vincentius*, en *Anastafius*, en der *H. Maria*; dese raekt niet-temin aen de volgende Wyk des Koloms.

Wat het voornoemde water belangt, dat door onderaerdsche leidingen in dese plaets met drie uitwerpingen sich schoon vertoonen koomt; *M. Agrippa*, Schoonfoon van *Augustus*, heeft dat eerst doen leiden. Daer na hebben drie Pausen daer groote verbeteringen aen gedaen; d'eerste was *Nicolaes de 5.* die de waterleidingen vermaekte, d'ander *Pius de 4.* die 't Salonins water daer by voegde; en ten laefsten *Urbanus de 8.* dat van plaets veranderende, stelde 't vast daer men tegenwoordig dat fiet, een heerlijk gebouw beginnende, om dat voorste hoog op te trekken: maer door sijn doot is dat onvolmaekt gebleven.

Sy is mede seer rijk van kerken, soo in de vlakke des Loops, gelijk als in de hoogte des *Quirinaels*.

Van S. Paulus aen't Gelukkig water, naderhand de H. Maria der Victorie genoemt.

OP 't laefte deel des voorfeiden *Quirinaelschen Bergs*, hebben de Barrevoetsche Pa-

Paters Carmeliten in 't jaer 1606. dese kerk met het naeste klooster gebouwt.

Dese kerk eerst na *S. Paulus* geheeten, wierd namaels verciert met de naem van de *H. Maria der Victorie*, om dat in 't jaer 1621. de Keiser *Ferdinand* de Stád van *Praeg* weder nemende uit de handen der Ketteren, men daer een beeld van de Lieve Vrouw vond, dat door een van die Paters na *Romen* gebracht wierd.

Dit heilig beeld was van *P. Dominicus van Jesu Maria*, die uit last van *Paulus de 5.* op het verzoek des Hertogs van *Beieren* het leger in *Duitsland* volgde, in geselschap des selfden Hertogs, by de geseide gelegenheit, gevonden in een huifing *Straconiz* genoemt, een edel Boheemsch Rooms-gesinde toekomende, onder veel stukken houts, en andere diergelijke saken; welk beeld de Ketteren de oogen uitgesteken hadden, als ook het beeld van *S. Josoph*, en die der Herderen. Soo dat dit van die Pater gesien zijnde, gedreven uit yver van d'eere Godts, en van sijn alderheiligste Moeder, hy dat op nam, en met groot vertrouwen en godtsdienstigheid met sich voerde in 't aensien van yder als'er slach geleverd wierd, haer moedigende met de gelegenheit te vertoonē, die sy hadden om den hoon te wreken aen de Koningin des Hemels gedaen. De tegenwoordigheid der Moeder Godts gaf soodanigen hert in 't leger, dat schoon het swakker was als dat der vianden, van volk, van plaets, en andere saken, het in anderhalf uur een seer merkkelijke Zege behaelde, van yder voor

Won-

402 AFBEELDING VAN

Wonderlijk geoirdeelt; waerom dat, met gemeene toefstemming haer toedoen erkennende, aen dit beeld den naem wierd gegeven van de Lieve Vrouw der Victorie; en al de Vorsten die de voorseide Pater in sijn weder-keeren na *Romen* ontmoetede, vereerden dat selfde met seer kostelijke geschenken: en binnen *Romen* is dat daer na met een seer statigen ommegank, uit de *H. Maria de Grooter* komende, van al de Religien, Geestelijkheid, Kerk-voogden, en de heilige vergadering der Cardinalen in de voorseide kerk over gevoert, waer *Gregorius de 15.* tegenwoordig was, en selfs het *Te Deum* song. Daer wierden in den selfden ommegank veel standaerden, vaendelen, en andere wapenen gedragen in den voornomden slag bekomen, die in de verwelffels van de voorseide kerk wierden opgehangen; waer by noch veel andere gekomen zijn uit verscheide gelegentheden daer gesonden van gewonne Velt-slagen, soo in die plaetsen, als in *Vlaenderen*, door d'eerbiedigen yver die al dese Vorsten tot dit Beeld behouden hebben, en met welke sy tot het selvige in diergelijke nooden haer toevlucht nemen, spoedige bystant gewaer wordende; en voorts sond de Hertog van *Beieren* daer de standaerden, en vanden, in de zege tegen *Halberstad* behaelt, op den selfden dach als *Urbanus de 8.* tot het Pauzdom verheven wierd: en veel Vorsten betoonen seer grooten yver tot dit alderheiligste beeld met geschenken die sy daer aen gesonden hebben, en noch geduurig senden. Hier zijn de hervormde Paters Carmeliten van den Trap; en daer zijn schoo-

schoone Kapellen, en sy heeft een seer heerlijke Voorgevel van hard-steen, gemaakt door den Heer Cardinael *Scipione Borgese*, volgens een schoon bestek. De *S. Franciscus* is van *Domenichini*; *S. Andries* van den Ridder *Gioseppe*; de marmeren in de Kapel van de Cardinael *Vidoni*, van *Pompeo Ferrucci*; en *S. Paulus* in den Hemel opgetoogen van *Gerard Nederlander*.

Van S. Susanna. 2.

DE Roomfche Keiseren de beste plaetsen uitgekoren hebbende, die 't schoonste uitsicht in de Stad hadden om daer haer Paleisen te bouwen, gelijk in eenige kerken gesien is, en in andere noch gesien sal worden, soo weet men niet waerom sy dese aen een bysonder man lieten, *Salustius* geseit. Hy was een History-Schrijver, die boven desen by-naem noch twee andere voor-namen had, van *Cajus*, en van *Crispus*; en leefde onder den vryen Staet van *Romen*, ook ten tijden van *Cicero*.

Salustius.

Andere seggen dat dit een ander was, die in *Romen* leefde onder 't gebied van *Nero*, van wien hy 't Stadhouderschap van *Afriken* had; en sijn bediening geëindigt zijnde, soo rijk weder in *Romen* keerde, dat hy hier een Paleis bouwde, 't welk heel de plaets besloeg die daer is binnen de muuren tusschen

404 ABBEELDING VAN

schen de naefte *Salarische* en de *Pinciaensche Poort*: soo dat hy daer seer schoone Hoven, en een groote plaets daer voren gemaekt hebbende, veel jaren lank de plaets en Hoven van *Salustius* beroemt zijn gebleven; in welke de Keiseren selfs haer vermaek quamen nemen, gelijk onder andere *Nero*, en *Aureliaen*, van wien *Vopiscus* schrijft, dat hy daer meer was als in sijn eigen Paleis: en om dat sonder Bad-stoven, en baden, haer Paleisen in die tijden onvolkomen waren, had hy die aen't uitkomen van de *Salarische Poort*.

By dese aerdige en vermakelijke plaets had men een Velt het Grouwelijke geseit, om dat daer in eenige Tomben de Nonnen van *Vesta*, op een misflag betrapt, levendig begraven wierden.

Van dien tijt af begonnen de Christenen noch het huis van *S. Caius* dat daer tegen over is, in eerbiedigheid te houden, en wijden dat toe aen de Godtsdienst, en hier was ook een hoogtijt aen de selfde; waer uit men fiet hoe oud de gewoonte der Hoogtijden zy in twee kerken op den selfden dach; en met de naefte kerk van *S. Caius*, nu over veel jaren, de Hoogtijden gehouden zijnde, vernieuwde *Pius de 4.* de selfde in die der *H. Maria* der Engelen in de Bad-stoven, gelijk wy daer seggen sullen.

Dese twee van *S. Caius*, en van *S. Susanna*, waren voormaels onder de benamingen der Priesters Cardinalen; en om dat sy ten tijden der vervolgingen veel eer verborgen als openbaer waren, wanneer *Constantinus de Grootte* met sijn machtigen arm die ten einde gebragt had, soo is'er

is ’er geen twijffel , of onder de menigte kerken van hem, en *S. Silvester* gebouwt , hebben ook dese twee geweest; maer de Geloovige meer zucht tot dese hebbende , soo om dat hier de Lichamen waren van *S. Gabinus* en sijn dochter *S. Susanna* soo om de groote saken die daer voor quamen ; om dat in de eerste stichting , *S. Silvester* die gestelt had onder de oude benamingen, dese kerk van *S. Gabinus* , en van *S. Susanna* genoemd wordende. In ’t jaer 800. heeft Paus *Leo de 3.* die vermaekt.

Sy is noch twee andere malen vernieuwt : eens van *Sixtus de 4.* in ’t heilig jaer van 1475. en boven de poort stont met sijn heerschappy daer sijn wapenen tot aen ’t jaer 1600. wanneer de Cardinael *Girolamo Rusticucci* den naem daer van voerende , en toenmaels Plaets-bewaerder van *Clemens de 8.* hy de Voorgevel uit de gront op vermaekte met Tyburtinische steenen , volgens een seer schoon bestek , en bouw-konst van *Carlo Maderna*. Voorts maekte hy binnen de kerk het verguld verhemelsel , vercierde de muuren met schilderien , die de geschiedenissen der Joodsche *Susanna* vertooncn , een werk van *Baldassar da Bologna* ; en tusschen beiden met beeld-werkken van Pleister van *Valsoldo*. Veel meer munten de werkken uit die hy met groote kosten in ’t koor heeft doen maken , ’t Hoog Autaer , en de *Confessie*, die daer onder een groote plaets beslaet ; en met seer schoone trappen van marmer opent sich daer een toegang om de lichamen der voornoemde *Santen* te bezoeken , daer bequaem in ’t Autaer

406 AFBEELDING VAN

geplaetst, en met andere vercierselen door heel de kapel, van dese onderaerdsche en eerwaerdige plaets, waer door met reden *Camilla Peretti* suster van *Sixtus de 5.* ingenomen, de Kerk twee kapellen hebbende te maken, sy dese voor een daer van nam, waer een deel rust der Lichamen van de *Santen Genesius*, en *Eleutherius*, waer in de kerk van *S. Ian des Pijn-appels* 'tvoordeel had, tot welke toe wy bewaren sullen 't geen hier van te seggen valt: 't Autaer is geschildert van *Cesare da Orvieto*, het nieuwe aen de zijden van *Gio. Battista* uit *Milanen*: Voorts swijg ik hier noch, van dat alle jaren op *S. Laurens* dach, aen wien sy die kapel toewijde, door een Erflating van haer, negen jonge dochteren vijftig kroonen yder ten houwelijk krijgen. Dierhalven betaemd'et niet dat het Roomsche volk dese kerk souden voorby laten gaen sonder de gewonelijke opdragt daer aen te doen op den dach van *S. Susanna*.

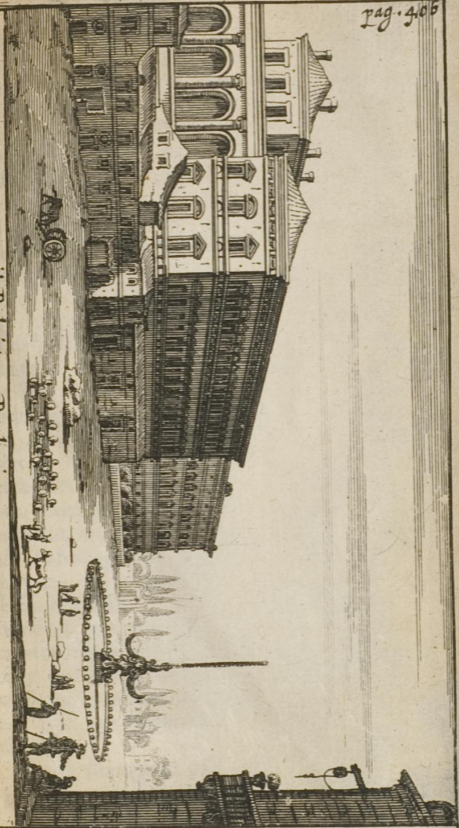
Het groot stuk op 't Hoog Autaer is een werk van *Giacomo Siciliano*; en het koor is van *Cesare da Orvieto*, *Baldassar da Bologna*, en *Paris Romano*. Onder 't Pausdom van *Sixtus de 5.* had hier 't klooster der Nonnen zijn begin, welke daer huden noch zijn, en staen onder de bescherming des Geselschaps van *S. Bernard* aen de kolom van *Trajaen*, en sy leven volgens den regel des voorseiden Sants en hebben door gunst van *Paulus de 5.* een eerlijk gebouw des kloosters.

Van 't Paleis Barberin.

Hier volgen de Hoven en 't Paleis *Barberin*,
waer

† Palais Barberin .

DING W
erischen
rdliche zu
n Camilla
to, die
dele wor
Lichman
us, was
edact hat
hiervon
Colum
Ein. Bar
sich, was
sich die
es gegen
ten wov
er dat
vord
er was
ng
er
gu
in
er
er
er

wæer eerst die faten des Cardinaels van *Carp*, en daer na der Hertogen *Sforza*, zijnde de plaets vergroot met het by-voegen van noch andere Hoven. Dit edel gebouw is een bestek des Ridders *Bernino*. Aen de voorgevel heeft het twee kolommen, met een uitsicht daer boven, welke de poort maken; het heeft uitgewrochte welffels, en vensteren die voor 't gesicht verschieten, en het is van harde steenen treffelijk gebouwt. Aen 't inkomen heeft het een dobbele Wandel-dreef, met een fontein en dubbelen trap, die van ter zijden op de Salen en na de vertrekken geleid. Het voorste van soo seltsamen Paleis, is gelijk op de gestalte van een Schouwburg. Daer in woont de Cardinael *Antonio Barberini*, Kamerling des H. Stoels, die daer seer heerlijke schilderijen heeft, met beeld-werkken, en andere aardigheden daer het volkomen mede verciert is. Het Welffel der Sael is uitnemende beschildert van *Pietro Berrettini* geseit *Cortona*. Daer is de beroemde en seer groote Boekschat des Cardinaels *Francesco Barberini*, van sonderlinge Boeken in allerhande wetenschappen, en van kostelijke met de hand geschreven vervult; als mede een seer heerlijk onderzoek van medalien, en van andere ongemeene saken met groote onkosten uit al de deelen des Weerlds by een gehælt; en om dat sy tot gemeene nuttigheit sou mogen dienen, zijn daer Opsinders, en Wachters over gestelt.

Aen de Voorgevel des paleis ligt ter aerden

een verbroke zuil daer noch iet aen ontbreekt, met Hieroglyphische teekenen van *Egypten* uitgehouwen. Men geloofte die te wesen uit het Le-gers rond Schouwburg; waer de Krijgs-knechten haer oeffenden; van buiten de groote Poort hier gebragt zijnde. Dit Paleis siet van de slinker zijde op de plaets der vier fonteinen.

De beschrijving van dit seer heerlijk Paleis, en de uitlegging der schilderijen die daer in zijn, en der afbeeldsels van de selfde schilderijen seer uitnemende uit metael gegoten door de konstigste vermaerde mannen die onse Eeuw in 't beeldwerk gehad heeft, is een waerdige moeite geweest van de Graef *Girolamo Tetio*; 't welk om een seer treffelijk boek te wesen, waerdig is van de vremdelingen gesien te worden, het draegte den naem van *ÆDES BARBERINÆ*.

En aen de rechter zijde na 't nieuw Klooster der Kappucynen heeft het drie seer lange, en seer heerlijke rymen van vensteren, met een seer hoog en groot werk van een poort in 't midden, soo dat dit beslag waerlijk de aerdige gemakelijkheid en het wonder van *Romen* is; het heeft ook seer schoone Hoven.

Voorts is tegen over dit Paleis *Barberin* de Versameling der Schotten; en die plaets wierd bequaem en gemakkelijk van sijn Heiligheit *Clemens de 8.* voor dese Volkeren gekocht, die onder de tucht der Paters Jesuiten hen bevorderen ten besten des Rooms-gefintheits in dat Rijk.

Op de plaets zijn twee aengename fonteinen in de laeste jaren des Pausdoms van *Urbanus de 8.*

NG 11

er an

van

en

de

ge

van

de

de

de

de

de

de

de

de

de

de

de

de

de

de

de

de

de

de

de

de

de

de

de

de

de

de

de

de

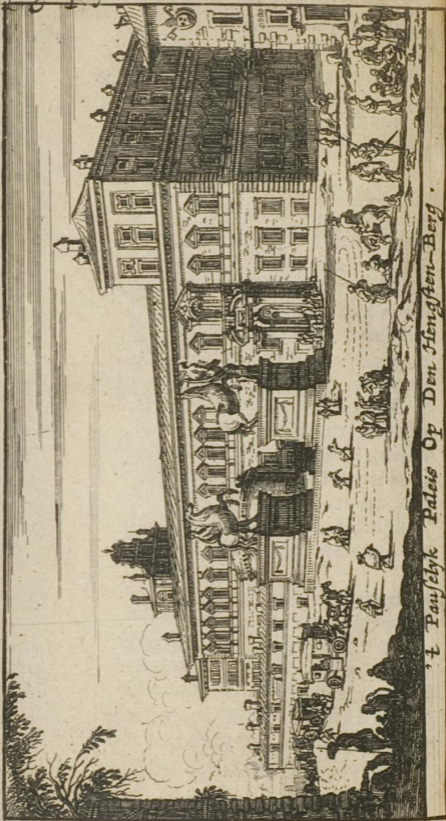
de

de

de

de

de

7 Pausschek Palais Op Den Hengsten-Berg .

gemaekt de voornaemste is in 't midden gelegen met een schoone stelling van den Ridder *Bernino*, en werpt groot water om hoog; d'andere staet aen een kant onder 't Huis van de Kanonik *Zuccherini*, met het volgende Opschrift boven de selfde.

URBANUS VIII. PONTIFEX MAX.

Fonti ad publicum urbis ornatum extracto.

Singulorum usibus seorsim commoditati
hic consuluit.

ANNO M. DC. XXXIV. PONT. XXI.

Dat is:

*Paus Urbanus de 8. dese fontein tot gemeene ver-
ciering der Stad gebouwt hebbende; heeft hier
voor 't gemak en bysonder gebruik van yder ge-
sorgt. In 't jaer 1644. het 21. sijn Pausdoms.*

Het Pauselijk Paleis op den Hengsten-Berg.

Het seer heerlijk Paleis op den Hengsten-berg is een der schoone, en prachtige gebouwen van *Romen*, van *Gregorius de 13.* begonnen, van *Sixtus de 5.* en van *Clemens de 8.* vermeerdert, en eindelijk tot dese gestalte gebracht van *Paulus de 5.* en verheerlijkt van *Urbanus de 8.* Dit is gelegen op den *Quirinaelschen Berg* van seer schoone Bouw-konst. Aen de voornaemste poort inkomende, vind men een seer groot voorhof, van

S

bin-

410 AFBEELDING VAN

binnen met een schoone wandel-dreef omcingelt, ondersteunt door grove pilasters, die daer rontom zijn, met een aengename fontein: van binnen heeft men seer heerlijke vertrekken, die rontom loopende gants *Romen* beheerschen.

Van de Kapel des Pauselijken Paleis. 3.

DE prachtigste Pauselijke kapel wierd uit de grondvesten opgebouwt van Paus *Paulus de 5.* tot de Pauselijke diensten, soo rijk en wel verciert, dat sy geoirdeelt wort, van de schoonste dingen des weerlds te wesen. Daer is een Koor waerdig soo hoogen plaets, en duisent andere grootheden, soo dat sy naeuwlijks te verhalen zijn. Laten wy acn d'een zijde de toestellingen die uitnemenden roem verdienen; en seggen wy maer van 't verhemelsel, of wel het welfsel soo rijk van gout, en vermaerde schilderien, dat men naeuwlijks diergelijk sou kunnen vinden. In 't kort daer is godtsdienstigheid, pracht, en rijkdom by mal-kander. En soo op 't *Vatikaen* in 't *Belvedere* de kapel geschildert is van *Mantegna*, het Paleisken van *Federico Zuccaro*, van *Baroccio*, en van *Pellegrino da Bologna*; de *Sixtinsche* kapel van *Michel Angelo*, en d'andere Historien (soo *Albartini* schrijft) van voornaemste Schilders yder om de prijs twistende, van *Petrus de Castro Plebis*, en van *Alexander*, *Dominicus*, *Cosmas*, en *Philips Florentin*. De *Pauline* van den voor-

ROCM-

noemden *Michel Angelo*, en van *Federico Zuccaro*: de kapel van *Nicolaes de 5.* en van *Eugenius de 4.* van Broeder *Jan Dominicaen*; de Salen van *Guilio Romano*, en van *Gio.* en *Cherubino Alberti*, en van andere; de vertrekken, en de kameren van *Raffaele*, van *Perin del Vaga*, van *Gio. da Udine*, van *Pellegrino da Bologna*, en van andere seer beroemde: soo ook op den *Quirinael* hebben seer uitnemende Meesters geschildert; in de Pauselijke woning de Ridder *Gioseppe d' Arpino*, *Gio. del Borgo*, *Guido Reni*, *Andrea Sacchi*, en andere gants sonderlinge Schilders. En of de Koninklijke Sael des *Vatikaens* voor de kapel beschildert is van *Taddeo*, en *Federico Zuccari*, *Gio. Vasari*, *Livio da Forli*, en andere Meesters; en dat daer de Pleister-werkken van *Daniele da Volterra*, en van *Guilio Piacentino* zijn: in de Sael voor de *Quirinaelsche* kapel zijn weder de schilderijen van den Ridder *Lanfranchi*, van *Carlo Venetiano*, en van *Tassi*, die noch doorsichten, en schilderijen heeft, in de Paleisen der Heeren *Lancelotti*, en *Bentivogli*, huden der Heeren *Maxzarini*; en het marmer van 't wassen der voeten is van *Laudino*; welke yder haer ceuw verheerlijkt hebben.

Paus *Urbanus de 8.* heeft het Paleis van de woningen afgetrokken, en alles in 't vierkant gebracht, de aerde nu afnemende, en nu op veel plaetsen weder aenhoogende; en heeft dat met dikke muuren versterkt: voorts heeft hy van binnen dat verheerlijkt met nieuwe vertrekken van woonplaetsen, en met schilderijen; en de grootste poort

412   A F B E E L D I N G   V A N

met een treffelijk werk verciert. Daer is noch een feer heerlijken Hof *Belvedere*, 't schoon uitfien, van den Hengften-Berg genoemt, met een groot getal van fonteinen verrijkt, die dat ten hoogften verciereu, waer in een fchoone Vyver is met fchoone boomen omfct, en ontrent de felfde is een fontein van fonderlinge fchoonheit. Daer is noch een verborgen fchoonen Hof, en foo veel fchoone parken daer buiten, dat fy groot vermaek om aen te fien geven; waer door, als een werk van *Urbanus de 8.* voltrokken, hy met reden daer dit Opfchrift verdient heeft.

URBANUS VIII. PONT. MAX.

Summorum Pontificum commoditati, oblectationi, & fecuritati Viridarij spatium ampliori protendit accessione, quam complanavit, hinc vallis imæ superficiem attollens, collis indè summitatem deprimens. Areas additas aptè distinxit, irrigavit Fontibus, & decenter excoluit. In angulo Orientali domum curarum intermissione recessum constituit. Excubijs militum Heluetiorum contubernia construxit, & disposuit. Hortos ambitu parietum vndequaque conclusit.

Dat is:

Paus Urbanus de 8. heeft tot gemak, vermaek, en gerustheit der Pausen, de ruimte des hofs wijder uitgestrekt, welke plaets hy vereffent heeft, hier de laegte des dals aen hoogende, daer de hoogte des heuvels afnemende. De by-gevoegde plaetsen bequamelyk onderscheiden, met fonteinen bevochtigt.

ING VA

ien. Der in
ers, t scho
noent, met
t, die dar
choone Ty
en ontst
ge schoone
uen Hof
s, dat sy g
aer door, d
ken, by m
t.

PONT

connoica
idem p
compar
ms, cul
kita m
er exult
u inter
illum h
spofat
vocht

gemak
uere de
evfca
e, dar
reput
fouan

De Hengsten Van Fidijs en Draxiteles.

't
vo, en
Dofen
alberim
rijde wa
niet een
jagen.
De Pa
ter bech
na Flam
keru, e

Van
Pra

Vo
van d
sten,
welk
de e
wor
form
tot
Ko
Ne
Po
lee
der
ste
rit
ne
H

tigt, en behoorlijk opgereddert. In den hoek aen 't Oosten een huis tot een aengenaem vertrek, en opschorting van sorgen gestelt. De hutten der Switserfche wachten gemaakt, en bestelt. De Hoven met een omtrek van muuren aen alle kanten besloten.

Dit Paleis was voormaels begonnen volgens het bestek van *Mascherino*, en daer na van *Fontana*, *Flaminio Pontio*, *Gio. Vansantio*, *Carlo Madero*, en nu van den Ridder *Bernino*.

Van de Hengsten van Fideas, en Praxiteles op den Hengsten-berg.

Voor de poort des voornaemste Voorgevels van dit Paleis fiet men de twee seer schoone hengsten, uitgehouwen van *Fideas*, en van *Praxiteles*, welke bloeiden in't beeldhouwen in de voorgaende eeuw ten tijden van *Alexander de Groot*; een wonderlijk werk, na *Romen* gevonden volgens sommige van *Tiridates* Koning van *Armenien*, tot een geschenk aen *Nero*: en op dat die geseide Konink prachtig ontfangen mogt worden, deed *Nero* op eenen dach gants het Schouwburg van *Pompeus* vergulden, hoewel sommige willen, alleen de Sael, gelijk beter te gelooven is. Sy wierden voorts in de *Constantinsche* Badstoven gestelt, en naderhand vervoert op de plaets des *Quirinaelschen* Berghs, huden den Hengsten-berg genoemd, van wegen die heerlijk weder opgemaekte Hengsten, van *Sixtus de 5.* daer gestelt, met haer

414 AFBEELDING VAN

Opschriften , dien men daer over-een-komende fiet met haer oirspronkelijke ; waer uit men mag kennen, het niet waer te zijn , dat hier boven daer van gefeit is ; te weten, dat fy aen *Nero* gegeven wierden, gelijk *Fulvius*, en andere willen: maer dat *Constantinus* die uit Griekenland bragt; dewijl in 't Latin daer onder stont.

Aen den Hengst van *Fidias*.

Fidias een voortreffelijk Beeldhouwer om de uitnemmentheit van zijn konst te doen blykken, heeft de beeldtenis van *Alexander*, zijn Paert *Bucephalus* temmende, in marmer uitgedrukt.

En in de selfde voet-ftal las men voorts het volgende Opschrift, waer van men verstaet, hoe de voorfeide beelden weder opgemaekt zijn.

SIXTUS V. PONT. MAX.

Signa Alexandri Magni, celebriſque eius Bucephali, ex antiquitatis testimonio, Phidiae, & Praxitelis æmulatione hoc marmore ad viam effigiem expreſſa, à Fl. Constantino Max. è Grecia aduecta, ſuiſque in Thermis in hoc Quirinali monte collocata, temporis vi deformata, laceraque ad eiusdem Imperatoris memoriam, Urbisque decorum, in priſtinam formam reſtituta, hic reponi iuſſit. An. MDLXXXIX. Pont. IV.

Dat is :

Paus Sixtus de 5. heeft het beeld van *Alexander de Groote*, en van ſijn beroemden *Bucephalus* na de oudheits getuigenis, uit volg-yver van *Fidias* en

en *Praxiteles* in marmer na 't leven uitgebeeld, van *Fl. Constantinus* de Grootte uit Griekenland hier gebragt, en in zijn Bad-stoven op den *Quirinaelschen* berg gestelt, door 't geweld des tijts mismaekt geworden, ter gedachtenis van den selfden Keiser, en cieraet der Stad, in zijn voorige gedaente herstelt, hier bevolen te setten. In 't jaer 1589. het 4. sijns Pausdoms.

Voorts aen den Hengst van *Praxiteles*.

Praxiteles beeld-houwer, uit *Fidias* volg-yver, de nakomelingen een bewijs van zijn geest willende nalaten, heeft des selfden *Alexanders* en *Bucephalus* beeltenis met gelukkige navolging volbragt.

En van ouds hadden sy alleen dese Opschriften. Onder 't een, *OPUS PHIDIÆ*. *Fidias* werk, en onder 't ander, *OPUS PRAXITELIS*. *Praxiteles* werk, dat heel en al in de tijden verschilt.

En dierhalven heeft de seer geleerde *Urbanus* de 8. in 't jaer 1634. die als valsche Opschriften doen wech nemen, en in plaets van de selfde daer gestelt.

SIXTUS V. PONT. MAX.

Colossæa hæc signa temporis vi deformatâ restituit, veteribusque repositis inscriptionibus è proximis Constantinianis Thermis in Quirinalem aream transtulit. Anno sal. MDCXXIX. Pontific. IV.

Opus Phidiæ. Opus Praxitelis.

416 AFBEELDING VAN

Dat is:

Paus Sixtus de 5. heeft dese sware beelden door geweld des tijts verbroken, en de oude Opschriften aen een zijde gestelt, uit de naeste Constantinsche Badstoven op de Quirinaelsche opene plaets gebragt, in 't jaer des Heils 1589. het 4. sijns Pausdoms.

Om dese plaets groote ruimte te geven, heeft den selfden *Urbaen* by dese Hengsten eenige deelen doen af-nemen van den Tempel der Son by de Keiser *Aureliaen* hier seer prachtig gebouwt, en van *Vopiscus* treffelijk beschreven; en heeft de straet noch bequamer geopent. En voor de geseide Hengsten is daer een heerlijke Fontein. Voorts door het afhangen, 't welk na de plaets des Loops koomt, dat van *Paulus de 5.* verwid en gemakke-lijk wierd gemackt, is aen de rechter hand daer het Post-huis, en aen de slinker hand, de nieuwe woning voor 't Gesin des Paleis in den ouden hof der Paters Kappucinen van *Urbanus de 8.* gebouwt. En aen 't einde van dat nedergaen leeft men in een muur dese gedachtenis van *Paus Paulus de 5.*

PAULUS V. PONT. MAX.
ad Quirinalem a se auctum ornatumque
viam mollito clivo dilatavit
atque direxit.

ANNO SALUTIS MDCXI. PONT. VII.

Dat is:

Paus Paulus de 5. heeft tot den Quirinaelschen Berg,

Berg, van hem vermeerdert, en verciert, den weg door 't afnemen des heuwels verbreed, en recht gemaakt, op 't jaer des Heils, 1611. het 7. sijns Pausdoms.

Van't H. Kruis der Lucchifers. 4.

DEse plaets was in oude tijden niet seer ge-
eert, om dat die tot het verkoopen van ver-
kens gedient had, daer door de Verke-markt ge-
noemt wordende. En daer na aen *S. Nicolaes* toe-
gewijd, voegden de Beamt-schrijveren daer by,
in porlicibus.

Nochtans is dit woord op 't Heilig jaer van
1575. uitgeschrabt geworden, met het vermaken
van dese kerk ter eeren van *S. Bonaventura*, be-
nevens een klooster daer by voor de Paters Kap-
pucinen, over-een-komende met haer ootmoedig
en arm gebruik, maer aensienlijk door de heilig-
heit, die van dese muuren aftraelt.

Ontrent de Instelling der Paters Kappucinen
heeft men te weten; dat Broeder *Matteo Baschi*
Zoccolante in 't Klooster op den Valken-berg in
der Aconitaensche Mark op 't jaer 1525. begeerig
om d'onderhouding des eersten Ordens weder op
de been te brengen, die *S. Franciscus* in sijn reli-
gie gestelt had, met andere van den selfden geest
een begin gaf aen dese instelling van Kappucinen,
welke van de Christelijke mededoogentheit ter-
stont gern gesien, en geliefkoost wierden, van
wegen den yver die al de vrome geduurig tot den

418. AFBEELDING VAN

Engelschen Vader *S. Franciscus* gehad hebben; welkers beeltenis, sy schijnen te vertoonen met het kleed dat sy dragen, gelijk men sien kan in de kerk van *S. Jan te Lateraen*, waer niet lange na sijn doot dat beeld-werk is uitgehouwen. Dese instelling wierd in 't jaer 1528. goet gekeurt van *Clemens de 7.* van *Paulus de 3.* bevestigt, en van de Heilige Kerk-vergadering van *Trenten* vereert met den naem van Religie.

Hier stierf in 't jaer 1587. een bekeerde, broeder *Felix* geseit, latende in gants *Romen* groot gevoelen van heiligheit, en huiden de Kappucinen overgebracht zijnde na haer nieuw klooster, gebouwt tegen over 't Huis des Cardinaels *S. Hofnosfrus* van haer Orden, broeder van Paus *Urbanus de 8.* is de kerk aen de Lucchefers gegeven geworden, die de selfde heerlijk hebben vermaekt, en ter eeren van 't H. Kruis ingewijd; en 't klooster is soo toegestelt tot gebruik des Pauselijken Gesins, gelijk geseit is.

Vandaer kooft men aen 't oud Paleis der Heeren *Colonnese*, waer binnen de overblijffelen der Constantinsche Bad-stoven zijn; men heeft daer ook noch een aengenaemen Hof.

Voorts daelt men af; en aen 't inkomen van de plaets der heilige Apostelen, zijn daer drie Paleisen, van de edele Heeren *Muti*, van de *Papaz-zurri*, onder welke het laeste van seer aerdige bouwkonst is, en met schoone beelden verciert.

De H. Apostelen .

O
by toe
ruu en
a de l
genoe
laguar
de Gelf
ken ;
nen t
twae
op a
die
vadi
han
her
Ca
Ve
var
ge
ke
ke
ge

Van de H. Apostelen 5.

Onder al de kerken van den grooten *Constantin* in *Romen* gemaakt, na die twee, die hy toeëigende aen de Vorsten der Apostelen *Petrus* en *Paulus*, was dit een by sijn Bad-stoven aen al de Heilige Apostelen gebouwt, of sy schoon gemeenelyk des H. Apostels genoemd wort. *Pelagius de 1.* begon die, en *Joannes de 3.* volbragt de selfde. In 't begin waren in dese kerk Kanoniken; maer om dat allengskens die daer in begonnen te ontbreken, bragt *Gregorius de 9.* die op twaelf, *Innocentius de 4.* op tien, *Honorius de 4.* op acht, *Eugenius de 4.* op vier. En daer na wierd die in 't jaer 1463. van *Pius de 2.* aen de Klooster-vaders van *S. Franciscus* toegewesen. Als naderhand een groot deel daer van sehier vervallen was, hermaekte *Sixtus de 4.* de selfde; en *Julius de 2.* Cardinael zijnde, maekte het portael dat aen de Voorgevel is: het Huis van *Rovere* in 't bouwen van godtsdienstige plaetsen seer yverig zijnde; gelijk men in 't boek, dat *Albertini* van de Kerken en Kapellen gemaakt heeft, in 't breede lesen kan. En binnen in de kerk is van dit vermaken een gedachtis in een steen, met dese woorden:

Sedente Sixto I V. Pont. Max.
Julitus Card. S. Petri ad Vincula Nepos
hanc Basilicam pene collabentem
restituit.

420 AFBEELDING VAN

Dat is:

Als Paus Sixtus de 4. den H. Stoel besat, heeft Julius de Cardinael van S. Pieter in Banden, zijn Neef, dese Hooft-kerk by na ter neder vallende herstelt.

Tegenwoordig is daer een seer schoonen Orgel, en een heerlijke Kapel van de aldervoortreffelijkste Heeren *Colonnese*. 't Is daer Hoogtijt, alle de Vrydagen van *Quatertemper*, 's Donderdaegs tusschen *d'Octave* van *Paesschen*, en op de vierde Sondach van den *Advent*: en op den eersten dach van *Mei* is daer volkomene vergiffenis der sonden. Daer zijn de Lichamen van de Santen *Philippus*, en *Jacobus* Apostelen, en van *S. Pelagius* Paus, van *S. Eugenia*, en andere Overblijfselen. Sy wort onder de Hooft-kerken gerekent, en is een Procchie om te doopen. Hier zijn de Klooster-Vaders van *S. Franciscus*, en sy is onder de benamingen der Cardinalen. *Sixtus de 5.* kocht een Paleis van de Heeren *Colonnese* aen 't klooster van dese kerk vervoegt, en besigde dat voor een Versameling, van *S. Bonaventura* genoemt, waer in jongelingen van de selfde Orden worden opgetrokken, onder de leer des Engelschen Lee-
raers, tot onderhoud van welke die selfde Paus een inkomen gaf van 1300. kroonen. In dese kerk zijn drie Gebroederschappen; een van de Gordel genoemt; het ander van de H. Apostelen; en het derde van d'Ontfankenis. Daer wort noch een ander werk van barmhertigheid geoeffent, dat is de beschaemde arme van *Romen* te hulp te komen: diervolven verkiesen sy alle jaer ter eeren der
twaelf

twalf Apostelen twalf Edelen met een Kerkvoogt van 't Roomsche Hof onder den naem van Eerste, en onder haer de Wijkken van *Romen* verdeelende, bezoeken sy die, welke een briefken gegeven, en dat in een besloten kasken gesteken hebben, 't welk voor staet, gelijk die daer men aelmoessen in versamelt, en sy openen dat tweemaal ter week. De gestorven *Christus* is een schildery van *Perin del Vaga*: en hier is begraven *Cornelius Mussus*, een seer beroemt Prediker: en binnen in 't Klooster is een opentlijke Hooge School voor de deughtsamen gemoederen, die Neus-wijse genoemd worden.

Van 't Paleis daer aen vervoegt der Heeren *Colonnese* schrijft *Pancirollus*, dat het vermeerderd was van *Martinus de 5.* die daer woonde; en na hem wierd'et weder herbouwt van *Iulius de 2.* en noch heeft daer gewoont *S. Carlo Borromeo* haer seer edele en seer heilige Vader. En *Albertini* van dit paleis aen *Sixtus de 4.* schrijvende, seit: *Het Paleis der alderheiligste 12. Apostelen is van Martinus de 5. Colonnefer begonnen, 't welk uwe Heiligheit wel daer na uit de grond op met een seer prachtig gebouw heeft herstelt, met beelden, en verscheide schilderien, en marmeren verciert, bepevens de kerk daer binnen besloten: en daer is noch een seer aengenamen Hof.*

Hier tegen over is een ander seer heerlijk Paleis der Heeren *Colonnese* van *Gallicano* seer wel vermaekt, en met een schoonen hof verciert. Men fiet in de selfde plaets het Paleis der *Muti*, met een schoone fontein boven de poort, in 't plein van de Sael; en mede dat des Markgraefs van *Cassano*.

Van S. Romualdus. 6.

Voor desen was by de woonplaets der Room-
sche Versameling een kerk aen *S. Nicolaes*
toegeeigent, en sy had de sorg der zielen; maer de
Paters van *S. Gregorius* die de selfde verkregen,
om hen van desen last te ontslaen, vereenigden
die in 't jaer 1566. aen de kerk van *S. Marcellus*
met behoorlijke erkentenis. En sy dese verma-
kende, stichteden een andere aen *S. Nicolaes*, en
eigenden de kerk toe aen den Abt *S. Anthony*.
En om dat hy een andere grooter in de Wijk der
Bergen had, noemt het Volk dese *de kleine van*
S. Anthony. Nu is, by gelegentheit van 't bou-
wen der Versameling, moettende de straet daer ge-
maekt worden, dese kerk met de woning der
Camaldolensische Paters nieuw hier over ge-
bragt, en wort van *S. Romualdus* na haer Stich-
ter genoemd: onder de schoone stukken van dese
kerk, is dat van de Maget *Maria*, die in *Egypten*
vlied, seer aerdig geschildert van *Alessandro*
Turchi.

Voorts in de straet des Loops aen de rechter
hand is daer de heerlijke woning der Heeren *Man-
cini*, waer men de School houd her Heeren *Hu-
moristi*, en dikwils met de tegenwoordigheit van
Cardinalen. Aen de slinker hand woont de Heer
Hippolito Vitelleschi, die groote menigte van
ongemeene Beelden heeft. Van daer volgt het
oud Paleis waer van *Albertini* seit: *Het Huis der*
*H. Marie op den breeden weg is door den alder eer-
waer-*

waerdigsten *Gabriel van Agrien*, Cardinael des naems van *S. S. Sergius en Bacchus*, gesticht. Doch daer na door den aldereerwaerdigsten *Fatius de Sanctoriis*, van *Viterben*, Cardinael des naems van *S. Sabina*, met seer prachtige gebouwen vermeerdert met een Voorfael, en Wandel-dreef, en Kapellen, en een schoon beschilderde Sael. Daer na is het in handen der Heeren van *Rovere* gekomen; en van die voorts tot de Heeren *Aldobrandini*.

Van de H. Maria in den Breeden Weg. 7.

Onder de Oude Wijkken van *Romen* was'er een in dese omliggende plaetsen, die in den Breeden Weg wierd geseit, van welke in dese tijt anders niet overig is, als de naem: en 't gemeene volk het woord *Lata* niet verstaende, seggen *Inviolata*, in plaets van *in via lata*. Dese kerk was voormaels de schuil-plaets der *S. S. Petrus, Paulus, Lucas, Martialis, Marcus*. en andere.

Nu is die een Cardinaels by-naem: en in de dagen der Suivering, en Geboorte van de *Maget Maria*, is daer volkomen vergeving der sonden; en daer is de Gebede-plaets des Apostels *Paulus*, en van *S. Lucas*, waer in hy de Handelingen der Apostelen beschreven heeft, en 't Beeld van de *Maget Maria* schilderde, 't welk in dese kerk is in sulken staet, als toen hy eerst kennis aen haer kreeg, en dierhalven schilderde hy haer met den rink aen de vinger, door middel van welk beeld God niet na
laer

424 AFBEELDING VAN

laet veel wonder-werkken te bedrijven. Welke edele Kapel gemaekt is door den Ridder *d' Asti* ter eeren van dit alderheiligste Beeld. Sy wierd eerst genoemt de Gebede-plaets van *S. Paulus* en *Lucas*. Hier zijn Kanoniken; en dit is een Procchie om te doopen. De Hoog-tijt is op Dinsdach na de vijfde Sondach in de Vasten, en daer sijn veel Overblijffelen, bysonderlijk het selfde boek der Handelingen der Apostelen, 't geen *S. Lucas* in dese plaets geschreven heeft, gelijk geseit is.

Sy is altijd van weereldsche Klerken onderhouden geweest met de sorg der Zielen; en hier Kanoniken in zijnde, is tot onderhoud der selfder, die van *S. Prassede* buiten de *Portuensische poort*, met dese vereenigt geworden: en of sy wel onder de benamingen der Cardinalen (gelijk geseit is) by de eerste getelt wort, soo heeft sy dat nochtans van *Sixtus de 5.* gekregen.

Dese kerk stont voormaels op d' Overblijffelen van een Zege-boog by *Gordiaen* gebouwt, waer van de helft noch over einde stont ten tijden van *Innocentius de 8.* die in 't jaer van 1491. de selfde tot de grond toe af-brekende, nieuw vermaecte; en nevens hem begaven hen tot dit werk, de Cardinael *Borgia*, Onderkancelier; en de Cardinael *Riario*, Kamerling. Nu is sy seer heerlijk beschildert van *Daniel da Volterra*; en de Vorst voormaels Cardinael van *Savoien* heeft die met eenige geschenken verrijkt, en dierhalven leeft men daer onder de Wandel-dreef.

S E R E-

't N:
S E R E
Qui Reg
Pri
Periodic
in Ecclesiaz
Eterni statu
ANNO
Den alderd
vans, dese
Tweelkijk
ijde milda
lye plaets
en dangelijk
deukt; stel
wijs van
1677.
Voo
Te
nren, t
Afgodit
de Prie
gehou
by eer

SERENISSIMO PRINCIPI

Mauritio à Sabaudia

Hujus Tit. Diac. Card.

Qui Regum fatu ortus Regia liberalitate

Princeps, & absque exemplo

Pretiosissima Sacrarium supellectile instruxit,

Et Ecclesiæ majora in dies ornamenta meditatur.

Canonici

Æternū statuunt Gratia, & Honoris monumentū

ANNO SALVTIS M. D. C. XXXVII.

Dat is :

Den alderdoorluchtigsten Vorst Mauritius van Savoiën, deses by-naems Diaken Cardinael, die uit Koninklijk bloed gesproten, een Vorst van Koninklijke mildadigheid, en sonder voorbeeld, dese heilige plaets met seer kostelijk gewaed heeft versorgt, en dagelijks grooter vercieringen der H. Kerk bedenkt; stellen de Kanoniken dit tot een eeuwig bewijs van dank en eere: in 't jaer des Heils, 1637.

Van S. Marcellus. 8.

Voormaels was in dese plaets opgericht een Tempel van Isis, heilose Godin der Egyptenaren, die Keiser Tiberius verbroken heeft, het Afgodisch beeld in den Tyber geworpen, en al de Priesters deser Godin gekruislicht, om de hand gehouwen te hebben aen een groote misdaed, by een seer edele Roomsche Vrouw begaen: van de

426 AFBEELDING VAN

de Overblijffelen van defen Tempel vond men op 't jaer 1617. niets, in 't graven tot de grond-leggingen des Kloosters.

Deſe kerk wierd gebouwt door een edele Roomsche Weduw-vrouw, welke hier haer huis had *Lucina* genoemt, ter eeren van *S. Marcellus*, die hier gebragt was in een ſtal, door laſt van *Maxentius*, en daer van grooten ſtank ſtierf: ſy is de benaming eens Cardinaels; en op de feeftdach des H. Kruis in Mei, is hier de Kapel der Cardinalen.

Om dat deſe kerk ſeer oud is, en aen ſoo grooten Paus van *Romen* toegewijd, hebben veel van ſijn naſaten altijt hier veel werks van gemaekt. *S. Gregorius de 1.* gaf daer een der Vaſten-daegſche Hoogtijden aen, welke koomt op Woensdach na de Sondach des lijdens; en andere verrijkten die met koſtelijke geſchenken, en opdrachten, en inſonderheit *Stephanus de 4.*

Deſe kerk in 't jaer 1519. op den 22. Mei ter neder vallende, bleef een *Crucifix* wonderbaerlijk ongeſchonden, 't welk noch op ſijn eigen Autaer bewaert wort, noch ſelfs ging de lamp niet uit die daer voor brande. Door ſoodanigen toeval is de kerk weder onder een beter geſtalte opgemaekt, de Voorgevel verſet wordende, die niet al haer vercierſel heeft, op den weg des loops, daer ſy eerſt aen d'ander zijde ſtont: en tot dit gebouw gaf de Biſſchop van *Arimini*, *Ascanius van Parijs* groote byſtant: en na 't jaer 1597. de Heeren *Vitelli*, die 't Hoog Autaer mackten met een ſchoon vergulden Hemel.

In

In't begin was daer een Voorstanderschap met tien Kanoniken, benevens de Cardinael die den naem daer van voerde; daer was ook een ander Aerts-priester des Kapittels, en sy had negentien kerken onder haer Rechts-dwang, van welke noch acht over einde staen, *S. Mauritius*, *S. Stephanus op de plaets des Steens*, de *S.S. Vincentius en Anastasius op den Dry-weg*, *S. Nicolaes tegen over de Huisen*, *S. Andries der Tuinen*, de *H. Maria in den Weg*, en *van Trevi*, en *S. Jan des Vijgenhofs*: de verbrokene waren van *S. Nicolaes der Draeiers en Kistemakers*, *S. Laurens*, *S. Stephanus*; *S. Biagijs* had'er twee, behalven soo vele die daer noch overig zijn; een der *Vicionen*, en een ander der *Pipionen*, welke toe-namen van geslachten zijn, die de selfde gebouwt hebben. Daer was ook dicht by *Trevi* een kerk der Santen *Hippolitus en Cassianus*, huden het huis, dat door bystant van dit klooster ondersteunt wort. Hier stont ook *S. Andries der Kolom* by die van *Antoninus*; en wierd wech genomen als *Karel de 5.* binnen *Romen* quam om gekroont te worden. In onse tijden wierd een andere, der *H. Maria in Cannella*, afgebroken, om een weg te maken by de volgende kerk des gekruissigden; in't gebouw der Roomsche versameling quam een kerk aen *Salvator* toegewijd; en in't gebouw destegenwoordigen kloosters, een andere der Santen *Cosmus en Damianus*.

Alle dese kerken waren kleine Procchien, sonder de vonte des Doops; soo dat als hier iet ingewijd wierd, de Oversten van die quamen in de Kerk-plichten den Procchiaen van dese helpen,
Tegen-

428 AFBEELDING VAN

Tegenwoordig is dat niet meer in gebruik, behalven dat eenige van de voornoemde kerken de heile Olie hier komen halen. Dit Voorstanderschap duurde tot op 't jaer 1369. wanneer de kerk met al haer belang gegeven wierd aen de Paters de Dienaren, soo genoemt van wegen een bysonderen dienst ontrent de Maget *Maria*.

In dese kerk wierd het begin gegeven aen een Gebroederschap des Heiligen Kleeds, 't welk d'alderheiligste Maget aen haer Dienaers gegeven had. En men vind dit Geselschap hier soo oud, dat men 't jaer niet wetende wanneer dat begonnen sou hebben, 't selfde nootsakelijk stelt op dat jaer van 1369. als die Paters hier quamen, in andere plaetsen dat al ingestelt hebbende. Daer van is de Kapel der Lieve Vrouw door de Bisschop van *Triventen*, *Matteo Grifoni* in 't jaer 1562. begiftigt, en in 't jaer 1607. voleindigde de Ridder *Gio. Matteo Grifoni* die te vercierren. Alle derde Sondach des maents dat sy den ommegank doen door dese kerk, heeft *Paulus de 5.* haer volen aflaat toegestaen, als ook noch op den dach als sy 't Kleed aennemen, en op de uure des doots.

Dese Kerk een ander Geselschap hebbende, wierd vermaekt in 't jaer 1615. van broeder Meester *Aurelio Raffaeli*, Algemeen Apostelijk Saekbesorger des Ordens; en is van de Seven Smerten die d'alderheiligste Maget om haren Soon geleden heeft.

Laet ons nu komen tot de Kapel des wonderbaren *Crucifix*, vernieuwt in 't jaer 1613. met
grootc

groote schoonheit, en onkosten, door dat Geselschap onder d'aenroeping des selfs. Hier zijn boven het heilige Hout des Kruis, in een silvere kas bewaert, vier heilige Lichamen, *Joannes*, Priester, *Blastus*, en *Diogenes*, van welke *S. Prassede* op de Wijk der Bergen, een deel besit; en men weet anders van haer niet, als alleen dat in een steen van dit Autaer met seer oude letteren dese Martelaren te lesen sijn. En misschien dat *S. Joannes* Priester, dese is, die gelijk men weet, de lichamen der heilige Martelaren begroef, onder welke ook *S. Marcellus* was; en daer wort de Hoogtijt van de voornoemde drie gehouden op den 16. July. Het vierde Lichaem is van *S. Longinus*, en daer van heeft de kerk van *S. Augustin* ook een deel. Van dese Sant komen veel Schrijvers over een, dat hy een van de Krijgs-knechten was die *Pilatus* op den Berg van *Calvarien* sond, en die de zijde van onsen Heer, nu aen 't Kruis gestorven, doorstak; nochtans willen sommige dat hy een Romein was, andere uit *Isaurien*, andere uit *Kappadocien*, 't welk best met sijn volgende leven over een kooft.

Het stuk in de Kapel der Heeren *Fangipani* is van *Frederico Zuccaro*, de Kapel van *Taddeo*, en eenige hoofden van *Algardi*, de schilderijen des Gekruissigden zijn van *Perino*, de Kapel der Lieve Vrouw van *Salviati*, en de kerk rontom van *Navarra*. Hier aen is het Paleis der Heeren Mark-graven *Cesis*.

Van't Alderheiligste Kruis. 9.

ALS in 't jaer 1519. het wonderwerk voorviel van 't *Crucifix*, dat in de Kerk van *S. Marcellus* staet, gelijk geseit is, wierd het Roomsche Volk bewogen dat in grooter eerbiedigheid te houden, met soo grooten zucht, dat na drie jaren, *Romen* van de Pest gequollen zijnde, de Paters de Dienaren die dese kerk in hebben, oirdeelden, dat om barmhertigheid van God te erlangen het goet sou zijn dit *Crucifix* in een ommegank door de Stad te dragen, en dagelijks daer een mede door elke Wijk te doen. Het wierd dan in 't jaer 1522. den 8. August van daer opgenomen, en keerde den 24. weder in sijn Kapel, en de roede der Pest quam op te houden.

En om dat in dese ommegangen vele tot teeken van boete in 't swart gekleed, met bloote voeten dit heilige beeld van Onsen Heere Gekruissigt verselden, de genade verkregen hebbende, maekten sy een Geselschap, dat sulke kleeding nam, en des *Crucifix* geseit wierd; sy dragen 't op haer borst, met twee Gebroeders die dat aenbidden.

Daer na in 't jaer 1568. dit Geselschap twee Cardinalen tot haer Bescherm-heeren hebbende, *Alessandro* en *Ranuccio* uit het Huis van *Farnese*, beide Neven, en gunstelingen van *Paulus de 3.* bevorderden sy 't gebouw van dese Gebede-plaets tot de gestalte van een schoone kerk, met seer schoone

schoone beelden verciert; waer, op de Vrydagen in de Vasten des avonds de Broederen besorgen, dat een van de deftigste Predikers, die binnen *Romen* de stoelen beklimmen, daer een Sermoen doe, verselt met het uituemenste geluid van trefelijke Musijk. Hier vyeren sy noch, als mede in de kerk van *S. Marcellus*, daer 't voorseide *Crucifix* altijd staet, de twee feestdagen des Heiligen Kruis. Op dien in Mei verlossen sy twee gevangene, en in d'ander van September houwelijken sy Dochteren uit, en in eerbiedigheit der vijf wonden onderhouden sy even soo veel lampen altijd brandende voor 't geseide *Crucifix*, en alle jaren kleeden sy drie arme, en geven haer een middach-mael, en aelmoessen in gelt op den dach van *Epiphanij*.

Hier naest vind men de plaets van *Sciarra* geseit, waer de Vorst van *Carbognano* een seer schoon Paleis heeft, nu laest van hem vernieuwt. In 't jaer 1587. het voorvallende dat in dese plaets eenige steenen uitgegraven wierden, schreef *Ferrucci* in 't 8. Hoofddeel, des 4. Boeks der *Oudheden van Fulvius*, dat op de selfde de Boog van Keiser *Claudius* gestaen had. In 't jaer 1641. in de selfde plaets van nieuws gegraven wordende, vond men een marmer-steen met dit volgend Opschrift ten deele verbroken, dat naderhand van *Gauges di Gozze* vervult, en dusdanig gestelt is geworden:

432 A F B E E L D I N G V A N

TI. CLAU ... dio Drusi F. Caifari
 AUGU ... sto Germanico. Pio
 PONTIFIC ... i Max. Tribun. potest. IX.
 COS. V. IM ... peratori XVI. patri patriai
 SENATUS POPU ... lusque Romanus quod
 REGES BRIT ... taniai perduelles sine
 ULLA IACTU ... ra celeriter caiperit
 GENTESQ. E ... xtremarum Orchardum
 PRIMUS INDICI. o facto R. Imperio adiecerit.

Dat is:

*Ter eeren des Keisers Tiberius Claudius, Drusus
 soon, Augustus, Germanicus, Pius, Opper-priester
 met Wijk-meesters macht 9. Borgemeester 5. Velt-
 overste 16. Vader des Vaderlands, heeft den Raed
 en 't Volk van Romen dit gestelt, om dat hy de
 afvallige Koningen van Engeland sonder eenige
 schade spoedig gevangen, en de volkeren der uit-
 terste Orcades eerst ontdekt onder 't Roomsch ge-
 bied heeft gebragt.*

*Van de H. Maria der Ootmoe-
 digheit. 10.*

NA dat *Francesca Baglioni Orsina* veel jaren
 de moeielijkheid genomen had in 't bevoor-
 deren van dese kerk, en klooster, en de selfde van
 alle noodzakelijkheden te versorgen, gaf God haer
 eindelijk de genade en troost van die volbragt te
 sien

sien in het jaer 1603. soo dat op de feestdach van *S. Michiel*, in September hier eenige Nonnen gekleed wierden, onder den regel van *S. Dominicus*; en tot haer onderwijsing quamen hier vier Bevorderde uit het klooster der *H. Maria Magdalena* op de Hengsten-berg, die van de selfde Orden zijn.

De voornaemste Hoogtijt van dese kerk is de Hemelvaerd. Sy vyeren noch de feestdach van *S. Michiel*, in September.

Van de H. Maria der Maegden. II.

AEn een andere kerk is een verbroken klooster onder den naem van de *II. Maria der Toevlucht*: sy is't jaer 1613. gebouwt. Dese kerk en plaets staet aen de voet des Hengsten-bergs, van welke hier voren gespoken is. Onder 't Pausdom van *Clemens de 8.* heeft die haer begin genomen; op welke plaets bestemt was drie bysondere woningen te maken, een voor eerlijke en arme Dochteren, een andere voor Weduwen van goeden naem, en de derde voor Jufferen in sonden gevallen, om haer te mogen verbeteren; maer naderhand is dat alleen voor arme Dochteren geschikt: welk goet werk begonnen was van een Pater des Geselschaps der Gebede-plaets, van godtvruchtige lieden geholpen, als ook van de voorseide Paus. Dese plaets wort des Hemel-

T

vaerts

434 AFBEELDING VAN

vaerts geseit, om dat men hier soodanigen voornaemsten Hoogtijt vyert, van de Hemelvaert der Lieve Vrouw, met vollen Aflaet. Sy staet onder den Regel van *S. Augustin*, waer sy op sijn tijt sonder nieuwelingschap konnen bevordert worden, al den tijt van haer opvoeding voor 't nieuwelingschap gerekent zijnde.

Van de Santen Vincentius, en Anastasius. 12.

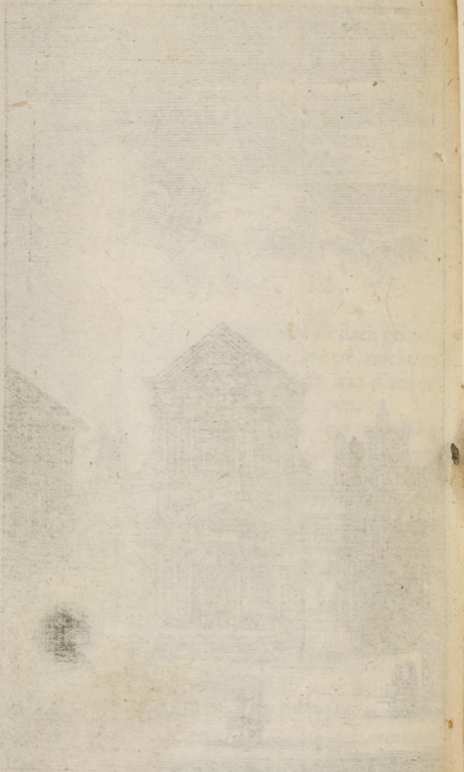
OF wel op den 22. January de dach gehouden wort van dese twee Santen, nochtans zijn tusschen de martelaerschappen van d'een en d'ander meer dan 300. jaren verlopen.

In 't jaer 1612. wierd dese kerk van *Paulus de 5.* aen de Paters van *S. Hieronimus* gegeven, tot vergelding van een kerk, die sy voormaels hadden van *Pius de 4.* onder den naem eerst van *S. Salvator* en daer na van *S. Hieronimus*, welke noodzakelijk moest afgebroken worden, om de plaets voor 't Pauselijk paleis te maken, en daer tegen over een straet te openen.

Daer na in 't jaer 1614. op den dach van haer Voorspraek *S. Hieronimus*, wierd de eerste steen des Kloosters geleit, het welk naderhand by de voorseide Paters is voltrokken: met dese Procchie is hier een andere vereenigt, welckers kerk, des boven genoemden *Salvators*, verbroken was, en wort de Pauselijke Procchie genoemd,

S. Vincentius, en Anastasius.

naam
hief.

De C
de k
vermak
renis v
toe hi
gans
togen
van l
in 't

1
r.

F
k
N
se
w
de
v
se
d
r

noemt, om dat sy onder haer het Pauselijk Gesin heeft.

De Cardinael *Julius Mazarini* den naem van dese kerk voerende, dacht terstond om die te vermaken, en in de selfde een waerdige gedachtenis van sijn edelmoedigheid te laten; die daer toe hier een heerlijke en schoone Voorgevel gants van hard-steen deed optrekken, gelijk men tegenwoordig siet, met een schoone Bouw-konst van *Martin Longhi* de Jonge, en dit Opschrift in 't midden.

ANNO JUBILEI MDCL.
A FUNDAMENTIS EREXIT
JULIUS S.R.E. CARD.
MAZARINUS.

Dat is:

In 't Jubel-jaer van 1650. heeft Julius Mazarin des H. Roomschen Stoels Cardinael dese gevel uit de grond op gebouwt.

Van hier gaende kooft men in de plaets des Fonteins van *Trevi* nu te voren aengewesen, welkers water des Maegts genoemd wort, na een Maegt die aen eenige Krijgs-knechten, water soekende, d'alderfuierste bronnen daer van aenwees, 't welk *Agrippa* binnen *Romen* deed leiden. En ontrent buiten twee mijlen wort dat versamelt door een waterloop in de *Lucullaen*-sche streek, en daer in is het *Salonins* water mede gevoegt, ten laesten van *Pius de 4.* in 't jaer 1565. hier t'saem gebragt, de oude waterleiding

436 AFBEELDING VAN

van Paus *Nicolaes de 5.* vermackt zijnde ; en dierhalven las men daer het volgende Opschrift eer *Urbanus de 8.* het selfde bestelt had, op de manier soo men dat nufiet , om daer een heerlijk aensien met schoone Bouw-konst op te doen trekken ; maer door sijn ras volgende doot , bleef dat in de tegenwoordige gestalte.

NICOLAUS V. PONTIFEX MAX.

Post illustratam insignibus monumentis Urbem ductum Aquæ Virginis vetustate collapsum sua impensa in splendidiorem cultum restitui, ornarique mandavit.

Anno Dom. Iesu Christi MCCCCLIII.

PONTIFICATUS SUI VII.

Dat is:

Paus Nicolaes de 5. na dat hy de Stad met treffelijke gedenkteekenen verheerlijkt had , heeft de leiding van 't Maegden water, door ouderdom vervallende, op sijn kosten tot uitnemender stant doen herstellen, en vercierren. In 't jaer onses Heeren Iesu Christi 1453. het 7. sijns Pausdoms.

Daer is voorts aen d'een zijde het seer beroemde Paleis der Heeren *Cesis*, Hertogen van *Ceri*. En aen 't achterste deel is daer een ander van de *Cornari*, nu der Heeren *Pamfilii* ; en tegen over dit, is dat van de Cardinael *Carpegna*, Bouwkonst van *Francesco Borromini*, met een schoone en aerdige fontein.

Niet verre van daer is de Versameling *Matthei*, ingestelt van de Cardinael *Girolamo Matthei*, om
etari-

eenigen Jongelingen in de letteren op te trekken, met goede ordens, en bequame inkomens.

Van S. Jan der Maroniten. 13.

DE hoogste berg, die in *Sirien* gevonden wort, is die den naem van *Libanon* draegt, en in de Goddelijke Schriften is sy van wegen haer sonderlinge schoonheit uitnemende beroemt, om dat of schoon haren top t'allen tijden met sneeuw bedekt ligt, sy niet-te-min nederwaerts, en aen de voet, met een ander aerds Paradijs vergeleken kan worden, aen alle kanten groen staende met kostelijke boomen, onder welke groote menigte van schoone cederen zijn. Daer versamelt men noch wierook in overvloed, die in 't Grieks het selfde woord is van *Libanon*. Van daer stroomen verscheide rivieren van seer goede wateren, onder welke is de *Jordaen*, met den Doop onses Heeren geheiligt.

Die nu in soo gelukkigen Gewest wonen, zijn de *Maroniten*, soo genoemd, of na een plaets, die *Maronia* geseit wort, waer van *S. Hieronimus* sprak, beschrijvende 't leven van *Malcus* Monik; of wel na een *Maro* geheeten, die van de Rooms-gefintheit haer trok tot de dwaling der *Monoteliten*, die een eenige goddelijke wil in *Christus* stelden. Maer in 't jaer 1182. keerden veertig-duisent kloekmoedige Helden, door den Heiligen Geest gedreven, weder tot de oude Religie, en handhaefden die mannelijk. Soo dat Paus *Leo de 10.* daer sijn Gefanten schikte in 't jaer 1515.

438 A F B E E L D I N G V A N

Dese kerk wort in de korte Apostelike Rol van *Gregorius de 13. S. Jan der Ficoccia* geseit, en binnen *Romen* was een geslacht van desen naem, in 't welk een Sant was *Jan* genoemd, Abt des kloosters van *S. Laurens buiten de muuren*, als daer Moniken in waren: en dese kerk onder de Rechts-dwang van *S. Marcellus* zijnde, gelijk noch daer vertoont wort, beneven veel andere die diergelijke by-namen hadden, soo kan men af-nemen, dat dese van 't Geslacht *Ficoccia* was gesticht, en ter eeren van dien haren Sant aen den Evangelist opgedragen: de sorg der zielen wierd naderhand vereenigt aen *S. Andries der Thuinen*; en de kerk aen die volkeren de *Maroniten* gegeven, voor welke *Gregorius de 13.* op de selfde plaets een School stichtede, doch sy door de doot van die Paus onbegiftigt blijvende, vereenigde de Cardinael *Caraffa* uit last van *Sixtus de 5.* daer een Abdie aen, die noch erfgenaem van het sijne makende, met verbintenis van de kerk te herstellen, waer van hy het bestek maekte, de oude hebbende doen af-breken; en hy gaf de sorg over die School aen de Paters *Jesuiten*.

Van den Engel Bewaerder. 14.

DEse Aerts-broederschap van godtsdienstige Broederen was eerst een Versameling, en daer na een Geselschap in *S. Stephanus* van *Cacus* gesticht, en sy zijn eenigen tijt daer gebleven

in een kapel aen de rechter hand: naderhand gingen sy over in *S. Valentin* der *Cesarini*; van daer, om alleen te wesen, en te beter haer oeffeningen te kunnen in 't werk stellen, hebben sy hier dese plaets in-genomen, en maken daer een bequaem gebouw. 't Zijn Weereltsche, en kleeden haer in witte kappen, met een witte lap daer over, waer op sy een Engel hebben, die een ziel by de hand leid; en sy houden daer geduurig Kappelanen om de Missen te doen.

Van de H. Maria van Constantinopelen. 15.

DE *H. Maria van Constantinopelen*, is van het Geselschap der *Sicilianen*, van groote vromigheid; en *Matteo Catalano* Siciliaens Priester maekte daer een Geselschap van beide die volkeren, en gaf eenige sijn huisen aen de selfde in 't jaer 1595. met het Gasthuis, om een begin te geven aen 't gebouw van die kerk, en Gasthuis voor de arme van die volkeren, haer kleedende in witte kappen, met een hoet, lap, en gordel van blaeuw.

Als hy foodanigen begin gegeven had, ontbraken 'er voorts geen andere om hem daer in te helpen, onder welke was de Konink van *Spaenjen*, en *Simone Tagliavia* soon van *Karel* van *Arragonien* Hertog van *Terra-nuova*, die door sijn groote geleertheit en deugt,

440 AFBEELDING VAN

boven de verdiensten des Vaders ontrent der H. Stoel; van *Gregorius de 13.* in't jaer 1578. Cardinael wierd gemaekt, wiens beenderen nevens 't Hoog Autaer rusten, met sijn Beeltenis.

Nu is die heerlijk verciert; en op Dijnisdach na Pinxteren wort daer een statige Hoogtijt gehouden.

Van S. Nicolaes aen 't einde der Huisen. 16.

Het Geslacht van *Archimonii* en daer na verkeerdelijk *Archioni* genoemt, had voormaels hier een plaets, waer van noch aen de kerk de by-naem van *d' Archimonii* gegeven wierd; maer desen door oudheit nu achter gelaten, heeft sy dien van *aen 't einde der Huisen*, om dat de huisen na de verwoesting van *Romen* niet vorder quamen; maer sedert eenige jaren herwaerts, zijn die in soo grooten getal toe-genomen, dat alleen van *aen 't einde der Huisen*, den naem maer overgebleven is. Sy is een lid van *S. Marcellus*, en daer in zijn de Paters de Dienaers, en is een Prochie: en tusschen *d' Octave* des alderheiligsten Sacraments houden sy een seer schoonen omme-gank.

Van

Van de H. Maria van Fugliense. 17.

DIt is een nieuwe kerk, en wierd met de huisfing gebouwt van de Paters *Fuglientinen* uit *Vrankrijk* afkoomstig in de straet *Rafella*, en aen d'alderheiligste Maget toegewijd.

Van S. Nicolaes van Tolentinen. 18.

S. *Nicolaes* wierd geboren in een Kasteel van *der Mark*, *S. Angelo* genoemd, van onvruchtbare Ouderen, door een begeerte aen *S. Nicolaës* van *Bari* gedaen, met belofte van sijn naem aen hem te geven, en aen Godt op te dragen; en hy wort van *Tolentinen* geseit, door de lange tijt die hy te *Tolentinen* woonde.

In dese laeste jaren eenige goede Broeders opgemaakt, die in 't Klooster waren van de *H. Maria des Volks*, acht slaende op het heilig leven van haer Stichter, besloten sy haer tot een strenger geregelt leven te begeven, door aenrading van Broeder *Francesco Maria Savoneser*. En soodanigen hervorming wierd van *Clemens de 8.* goet gekeurt in 't jaer 1599. onder den naem van barrevoetse Heremiten, en op 't jaer 1604. stem-

442 A F B E E L D I N G V A N

de hy de kleeding toe die sy genomen hadden ; en na dat sy verscheide plaetsen van oude kerken in *Romen* doorsochten , kochten sy eindelijk dese plaets in 't jaes 1614. om daer haer inleiding te doen , de selfde aen *S. Nicolaes* voorseit toewijdende ; en in 't jae 1624. hebben sy naest dese kerk een andere nieuw gemaekt veel grooter , en schoon , die nu dagelijks volmaekt wort met schoone Bouwkonst van *Carlo Butio* uit *Milannen*. Daer zijn twee seer heerlijke Kapellen ; de eerste aen 't inkomen van de kerk ter rechter hand , toegewijd aen de Heilige Maegden *Lucretia*, en *Geltruda*, door de Vrouw Mark-gravin *Lanti* uit het edel geslacht van *Rovere* , welkers groot stuk een schildery is van *Guercino da Cento* , en die daer ter zijden nieuw van *Pietro Paolo Baldino* Voesterling van *Cortona*, van wien noch zijn de vier deugden in de vier hoeken van de kerk geschildert , welke verbeelden de Armoede, de Eerbaerheit , de Gehoorfaemheit , en d'Ootmoedigheid , dat de vier beloften zijn , daer dese hervormde Paters haer toe verbinden , als mede het vierkant van *S. Augustin* : de tweede is naest het Hoog Autaer opgericht van den Heer *Matteo Buratti* Toehoorder de Richts-banks , aen den H. Apostel *Mattheus* toegeeigent ; een schildery van den selfden *Guercino da Cento* is het Autaer-stuk, en d'andere rontom in de Kapel zijn van den voorseiden *Baldino*.

Daer is een begin gegeven in 't jae 1651. aen 't gebouw van een nieuw Hoog Autaer , waer het beeld der Sant moet geset worden, Beeldhouwery
van

van *Algardi*, van wien ook het bestek is van 't voorseide Hoog Autaer, dat seer schoon sal moeten wesen.

Dese kerk wort seer yverlijk bedient, en met groote keurlijkheit onderhouden van die Paters, welke daer ook een schoone Heiligdoms-plaets hebben, met een aerdigen Hof.

Van S. Antony van Padua. 19.

DEse kerk wierd in 't jaer 1612. gebouwt van de Broeders Hervormde des 3. Ordens van *S. Franciscus* van *Affisi*. *S. Antony* was eerst geregelde Kanonik van *S. Augustin*; daer na verstaende het martelaerschap van eenige *Franciscanen*, ontsteken door een bovenmatige begeerte om de doot voor **CHRISTUS** te lijden, quam hy over tot dese Orden; en niet sonder groote moeielijkheid verlos van sijn Overste verkregen hebbende, gaende na 't eerste Klooster der Minnebroederen, dat aen *S. Antony* was toegewijd, soo nam hy met de kleeding ook den naem van Sant, met opset van sijn groote geleertheit, en talenten hem van Godt gegeven verborgen te houden. Maer sijn voornemen viel soo niet uit, om dat hy sich op een dach vindende onder veel Broederen sonder eenige gedachten van geleertheit, of van andere talenten, en d' Opfiender des Kloosters iemand van doen hebbende die voor het volk sou prediken,

444 A F B E E L D I N G V A N

en sy haer al verschoonende van daer toe niet bereid te zijn, wierd hem van Godt ingegeven dat aen Broeder *Antony* te gebieden. Hy predikte dan met soo grooten geleertheit en geest, dat hy haer alle veritomt deed staen, en dierhalven sich begevende tot desen heiligen dienst, had hy daer in soo goeden voortgank, dat de andere Predikers hem hoorende haer aengesichten bedekten. Eindelijk in 't jaer 1586. beval *Sixtus de 5.* dat 'er op sijn feestdach, den 13. Juny, dobbelen dienst sou gedaen worden; en nu heeft men daer niet meer die Religie, noch die Kerk.

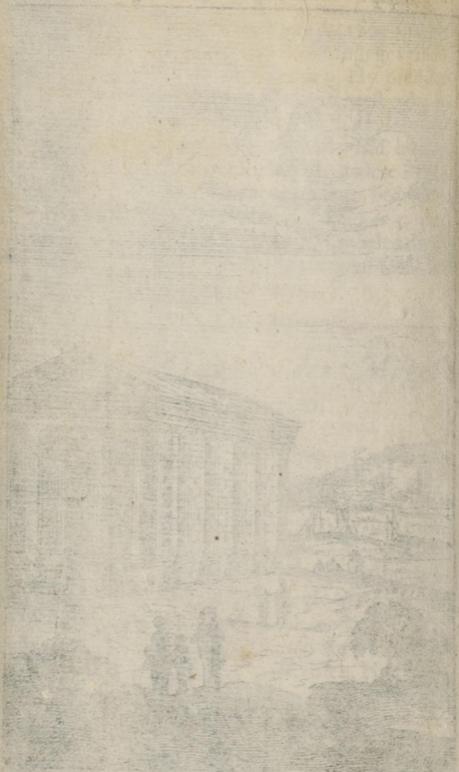
*Van d'Ontfankenis des Magets
Marie. 20.*

Niet oirdeelende, dat de Paters Kappucinen noch waren tegen over het Pauselijk paleis op den *Quirinael*, daer sy voormaels geweest hadden, besloot de Cardinael *S. Onofrius* Broeder des Paus *Urbanus de 8.* haer een nieuw Klooster uit de grond op te bouwen, gelijk hy deed, maer met grooter heerlijkheit als het oude, en met allerhande bequaemheit tot soodanige plaetsen noodig, soo dat het nu seer groot is, met vry meerder getal van Paters, als te voren. Hy maekte daer noch eenige vertrekken voor hem selven: het is de schoonste kerk, die men siet onder d'aenroeping der Ontfankenis van de Maget *Maria*, en van *S. Bonaventura*, waer aen de selfde Paus
Urba-

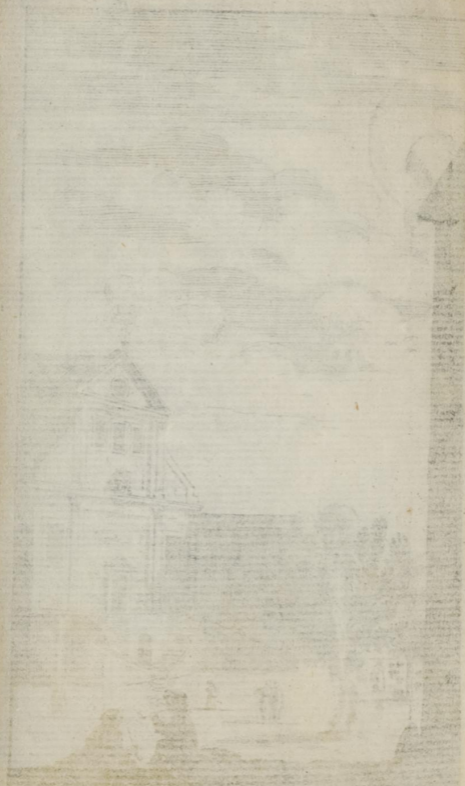
Tempel der Mannelyke Fortuin,
nu de H. Maria van Egypten.

Tempel der Minerva
in der Stadt von Capua

d'Ontfankenis Des Magets Maria .

Das Schloss zu Bonn

Die
die
an
an
von
die
land
von
de
e
We
im
her
für
den
sch

Urbanus de 8. met grote statigheit den eerste steen leide; en boven de veelvoudige Toelatingen daer aen vergunt, is die noch verrijkt met schilderien van de beste Meesters onser eeuw. Aen de linker hand voorts in de tweede Kapel is het lichaem van de Geluksalige *Felix*, dat altijd in seer groote Wonder-werkken overvloedig is. En van desen, en van andere Paters hebben wy ontrent de kerk des H. Kruis der Lucchesers noch iets geseyt. Boven de poort der voorseide kerk van binnen is daer een nabootsing van 't *Vatikaens* Scheepje, met dese woorden.

Hujus picturæ exemplar, quod ante annos 520 à Jotto Florentino celebri pictore opere musivo elaboratum est Urbanus VIII. Pont. Max. ex Area Vaticana in Basilicam Principis Apostolorum transtulit, anno salutis 1629.

Dat is:

Het voorbeeld deser schildery, dat voor 520. jaeren van Jotto Florentiner, beroemt schilder, met verheven werk is uit-gewrogt, heeft Paus Urbanus de 8. uit de Vatikaensche plaets in de Hoofkerk des Vorsts der Apostelen overgebracht, in 't jaer des Heils, 1629.

En daer is noch dit Opschrift:

Frater Antonius Barberinus S. R. E. Presb.
Cardinalis Sancti Honuphrii Urbani VIII. germanus
Frater Templum immaculatæ Virginis
COR-

446 AFBEELDING VAN

Conceptæ, Capuccinis Fratribus Cænobium à fundamentis erexit, religiosi in Deiparam obsequii, beneficæ in suum ordinem charitatis monumentum anno sal. 1624. Capuccini Fratres grati animi ergo pos.

Dat is:

Broeder Antonius Barberini de H. R. Stoels Priester Cardinael van S. Onofrius, Urbanus de 8. volle Broeder heeft de Kerk der Ontfankenis des onbevleete Magets, met het Klooster voor de Broeders Kappucinen van de grond op gebouwt, uit yverige gediensstigheid tot de Moeder Godts, een betuiging van haer goetdadige genegentheit ontrent sijn Orden. De Broeders Kappucinen hebben tot teeken van haer dankbaer gemoed dit gestelt, in 't jaers des Heils, 1624.

Soo leeft men òok noch daer de twee volgende, gestelt aen de zijde des Èvangeliums :

URBANUS VIII. PONT. OPT. MAX.

Suæ in B. Franciscum pietatis

Et in eundem Ordinem benevolentiaë

Monumentum

Primum hujus Ecclesiæ lapidem jecit

Die IV. Octobr. Pontif. sui ann. IV.

Nolensque Pontificiæ Charitatis

Magnificentiam

Capuccinaë paupertatis limitibus

Coerceri

Aram maximam ornavit.

Dat.

Dat is:

Paus Urbanus de 8. heeft tot bewijs van zijn Godt- vruchtigen yver ontrent S. Franciscus, en goede genegentheit van de selfde Orden, den eersten steen van dese kerk geleit, op den 4. October, het 4. jaer sijns Pausdoms, en niet willende dat de grootdadigheid der Pauselyke gunst, door de palen der Kappucinsche armoede sou ingetoomt worden, het Hoog Altaer verciert.

En aen de zijde des Epistels:

URBANO VIII. PONT. MAX.

Faustus Poli Archiepiscopus Amasien. Hanc Ecclesiam Deo in honorem Immaculatae Conceptionis B. V. Mariæ consecravit, & Altare majus in quo Reliquias Sancti Callisti Papæ, & mart. & Gregorii Thaumaturg. inclusit, sacrasque Indulgentias de more concessit, cetera vero Altaria Benedictus Laudius Episcopus Fori Sempronien- sis, & Joannes Baptista Scannarola Episcopus Si- doniensis consecravit. Die ultima Aug. A. D. M. DC. XXXVI.

Dat is:

Urbanus de 8. Paus zijnde, heeft Faustus Polus Aerts-Bisschop van Marpurg, dese kerk ter eeren d'onbevleete Ontfankenis des Heilige Magets Marie aen Godt toegewijd; en 't Hoog Altaer, waer hy de Overblijfselen der Santen van Callistus Paus en Martelaer, ende Gregorius Thaumaturgensis in gesloten, en heilige Taelatingen na gewoonte

448 AFBEELDING VAN

gewoonte vergunt heeft. Voorts hebben de andere Autaren *Benedictus Laudius* Bisschop van *Sempronius Markt*, en *Joannes Baptista Scannarola* Bisschop van *Sidonien* ingewijd, op den laesten August des jaers 1634.

Het middelste Vierkant is van *Lanfranchi*, de andere zijn van *Sacci*, *Carpi*, *Camassei*, *Balassi*, *Tucchi*, *Mutiano*, *Cortona*, en *Guido Reni*, seer beroemde Schilders.

De Paters Kappucinen vertrekkende van de *H. Maria* der Mirakelen aen 't Volk, gingen voormaels wonen tusschen *S. Prudentiana*, en *S. Laurens* in de Fontein, op den Heeren Weg in een kerk aen *S. Euphemia* toegewijd, en nu verbroken; van daer quamen sy over na die van *S. Bonaventura* onder den Hengsten-berg; en nu zijn sy in die *der Ontfankenis aen 't einde der Huisen*.

Van S. Isidorus. 21.

PAUS *Gregorius de 15.* vijf personen onder de Santen gestelt hebbende, onder welke *S. Isidorus* was, quamen uit *Spaenjen* eenige hervormde van *S. Franciscus*, en eigenden hem hier de tegenwoordige kerk met het klooster toe, in het welke men een schoone Boekschat heeft.

Dese Sant bloeide ontrent het jaer 1150. de schildery des Hoog Autaers is van *Sacchi*.

Niet wijd van hier is de *Pinciaensche Poort*, te voren *Collatinsche* genoemd, na het Kasteel van *Collatia*; ook huden worden de plaatsen buiten die

VAN

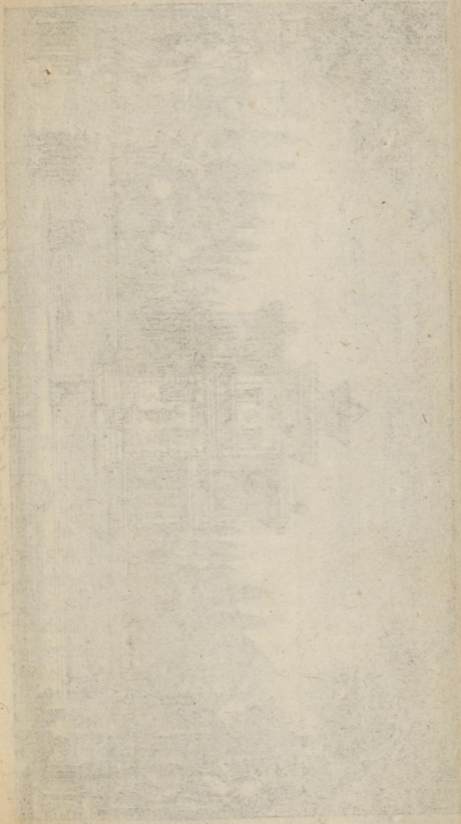
elken de
Tijde van
vrijen Staan
der luyde

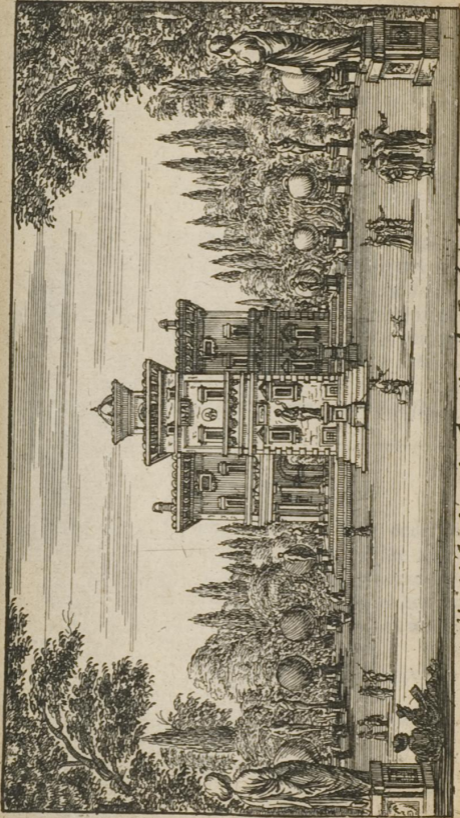
Luyden
van de
Gade van de

rekenen
dik gegre
vrijen van
eenen Weg
ijl, en men
a die van de
weg, en in
de der in

1. 31.

verloren
ander w
comple
der in
weten
men
et per
in den
men
a h
plaat

't Hof. Vande Cardinael Indovisio.

die Poort in *Collatia* geseit: Sy wierd met de Flumentaeische vervoert, en gestelt daer men die nu fiet, ten tyden als het Marfische Velt binnen *Romen* getrokken, en met muuren omcingelt wierd. Op desen tijt begon men die de *Pinciaensche* te heeten, om dat sy stont by 't Paleis van een Groot Raeds-heer, *Pincius* genaemt.

Tusschen de poort en *S. Isidorus*, is de Wijngaert des voorleden Cardinaels *Ludovisio*, en daer in fiet men groote menigte van schoone oude Beelden, uitnemende schilderien, en andere ongemeene vercierselen, waerdig van de naeuwkeurige der voornaemste Oudheden gesien te worden, gelijk men op sijn plaets sal vertoonen, waer van de Land-huisen gehandelt wort.

Van de Roomsche S. Francesca. 22.

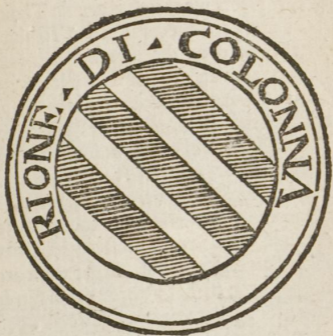
DE Paters van d'Alderheiligste Drievuldigheid der Verlossing, hebbende binnen *Romen* in haer eerste opkoomst verkregen de kerk van *S. Thomas* ontrent het Scheepje, en naderhand die verlatende, oirdeelden die niet meer bequaem, als sy over veel jaren weder in *Romen* keerden; en om dat die plaets niet bewoont was verkoren dese gelegenheit in 't jaer 1614. waer sy dese kerk stichteden ter eeren van *S. Francesca*; en de Cardinael *Bandini*, toen Beschermheer des Ordens, quam die inwyen.

Pierleone, met den naem van *Anacletus*, een scheuring verwekt hebbende in 't jaer 1130. tegen *Innocentius de 2.* rechte Nasaet van *S. Pieter*, was onder andere die den tweeden Paus begunstigten de Hertog van *Gascognen Wilhelmus*, en even als een anderen *Saul* de kerke Godts vervolgende, wierd hy wonderbaerlijk, gelijk den eersten, bekeert door middel van *S. Bernard*, en met soo grooten beweegtheit, dat hy de weereld verlatende sich begaf onder de Heremiten van *S. Augustin*, en vertrok in 't Landschap van *Siena* in een woeste plaets, het *Quade Dal* genoemd, en daer eindigde hy sijn dagen in strenge boedveerdigheden; liet een deel van sijn lichaem te *Chastillon* drie mijlen van daer gelegen, en sijn hoofd met sijn armen binnen *Romen* gebragt, wierd dat gestelt in *S. Anastasia*, en een van die gegeven aen *S. Pieter* op den *Vatikaen*, en d'ander aen *S. Augustin*.

Daer na de Orden der Broeders Heremiten hervormt wordende, en in *Italien*, gelijk gesien is aen de kerk van *S. Nicolaes* van *Tolentinen*, en in *Spaenjen* op 't jaer 1580. van Broeder *Louis van Leon*, quamen sommige van dese Versameling na *Romen*, en bouwden dese kerk en klooster in 't jaer 1619. aen *S. Wilhelmus* van de selfde Orden.

Vierde Dach-reis.

DE WYK DES KOLOMS.

DEse Wijk des Koloms wort niet van de *Trajaensche*, maer van *d'Antoninsche* verstaen; heeft tot haer wapen, drie blaeuwe banden op een wit velt. Daer zijn de heerlijke Paleisen der Heeren *Aldobrandini*, *Bufali*, *Spadi*, *Veralli*, en de fonteinen op de plaets des Koloms, en de Ronde.

Vas

Van S. Jofeph aen de Thuinen. I.

DEfe plaets wort gefeit aen de Thuinen, om dat daer eerst niet waren dan Thuinen. Haer afgelegentheit deed die feer bequaem oirdeelen voor Nonnen van een hervormt leven; en dierhalven wierd daer de kerk en 't klooster gemackt voor de barvoetfe *Cameliten*, onder den regel van *S. Terefa*, 't welk men huiden daer noch fiet. De Stichter daer van was Pater *Francesco Soto*, Spaenjaert, Priester des vergaderings der Gebedeplaets van *S. Filippo Neri*, die meer dan 30. jaren uitnemende voor Sang-meester gediend hebbende in de Paufelijke kapel, in dit werk aen Godt wilde offeren al het voordeel van fijn deugdelijke moeiten. Daer voegden fich ook noch andere vrome lieden by; en de Vrouw *Fulvia Sforza* gaf bysonderlijk daer aen hondert kroonen inkomen erffelijk: en om dit nieuw klooster te geleiden en te beftieren, wierden daer in 't jaer 1598. drie Nonnen over gebragt uit het klooster van *S. Marta*, door haer goede voorbeelden, en tucht de prijs-waerdigfte en treffelijkfte van heel *Romen* geacht. De kerk wierd in voorleden jaren vermaekt door den Heer Cardinael *Lanti*: en men fiet daer fchilderien van *Sacchi*, en van den Ridder *Lanfranchi*.

Van

*Van Christus door de Wijsen aen-
gebeden. 2.*

A En de rechter hand in de vlakke is daer het Paleis der versameling van 't Geloof uit te breiden, onder *Gregorius de 15.* ingestelt, endaer na onder *Urbanus de 8.* vergroot, waer tot dit werk een vergadering van Cardinalen gehouden wort; en sy handhaven daer met groote onkosten de Geletterde, en drukken daer boeken tot behulp des Geloofs door heel de weerd, en in het jaer 1634. wierd daer dese kerk gemaekt, met dufdanigen Opschrift.

D. O. M.

Fr. Antonius Barberinus Urbani VIII. Pont. Max. Germanus Tit. S. Honuphrii Presb. Card. M. Poenit. S. R. E. Biblioth. Ædem hanc Christo Infanti a Magis adorato dicatam Collegii ad Propagandam Fidem instituti usui a fundamentis erexit, instruxit, ornavit. Anno. MDCXXXIV.

Dat is:

Godt ter eeren, heeft *Br. Antonius Barberini Paus Urbanus de 8.* volle Broeder, naem-voerder van *S. Onofrius, Priester Cardinael, Opper-Biegtvader,* Opfiender over de boeken des *H. R. Stoels,* dese kerk, *Christus door de Wijsen aengebeden,* toegewijd, tot gebruik der versameling van 't Geloof nit te breiden, uit de grond op gebouwt, besorgt, en verciert in 't jaer 1634.

Van

Van S. Andries der Thuinen. 3.

DEse kerk hoorde voormaels de *Schotten* toe, die ten tijden als *Schotland* de Rooms-gesintheit verliet, na haer Vaderland vertrokken, en lieten de sorg over haer goederen aen 't naefte Geslacht van *Bufalo*, dat sich daer seer trouwelijk in droeg, al de inkomens die daer van quamen aen de arme gevende. En de kerk wierd vereenigt aen die van *S. Marcellus*.

Daer na in 't jaer 1576. dese kerk staende in gevaer van te vallen, wierd die aen een Geselschap des alderheiligsten Sacraments toegestaen, waer van in de navolgende gesproken sal worden, met verbintenis der Procchie, die eerst hier was, en soo wierd die vermaekt: Maer om dat dit het Geselschap te lastig viel, wierd die gegeven in 't jaer 1585. aen de Paters Italianen van *S. Franciscus van Paula*. Sy maken hier in de Heilige week schoone Graf-steden.

Het Roomsche volk den dach van die Heilige Vader vyerende op den 2. April, met offeranden, soo beliefd'et Godt dat op dusdanigen dach in het jaer 1605. tot de Stoel van *S. Pieter* verheven sou worden, de Gardinael *Alexander de Medicis*, en wierd *Leo de 11.* genoemd. En om dat de tiende, die ook van dat Geslacht was, dese Sant onder de Heiligen gestelt had, begon *Leo de 11.* dese kerk uit de grond te vernieuwen, na 't bestek dat men nu daer fiet. Maer om dat hy weinige dagen leefde, liet hy stervende in 't jaer 1612. een goede

som-

somme van penningen aen *Octavius Bubalus*, op dat die voleindigt mogt worden; en 't is een Bouw-konst van *Guerra*. Boven de poort van binnen leeft men dit Opschrift.

OCTAVIUS BUBALUS
DE CANCELLARIIS
FIGHINI MARCHIO
TEMPLUM HOC
SANCTIS ANDREÆ APOSTOLO,
ET FRANCISCO DE PAULA
SUÆ FAMILIÆ PATRONIS
EXÆDIFICAVIT ORNAVIT ADDIXIT.
ANNO DOMINI MDC XII.

Dat is:

Octavius Bubalus Kancelier, Mark-graef van *Fighni* heeft dese kerk aen de Heiligen *Andries* Apostel, en *Franciscus* van *Paula* sijns Geslachts Voorstanders gebouwt, verciert, en toegewijd. In 't jaer onses Heeren 1612.

Van 't Sacrament voor de Procchie van S. Andries. 4.

DE Schotsche volkeren hier een Gasthuis hebbende, gelijk in de voorgaende kerk geseit is, verlieten sy dat uit oirsaek der ketterien in die landen gesaait: nochtans eenige vast by de Rooms-gesintheit blijvende, quamen daer weder twee na

Ko-

456 A F B E E L D I N G V A N

Romen in 't jaer 1576. en haer voorige Lands-lieden in haer vertrekken de sleutelen aen 't Geslacht van *Bufalo* gelaten hebbende, wierden die haer vriendelijk door *Paolo*, van 't selfde Geslacht, ter hand gestelt; en *Gregorius de 13.* versorgde haer van leeftocht, met voornemen om voor dat volk een Versameling op te richten; maer hy door de doot verhindert wordende, gaf *Clemens de 8.* tot foodanige bevondernig 't begin in 't jaer 1600. op een andere plaets, gelijk nu al geseit is, daer behoorlijke inkomens aen verschaffende.

En om dat in 't voorseide jaer 1576. daer een Gefelschap gemaekt was van 't alderheiligste Sacrament voor de naeste kerk, een Procchie van *S. Andries*, soo hadden sy dese plaets van de *Schotten*, om daer een Gebede-plaets te maken; en eindelijk verkocht de voorz. versameling haer die selfde in 't jaer 1618. Sy dragen schaerlakene rokken, met het teeken des alderheiligsten Sacraments; en nu hebben sy die Gebede-plaets tegen over haer kerk vervoert.

Van de Lieve Vrouw van S. Ian. 5.

DEse kerk was aen *S. Jan Baptist* toegewijd; misschien, wanneer sijn Hooft wierd overgevoert in *S. Silvester*, daer sy mede vereenigt is, sy van ouderdom als verlaten blijvende, heeft de Alderheiligste Maget gewilt, dat de godtsdienst daer

daer in vernieuwt sou worden op 't jaer 1586. door middel van veel Wonder-werkken door een van haer Beeltenissen in dese kerk gedaen; soo dat sy soo veel aelmoessen versamelden, dat men die onder dese schoone gestalte heeft kunnen vernieuwen.

Voorts gebeurde 't in 't jaer 1606. dat eenige vrome lieden, van de Christelijke Leer, bewogen wierden om een Geselschap te maken, 't welk sy *des Tucht's* noemden, en namen voor gewoonte driemael ter week dese heilige Oeffening in 't werk te stellen voor de zielen der Overledenen: daer na in 't jaer 1610. wierd dat van *Paulus de 5.* bevestigd. Naderhand is dese kerk gegeven aen sekere Kanoniken Ridderen; en eindelijk aen de Orden der Paters Godtsdienstige. Voorts is sy vermaekt geworden door de mildadigheid des Heer Cardinaels *Borgia.*

Van S. Sylvester. 6.

HOewel dat dese kerk in de Wijk des Koloms zy, nochtans wort die *S. Silvester* in 't Marfisch Velt genoemd, staende ontrent de scheiding van beide. Men noemt haer noch *tusschen de twee Hoven*, om dat de Koningen die in 't begin de Stad beheerschten, door 't Roomsche Volk verdreven zijnde, haer Hoven die sy in dese vlakke hadden, van welke in de volgende Wijk van 't Marfisch Velt gesproken sal worden, onder

458   A F B E E L D I N G   V A N

der de Borgers verdeelt wierden; waer van de naefte heuvel ook noch der Hoven gefeit was, nu den Berg der Drievuldigheid; en voormaels noemden fy dien van *Pincius*.

Wat voorts de stichting van dese kerk belangt, wy vinden die seer oud, om dat, eer de vervolgingen der Geweldenaren ten einde quamen, *S. Dionisius* Paus de selfde maekte, die in 't jaer 261. gefeten heeft: naderhand herstelde *Constantinus* die onder een grooter gedaente; en *S. Silvester* voegde daer een Klooster van Moniken by, maer men weet niet van wat Orden sy geweest zijn, dewijl in die tijden de Ordens van *S. Benedictus*, en van *S. Basilus* noch niet begonnen waren. Naderhand verstaen wy 't geen *Anastasius* schreef in 't leven van Paus *Nicolaes de 1.* die den Stoel in 't jaer 860. besat, en is; dat de Rivier overlopende, in 't Klooster van *S. Silvester* quam, en in de kerk van *S. Dionisius*, en dat al de trappen, tot een toe, onder water stonden.

Dese kerk is oud, en van de 20. bevoorrechte Abdien binnen *Romen*. *S. Gregorius* deed hier een gesprek, van die hy over de Evangelien maekte; en sette daer de Hoogtijt op donderdach na de 4. sondach in de Vasten. Paus *Leo de 10.* stelde die onder de by-namen der Cardinalen; noch sy was niet eer daer onder, door dien dat alleen gegeven werd aen de kerken die binnen *Romen* stonden, om als Procchien te zijn. En dit deel was daer buiten, gelijk men in de volgende Wijk bequamer sal sien.

Het klooster was niet seer groot, dat *S. Silvester* hier maekte, maer *S. Paulus de 1.* sette dat uit met
sijn

zijn huis daer in te besluiten, en verrijkte dat met veel inkomens, en gaf het aen de Grieksche Moniken van *Constantinus Cononimus* verdreven, om den dienst der H. Beelden. Daer na dese kerk hermakende, verrijkte hy die met veel H. Lichamen, hier uit verscheide Begraef-plaetsen gebragt die de Lombardiërs buiten *Romen* verwoest hadden. By sodanige gelegenheit veranderde *Paus S. Paulus* den naem van dese kerk, en eigende die aen 2. andere Santen toe, en sy waren *Stephanus* en *Silvester*, om dat hy hier zijn lichaem gebragt had, en om dat hy veel verdient had door 't klooster daer van hem gemaekt. Van desen en veel ande H. Lichamee vyerde hy de overvoering op 't jaer 761. in 't welk hy een kerk-vergadering hield, waer veel kerk-voogden t'samen komende, hy wilde dat sy alle haer namen soude stellen aen een Bulle, die hy maekte tot voordeel van dit klooster, welke tot nu toe bewaert wort; en de *Cardinael Baronius* teekende die op in zijn jaer-boeken.

Tot ontrent het jaer 1286. waren de voorz. Moniken in dit klooster, wanneer *Honorius de 4.* die fond na *S. Laurens* buiten de muuren, om met dit de *Cardinael Giacomo Colonna* Broeder der *H. Margerite* te vernoegen, die op dese tijt in een klooster onder den regel van *S. Clara* levende, hier in over quam, waer sy ook begraven wierd.

De laeste herstelling had dese kerk van de Nonnen in 't jaer 1596. welke 't plein verhoogden, en de selfde tot een schoone gematigheit met verscheide schilderien bragten, soo dat het noodig was die van nieuws in te wyen, gelijk de *Cardinael*

460 A F B E E L D I N G V A N

Francesco Dietrestano deed, die toen den by-naem daer van voerde, op den 10. Mei 1607. Sy heeft groote Overblijffelen van Santen en Santinnen, die de voorseide Paus *S. Paulus de 1.* in dese kerk over bragt. Daer zijn twee andere gedachtenissen, die dese boven maten eerwaerdig maken. d'Een is het wonderbaer Beeld onses Heeren, dat hy selfs maekte, en aen den Konink van *Sirien Abagarus* fond; d'ander is het Hooft des Sants haer Bescherm-heers *Jan Baptisten*; en *Giacchetti* heeft in een sijn boek daer wijdloopig van gehandelt. Hier seggen sy dat de Scheeps Vechtplaets van *Domitianus* was.

Van S. Maria Magdalena. 7.

Hier stont een seer oude Procchie-kerk aen *S. Lucia* toegewijd van Paus *Honorius de 1.* die in 't jaer 626. sat. Maer *Leo de 10.* gaf de selfde in 't jaer 1520. aen 't Gefelschap der Liefde, voor de Bekeerde, dat spoedig de hand sloeg aen 't Gebouw van dese nieuwe kerk, die toe-eigennende aen de Voorspreekster der sondareffen de *H. Maria Magdalena*, en sy doen belijdenis onder den regel van *S. Augustin.*

Daer-en-boven vergunde *Clemens de 7.* haer om te leven 50. kroonen ter maent op den naem van aelmoessen; en stelde, dat de goederen van alle die, welke heimelijk, of in 't openbaer een quaet leven leiden, aen dese plaets souden vervallen; noch dat sy geen uitterste wil souden kunnen doen
maken

maken sonder ten minsten het vijfde deel van de selfde goederen hier aen te laten; en hy verbond een yder die 't leven van foodanige vrouwen mogt kennen, na haer doot dat openbaer te maken, tot bevordering van dit Godvruchtig werk; waer van in tijdelijke saken dit voorseide Geselschap de sorg dragende, soo 't geviel, dat al de goederen van eenige foodanige Vrouw ge-erft zijnde, de last der kinderen van de selfde op haer quam; sy bestellen dat die na de erffenis, en na haren staet worden opgetogen.

En om dat sy seer naeuwe woning hadden, schijnt het dat Godt haer wilde versorgen, toelattende dat in 't jaer 1617. in de nacht van *Epiphanie*, de selfde geheel af brande; waer door de *Cardinael Pietro Aldobrandino* haer Bescherm-heer, en sijn *Suster Olympia*, tot mededoogen bewogen, die met groote mildadigheid te hulp quamen. Daer na vermaecte *Paulus de 5.* dat Klooster uit de grond op, en van daer door een rechte streek opende hy een straet tot aen de kerk van *S. Joseph* der barrevoetsche Carmeliten. Boven de Poort des Kloosters leeft men dit Opschrift.

PAULUS V. PONT. MAX.
MONASTERIUM
POENITENTIUM MULIERUM.
INCENDIO PENE CONSUMPTUM.
RESTITUIT, AUXIT, INSTRUXIT,
ET A VICINIS AEDIFICIIS SEJUNXIT
VIA APERTA
ANNO MDCXVII. PONTIF. SUI XIII.

Dat is:

Paus Paulus de 5. heeft het Klooster der boetdoende Vrouw-lieden by na door den brand vernielt, herstelt, vermeerdert, toegerust, en van de naeste gebouwen afgescheiden, een weg geopent hebbende, in 't jaer 1617. het 13. sijns Pausdoms.

Van de Heilige Maria der Liefde. 8.

GIo. Leonardo Ceruso van S. Severina door geen by-naem Geletterde geseit, tot medelijden bewogen van de arme knechjes en meisjes, die verstroit met gevaer van lijfen ziel door de straten van *Romen* gingen, begaf sich met al sijn macht om die by een te versamelen; en Godt desen heiligen yver helpende, deed hem soo veel aelmoessen vinden, dat hy eerst by de poort des Volks een klein kerkje kon bouwen, met een woonplaets voor die geseide kinderen.

Daer ontbraken geen, die aen den onwetenden, doch heiligen *Letterato* seiden, dat na sijn doot dit werk te niet sou gaen; aen welke hy voorseggende antwoorde, dat selfs de Cardinalen en de Paus van *Romen* daer om denken souden, gelijk geschiede, dewijl hy stervende in 't jaer 1595. op den 15. February, begraven wierd met eenig gevoelen van heiligheit door 't geselschap des Doots in haer kerk. *Clemens de 8.* en de Cardinael *Cesar Bayonius*, in acht nemende, dat dit werk

van

NG VAN

et Eloude be
door de v
tegenst
en, en
et 17-18-19

e Maria
p. 8.

van de
erde ge
e knecht
lijken
grafsch
den; en
el hem
wy de
en, met
in.
die aan
n fiden,
en; en
n feld
in de
rvent
aren
or 'g
de &
nema

De Erboog Portogallo.

van grooten gewicht voor 't gemeene best was, de gelegenheit benemende aen dese verlatene van in allerlei ondeugden opgetogen te worden, vatteden dat by de hand, en bevorderden 't; en stelden daer opfinders over; waer door die der meiskens met gelukkige voorspoeden toenam, gelijk men aen haer twee kerken van *S. Euphemia*, en van *S. Urbanus* sal sien.

En de knechjes, om dat de eerste plaets aen de poort des volks van quade lucht was, wierden hier over gebracht in 't jaer 1607. met een nieuw gebouw der kerk, en woning, waer onder sy eenige winkkelen openden, om die in verscheide handwerken te oeffenen. De voornaemste Hoogtijt is van de Geboorte der alderheiligste *Maget Maria*.

Hier siet men noch de Overblijffelen van een Eerboog des Keisers *Domitianus*, en wierd noch van *Tripoli* geseit; of om dat hy over drie Steden had gezegepraelt, gelijk dat woort betekent, of wel van een eenige in *Theffalien* den naem van *Tripoli* voerende: nu noemt het volk die *Portogallo*, van wegen de kameren die de Cardinael van dat Rijk daer boven had; of wel soo *Ferruccio* gevoelt, om dat onder dese een Cardinael, van *Portogallo* geseit, een statige intrede deed. Men meent noch dat *Domitianus* daer een Paleis maekte, van waer hy bequamelijk de spelen in sijn Scheeps Vecht-plaet sien kon. Andere hebben gelooft, dat dese Eerboog opgericht was aen *Drusus*, Schoonsoon van *Augustus*, en Vader van Keiser *Claudius*.

Van de H. Maria op den Weg. 9.

HEt was een groot Wonder-werk, door welkers middel hier de alderheiligste Maget aen *Romen* vertoonen wilde in 't jaer 1283. hoe onwetende in een put was gevallen, die daer op den gemeenen weg stont ter zijden het stal des Paleis, dat de Cardinael *Pietro Capocci* toequam, een Beeld der Lieve Vrouw op een Ticchel geschildert; op een nacht verhoogde sich onvoorziens het water van die put soo seer, dat het in 't naeste stal liep, en van 't gerucht der gebundene en geslote ne paerden de knechten wakker wordende, quamen sien wat daer mogt schorten; en daer dreef 't voorseide Beeld op het water: de Cardinael dit verstaende, quam met groote eerbiedigheit dat halen, en bragt het in sijn huis.

Dit Wonder-werk voorgevallen zijnde onder *Innocentius de 4.* gaf hy order dat de tegenwoordige kerk daer gemaekt sou worden, aen welkers rechter zijde de voorseide put bleef, en sy kreeg den naem van de *H. Maria op den Weg*; en 't volk heeft met reden grooten yver ontrent dit water, voornamelijk na dat daer een stuk in gesmeten wierd van de kant des puts daer onse Saligmaker op geseten had, sprekende tot de Samaritaensche Vrouw. Dit wonderbaer Beeld wort ontdekt, gelijk dat des Volks, en des Vredes, van de halve Vaften tot Paessen, in welken tijt *Gregorius de 13.* daer Aflaet aen gaf.

Dese kerk wierd met de sorg der zielen vereenigt

nigt aen die van *S. Marcellus*, gelijk daer geseit is: en *Leo de 10.* gaf die in 't eerste jaer sijns Pausdoms aen de Broeders de Dienaren, van welke heilige Orden de voorseide *S. Marcellus* was. Dese Paters vermaekten die uit de grond in 't jaer 1594. en d'alderuitstekenste Cardinael *Bellarmin*, den naem daer van voerende, voleindigde voorts het koor, met het verwelfsel van de kerk, en beplaeftede die in 't jaer 1604.

Het schijnt dat d'alderheiligste Maget, groot vermaak in dese Orden scheidt, die den naem van haer Dienaren draegt, niet soo seer om dat de eerste seven stichters van haer het kleed ontfangen hebben; als wel door andere vijftien haer wonderbare beelden, die in verscheide Steden van *Italiën* door de Geloovige in de kerken harer Kloosteren geert worden. Binnen *d'Octave* des Sacraments doen sy een schoonen omme-gank. Dit is een Bouw-konst van *Martin Lunghi* den Ouden.

Van de Gebede-plaets der H. Maria op den Weg. 10.

HEbbende de voorgaende kerk de sorg der zielen, om dat de laeste bestelling betamelijker tot de sieken gedragen sou worden, en dat daer noit iemand ontbreken mogt dat te versellen, maekten sy hier een Gebroederschap des alderheiligsten Sacraments, die haer in witte kappen

466 AFBEELDING VAN

pen kleeden : en op den dach des Kandelaers houwelijken sy Dochteren uit ; en op dien der Geboorte van onse Lieve Vrouw verlossen sy een op den hals gevangen.

Van de H. Maria op den Dry-weg. II.

DE gedachtenis, die *Belisarius* hier van sich liet, geeft ons een schoone gelegenheit, om aen te schouwen, hoe seer sy van Godt begunstigt zijn die de kerk beschermen; en hoe sy ter neer geslagen, en verkleint worden, die haer vervolgen.

Belisarius was een der grootste Velt-oversten, die de Keifers van 't Oosten in de Wapenen hadden, en hy stichte dese in 't jaer 527.

Nu of schoon dat meer dan duisent jaren geleden zy dat hy dese kerk aen de alderheiligste Maget gebouwt heeft, nochtans vinden wy niets in so grooten tijt, dan dat sy aen de Klooster-kerk van *S. Marcellus* vereenigt zijnde, het *Gregorius de 13.* beliefde die daer af te trekken, en aen de Paters Kruis-dragers in 't jaer 1571. te geven ; en sy herstelden die uit de grond op met een schoone gestalte. Dese geregelde Orden is in de kerke Gods seer oud door dien sy af koomt van *S. Cletus* Paus, die de derde Stedehouder van CHRISTUS was, gelijk wy vinden in de Bullen van *Pius de 5.* en *Gregorius de 14.* Hoe dat het selfde toegegaen zy, wy sullen ons houden aen 't geen *Benedictus Leo* een van haer Orden, daer van schrijft, die naderhand Bisschop van *Arcadien* was. Sy dragen als sy door de Stad uitgaen een Kruiske in de hand,

t N
hal, waer
brege; tot
geleit, di
in de hand.
Dese Pat
op den 26.
ommezank
Alderheiligst
wegen sy da
de Hoogtij
indien des
Van
Dese
en anders
nen. De
i. Franck
sabeth K
van Not
loten, d
Dese
fel van
is haer
tijn va
dini i
ggen
haer H
bet the

hand, waer door sy den naem van Kruis-dragers kregen; tot welk *S. Cletus* door een Engel wierd aengeset, die voor hem verscheen met een Kruis in de hand.

Dese Paters vyeren de feestdach van *S. Cletus* op den 26. April met een *Octave*; en als sy den ommevang doen, die haer eigen is, Godt, en de Alderheiligste Maget aen geroepen hebbende, voegen sy daer *S. Cletus* by; maer de voornaemste Hoogtijt deser kerk is van d'onbevleete Ontfankenis des aldersuiverste Magets.

Van S. Giacomo aen de Muratte. 12.

Dese kerk heeft den naem en by-naem gekregen van haer Stichter, die een Romein was, en anders hebben wy daer van niet kunnen verneemen. Dese Nonnen stryden onder den regel van *S. Franciscus*. Sy vyeren den feestdach van *S. Elisabeth* Koningin, van wegen een ander klooster van Nonnen in 't gebouw der nieuwe kerk besloten, dat ook met haer vereenigt is.

Dese susteren hebben een kostelijk overblijfsel van *S. Christina*, Maegt, en Martelares, dat is haer Hert. Sy willen dat sy afkoomstig sou zijn van het Oud en seer edel geslacht van *Anici* in *Romen*, het welk daer na van *Frangipani* geseit is. Nochtans woonde sy met haer Heidenschen Vader in een Stad ontrent het staende water van *Bolsena*, *Titho* geseit, daer

468 AFBEELDING VAN

daer geen overblijfselen meer van zijn, dat water met sijn golven de selfde ingeslokt hebbende, misschien tot wrack over de godloofheit des Vaders van dese Santin; die Overste daer in zijnde, haer om de Christelijke Religie eerst geslagen hebbende, daer in wierp, met een steen om haer hals; maer door een Engel verlost, wierd sy van hem, die in 't gesag na hem volgden, met andere pijnen benouwt; en na dat sy vijf dagen sonder letsel in een brandenden Oven geweest had, eindigde sy haer Martelaerschap in den ouderdom van 11. jaren, met een pijl doorschoten zijnde; en de Stad van *Palermo* kreeg haer lichaem in 't jaer 1160. maer by wat gelegenheit dat dit geschiet zy, is onbekent.

Van S. Paulus Ontchooft. 13.

Sommige godtvruchtige personen begonnen haer in *Milanen* tot den Geest te begeven, onder welke twee voornaemste waren *Bartolomeo Ferrario*, en *Antonio Maria Zaccaria*, die noch genegen om andere tot grooter volmaektheit te trekken, voor al de weerd de Brieven des *H. Paulus* lasen: en om dat men meer bewogen wort door het voorbeeld des levens, als door de middel der Leer, begaven sy haer tot verscheide manieren van boete, en doodingen; soo dat sy vele tot de menigvuldigheid der Sacramenten, en oefening van goede werkken trekkende, *Clemens de 7.* in 't jaer 1533. haer toeliet tot de belijding der

der drie hooge beloften , onder de gehoorfaem-
 heit des Overstems : na twee jaren nam *Paulus*
de 3. haer aen onder de bescherming des Aposte-
 lijken Stoels , voor vyf jaren , met den naem van
 Geregelde Klerken : eindelijk in 't jaer 1550. stont
Julius de 3. haer toe, vrye en opentlijke belijding
 te doen , met den naem van *S. Paulus Onthoofst* ;
 en met eenen maekte hy haer deelachtig van de
 Voorrechten die de geregelde Lateraensche Ka-
 noniken genieten: maer de voornaemste seeftdach
 is op den 25. van January, over de Bekeering van
 den *H. Paulus*. Soo dat dese gelegenheit sich seer
 bequaem aenboud in 't jaer 1596. voor de kolom
 van *Antonin*, waer *Sixtus de 5.* een Beeld van den
H. Paulus had opgericht ; en sy haer kerk aen hem
 toewijdende, vercierden die met veel Overblijffe-
 len van Santen. Hier maken de Sangers der Pau-
 selijke kapel in de Vasten seer schoone t'samen
 klanken. En hier is de Versameling van *S. Yvo* ,
 waer veel Kerk-voogden , en Voorspraken ver-
 gaderen , om de saken der arme van dese Stad te
 verhandelen en te verdedigen.

Op die plaets staet de kolom by de Oude ter-
 eeren van *Antoninus* opgericht , en daer na van
Sixtus de 5. aen *S. Pieter* toegewijd ; en daer is de
 fontein , van seer suivere steen opgemaekt. Hier
 rontom zijn heerlijke Paleisen van de alderuitne-
 menste *Aldobrandini*, Bouw-konst van *Giacomo*
della Porta, en voorts van *Maderna* ; der Heeren
Veralli, van *Giacomo della Porta* begonnen ; der
 Graven *Spada* , en der Markgraven van *Bufalo*.

Van de H. Maria-der Mededoogentheit. 14.

Ferrante Ruis uit het Rijk van *Navarre*, Kappellaen in *S. Caterina der Lyndraeiers*, by gelegentheit des Heiligen jaers, dat in *Romen* geviert wierd van 1550. voelde sich met andere bewogen om de arme Bedevaert-reisigers huisvesting te geven, en hy versamelde die in een klein huifken, daer nu de Heiligdoms plaets van dese kerk is: maer om dat hy sag, dat 'er tot dit selfde einde 't Geselschap der Drievuldigheid gemaekt was, begaf hy sijn geest tot een ander niet min Godtvruchtig werk; en dit was, om d'arme Onnoosele by een te nemen.

Tot de sorg over de selvige, wierd in 't jaer 1561. een Geselschap gemaekt; en *Pius de 4.* stemde dat toe; en sy stichteden dese kerk met het Gasthuis tot het selfde werk daer aen gevoegt. Sy kleeden haer in groene kappen, en hebben tot haer teeken het Beeld der Lieve Vrouw die haer dooden soon in haer schoot houd: dierhalven is de kerk aen de *H. Maria der Mededoogentheit* toegewijd. Over dese arme wierd een Venetiaensche Vrouw tot deernis bewogen *Vincenza Viarra de Ricci* geseit, latende die erfgenamen van al hare goederen. De bysonderste Hoogtijt wort hier evenwel niet gevyert van de Lieve Vrouw; sy hebben twee andere haer eigen. Een van *S. Caterina* Maegt en Martelares, aen welke sy een kapel

kapel gemaekt hebben, om dat haer Kappellaen het eerste werk begonnen had van de Bedevaert-reisigers in sijn huis te nemen aen *S. Caterina der Lyndraeiers*: de andere is van de Onnoosele Santen.

Sy staet onder de bescherming van een Cardinael, en heeft haer Kerk-voogt, en andere weerdelsche Opfienders.

Van de Santen Stephanus, en Julianus op de plaets des Steens. 15.

EEn anderen veel ouder by-naem vind men aen dese kerk gegeven, en die is; in *Trullo*, dat in 't Grieks het wessel van een gebouw betee-kent. Hoedanigen gebouw daer geweest moet hebben blijkt uit de overblijffelen der vervallene oudheden die men daer siet, en was voor een Richtbank gehouden. Andere willen dat dit zy van een Paleis van *Antoninus Pius*.

Andere van een Tempel na sijn doot hem toegewijd. 't Welk beter over een koomt met het geen dat *Julius Capitolinus* van hem schrijft. Nu wort dit de plaets des Steens genoemt, misschien om dat hier eenig edel personaedje van dien naem woonde, of wel van de Herberging der arme Priesteren, die hier in het oud gebouw gevoed wierden, met groote
Ko-

472 AFBEELDING VAN

Kolommen verciert, 't welk men gelooft het Raed-huis van Keifer *Antoninus* geweest te zijn, hoewel *Marlianus* dat loochent.

Van d'eerste stichting deser kerk hebben wy niets, behalven dat dit een van de Procchien was aen de oude Klooster-kerk van *S. Marcellus* onderworpen, gelijk daer geseit is. Voorts was die sorg van *Pius de 5.* aen de *H. Maria in Aquirio* vereenigt, en in 't jaer 1575. gaf *Gregorius de 13.* de kerk aen de Broederen van de Drievuldigheid der Verlossing, met hoop dat sy daer een klooster souden maken; doch daer geen bequame gelegentheit vindende, en een andere nemende onder den naem van *S. Francesca*, gelijk gesien is, lieten sy dese in 't jaer 1614. aen 't Gefelschap der Herbergiers.

Dese hadden een Kapel in *S. Eustachius*, die sy in 't jaer 1555. toewijden aen *S. Julianus*, wiens feestdach sy huden hier vieren.

*Van de Santen Mautus Bisschop,
Bartolomeus Apostel, en Alexan-
der Martelaer van Theben. 16.*

IN Groot Britannien, dat verdeelt is in Engeland en Schotland, van den grooten Oceaen omcingelt, bloeide ontrent het jaer onses Heeren 561. een groot Dienaer Godts *Macutus* geseit, of wel *Maconius*, en in 't gemeen verkeerdelijk

delijk *Mautus*. Dese kerk is aen hem toege-
 wijd, en aen de Santen *Bartolomeus*, en *Alexan-*
der van Bergamo genoemt. Hier is 't Gefelschap
 der Bergamaschen; en dese kerk is niet seer groot,
 maer schoon en wel onderhouden: Sy hebben
 een Gasthuis, en houwelijken Dochteren uit.
 Men noemt dese plaets van *Mahutus*, of wel
Macutus, om dat hier eenige gedachtenissen zijn
 van den heiligen Bisschop met dien naem. Daer
 zijn ook noch eenige andere Overblijffelen van
 Santen. Sy dragen het Beeld van *S. Bartolomeus*,
 en van *S. Alexander* tot een teeken op bruin-
 roode kappen. In 't kort dese kerk was in goede
 handen gegeven, soo om dat sy die uit de grond
 op vermaekt hebben, als om dat sy die met een
 goet getal Missen voorsien houden, en daer ter
 zijden noch een Gasthuis gestelt hebben voor de
 arme van haer volk.

Hier aen is de Roomsche School vervoegt on-
 der de sorg der Paters Jesuiten met een schoon
 gebouw, waer sy tot leer-oeffeningen veel jonge-
 lieden voeden, die ten deele weereldsche en ten
 deele lange kleederen dragen, en worden *Convit-*
tori en *Alumni*, Makkers en Voesterlingen ge-
 noemt; en dese laeste worden tot kosten van ee-
 nige Kerkelijke Capittelen onderhouden, en den
 Alderuitstekensten Cardinael Plaets-houder heeft
 het opsicht daer over.

Het naeste Paleis van de Heeren *Crescentii*, is
 een Bouw-konst van *Giacomo della Porta*.

Op dese plaets staet een Zuil met Egyptische
 letteren.

474 A F B E E L D I N G V A N

In de Wijk achter de *H. Maria in Aquirio*, is de nieuwe gevel, daer de Gerechtigheit op staet, van *Polidorus*.

Van de H. Maria in Aquirio. 17.

DE *H. Maria in Aquirio*, soo genoemd van de *Equiri* Steek en Ren-spelen, die daer te paerde ter eeren van *Mars* plachten gehouden te worden, anders *S. Elisabeth* in de plaets *Capranica*, of wel de kerk der Weefkens. Sy is een Procchie; en heeft veel Aflaten, van verscheide Pausen daer aen gegeven, insonderheyt van *Paulus de 3.* tot voordeel van die voorseide Weefkens. Dit zijn arme kinderen, Weesen, en meest Vader en Moederloos, die uit mededoogentheit, en edelmoedigheid des gewesen alderuitstekensten Cardinaels *Antonio Maria Salviati* van *Florence* hier hebben haer wooning, bestiering, en onderwijfing in soodanigen plaets, waer hy tot dit einde dese Versameling stichte en begiftigde, met sijn seer groote kosten, en herstelde noch de kerk, een gebouw van *Francesco da Volterra*.

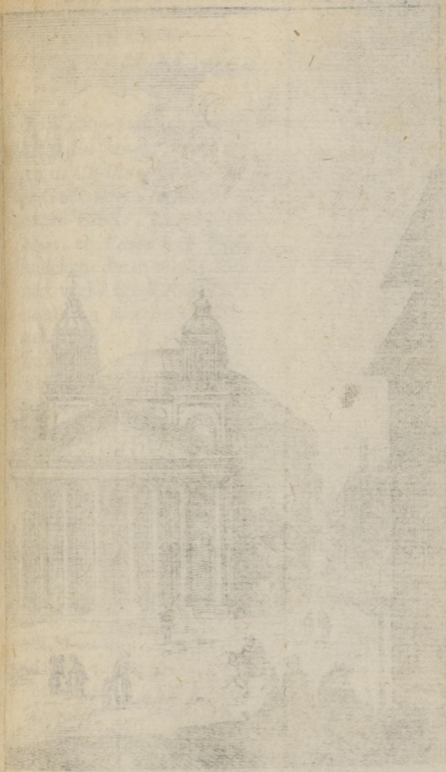
Ter zijden dese plaets is de Versameling van *Capranica*, waer veel jonge leer-jongeren onderhouden worden; en is soo bygenoemt van 't Geslacht dat de selfde hier toe gesticht heeft, bysonder van de Cardinael *Domenico Capranica*; in de selfde heeft men een oude, en schoone met de pen geschrevene Boekschat. En de Heeren Opsienders des Geselschaps van *Salvator* in *S. Jan* te *Late-raen* hebben de sorg hier over.

NG VAN

Laria in Laria
ecologisch of

Aqira

io, loo gaver
ken-ten in
y platen ge
veto in d'jaar
Weizen. In
lizen, van
flooderbr
in die voor
en, Weizen
mit mebbog
den d'land
aktian van
behoey en
, wat in un
n beging
alle volken
Vaders.
de Verbin
leer-jouge
rygenen
geindet
mae Cam
in schouw
de Heer
in in d'jaar
er.

't Pantheon, nu de H. Maria
de Ronde.

'N

Van de

M. Agri
fius b
na Clrij
de Goden t
ezen Cibe
llus, en V
allekens d
est veel A
zen van J
ysoomen i
ezen bequ
Riderven
lobben, so
piets op v
ageword
ter versch
del-plaets
boezing
de Room
minuten
berstele
breed:
mour es
dat is,
heit bo
gebou
ga 16
rono

Van de H. Maria de Ronde. 18.

M. *Agrippa* Schoon-foon van *Cesar Augustus* boude desen Tempel in 't veertiende jaer na *Christus* geboorte, en eigende dien aen al de Goden toe; bysonder aen *Jupiter den Wreker*; en aen *Cibele*, Moeder aller Goden; voorts aen *Mars*, en *Venus*; en daer om vervulde hy al de hollekens die men aen den geseiden Tempel fiet, met veel Afgoden en Beelden; waer van daen de naem van *Pantheon*, dat is Tempel aller Goden gekomen is; sy wort gehouden voor de schoonste, en bequaemste van alle de andere; en na 't geen d'aldervernuftigste Bouw-meesters aengemerkt hebben, soo gelooft men dat de voorste Wandelplaets op verscheiden tijt na den Tempel gemaekt is geworden, siende de werken van d'een en d'ander verschillende. De heerlijkheit van dese Wandelplaets is seer wonderbaer, voornamelijk in de hoedanigheit en grootte der kolommen, die met de Roomsche palm gemeten, ses palmen en 29. minuten dik zijn. De metale poort van *Pius de 4.* herfstelt, is twintig palmen en twee minuten breed: de wijtde van heel den Tempel tusschen muur en muur is 194. palmen; en haer hoogte, dat is, van de grond tot aen de rand van de openheit boven, is van noch soo veel. Dit seer groot gebouw schept sijn licht alleen van boven, welk gat 36. palmen en half wijd is; de dikte des muurs rontom den Tempel is van 31. palmen.

Daer

476 AFBEELDING VAN

Daer na wierd sy vermaekt door *Septimius Severus*, en *M. Aurelius Antoninus* Keiseren, om in het jaer 113. door den blixem geschonden te zijn.

Maer in 't jaer 607. verkreeg Paus *Bonifacius* desen Tempel van Keiser *Phocas*, en wijde dien in tot den waren godtsdienst, ter eeren van sijn alderheiligste Moeder, en van al de heilige martelaren. Hy nam noch van veel begraef-plaetsen binnen *Romen* acht-en-twintig karren met lichamen van heilige martelaren, en stelde die in dese kerk, en daerom wierd sy de *H. Maria* by de martelaren genoemd.

Maer Paus *Gregorius de 4.* gaf naderhand order ontrent het jaer 830. dat door heel de kerk de feestdach van Alderheiligen gehouden sou worden: waer uit volgt dat desen Tempel niet alleen aen d' alderheiligste Maget was toegewijd, welkers Beeld van *S. Lucas* geschildert hier geeert wort, en aen de heilige martelaren, maer ook aen al de Santen. Dit is een Kerk van Kanoniken.

Onder 't Pausdom van *Eugenius de 4.* dreigde die door oudheit en aerdbevingen te vallen ontrent haer welfsel; maer sy wierd van hem herstelt, en aen sommige plaetsen met loot bedekt: insgelijks hebben de volgende Pausen die mede noch vermaekt.

Daer zijn twee Geselschappen. Een dat van de Deughtsamer geseyt wierd, niemand daer in komende als alleen lieden, die eenige konsten des vernufts zijn oeffenende, gelijk Schilders, Bouw-

mcc-

meefters, Borduur-werkkers, en diergelijke; en wierd ook van *Terra Santa* gefeit na haer eerften Stichter, Kanonik van defe kerk, die noch *Defiderius* hiet. Defe weder in *Romen* gekeert in 't jaer 1543. van 't befoeken der plaetsen des Heiligen Lands, terwijl hy meermaels van die godtsdienftigheid met fijn vrienden praete, befloten fy dit Gefelſchap te maken. Dierhalven hebben fy boven de Gebede-plaets om haer getyen te fingen in de kerk een byfondere kapel aen *S. Joſeph* toegewijd, wiens feeftdach fy ſtatelijk vyeren, en houwelijken Dochteren uit.

't Ander Gefelſchap wierd naderhand gemackt in 't jaer 1578. om 't alderheiligſte Sacrament te geleiden, als het na de kranke der Procchie gedragen wort, en om dat waerdiglijk te onderhouden, op den Autaer daer 't bewaert is. Yder eerfte Sondach der maent doen fy daer een ommegank mede door de kerk; en een ſtatiger daer buiten op Woonſdach tuſſchen *d'Octave* van haer Hoogtijt, op welken dach fy een op den hals gevangen verloffen.

Hier ligt onder andere begraven *Perin del Vaga*, en *Gio. da Udine*, die eerſt gevonden heeft vremde verſierſelen te ſchilderen; *Taddeo Zucaro*, de wonderlijke *Raffael Santio da Urbino*, wiens Graf-dicht is van den Heer *della Casa*, en defe twee veerſen van *Bembo*.

*Ille hic eſt Raphael, timuit, quo ſoſpitate vinci
Rerum magna Parens, & moriente Mori.*

Dat

478 AFBEELDING VAN

Dat is:

Hier ligt dien Raphael, van wien Natuur kon vreesen,

In 't leven overpraelt, en doot met hem te wesen.

d'Oppergevel der Wandel-plaets is van *Urbanus de 8.* vermaekt geworden, en hy heeft daer twee toorens aen doen bouwen. Waer onder de geseide Wandel-plaets dese twee Opschriften van zijn.

Pantheon ædificium toto terrarum Orbe celeberrimum ab Agrippa Augusti genero impiè Ioui, cæterisque mendacibus Dijs, à Bonifacio I V. Pontifice Deiparæ, & Sanctis Christi Martyribus piè dicatum. Urbanus VIII. Pont. Max. binis ad campani æris usum turribus exornavit, & noua contignatione muniuit. An.Dom. MDCXXXII. Pontif. I X.

Dat is:

Het Pantheon door heel de weereld seer beroemt, van Agrippa, Augustus Schoonsoon, goddelooslyk aen Jupyn en andere Leugen-goden, van Paus Bonifacius aen de Maget Maria, en de Heilige Martelaren Christi godvruchtelyk toegeeigent, heeft Paus Urbanus de 8. met twee toornen tot het gebruik der klokken verciert, en met nieuw balkwerk versterkt. In 't jaer des Heeren 1632. het 9. sijns Pausdoms.

En 't ander seit:

Urbanus VIII. Pont. Max. vetustas ahenci lacunaris

canaris reliquias in Vaticanæ columnas, & bellica tormenta confluit, ut decora inutilia, & ipsi prope famæ ignota, fierent in Vaticano Templo Apostolici Sepulchri ornamenta, in Hadriana Arcæ instrumenta publicæ securitatis.

An. Dom. MDCXXXII. Pontif. IX.

Dat is:

Paus Urbanus 8. heeft de oude overblijffelen des metalen welffels, in Vatikaensche kolommen en Oorlogs stukken doen veranderen, op dat de onnutte, en aen de faem schier onbekende vercierfelen, in den Vatikaenschen Tempel het Apostelrijk Graf souden oppronken, en in't Adriaens gebouw tot hulp-middelen van de gemeene rust souden dienen: In 't jaer des Heeren 1632. het 9. sijns Pausdoms.

In dese plaets der Ronde is een schoonen Fontein van *Gregorius de 13.* gesticht, met een schoon vat van *Porphy*, 't welk aen de oude Romeinen diende om in de Stoven of Baden haer te wasschen; en *Gulielmo Choul*, in zijn Gesprek van de oude Baden, schrijft soodanig een ook in de kerk van *S. Denis* in *Vrankrijk* te wesen: en door al het goet dat daer verkocht wort, is het hier gelijk altijd Markt.

Het Paleis aen de slinker hand der Heeren *Crescentii*, Romeinen, is een gebouw van *Sebregundi*, van wien noch is de Bouw-konst der Lieve Vrouw des Geweens.

Van

Van H. Maria Magdalena. 19.

DEse alderheiligste Jonkvrouw soo beroemt zijnde, en door d'Evangelisten, en door de mond zelfs onses Sailmakers, soo is 't wel wonder dat men geen ouder kerk als dese binnen *Romen* aen haer toegewijd vind; van haer stichting kan men anders niet verstaen, als dat sy voormaels aen 't Geselschap der *Confalonen* vereenigt was, en nu is sy vry aen de eerwaerde Paters Dienaren der Sieken.

De Religie van dese Paters, geregelde Geestelijke, Dienaers der Sieken, had haer oirspronk van Pater *Camillo de Lellis* van *Bocchianico* een plaets in de Landstreek van *Abruzzo* in 't Rijk van *Napels*; die eerst een Krijgs-man en van Weereldsche staet geweest hebbende, naderhand tot Godt bekeert, by gelegentheit van een wonde die hy in sijn rechter been kreeg, sich begaf tot de kranke te dienen in 't Gast-huis van *S. Jacob* der ongeneselijke binnen *Romen*, waer hy door sijn groote barmhertigheit meester van 't Huis gemaeckt zijnde, en siende 't groot verlangen, dat de voorseide kranke uitstonden van wegen de Priesteren, en andere loon-soekende dienaren, wierd hem van Godt ingegeven, een Versameling van godtvruchtige en medelydige personen te maken, om het voorseide gebrek te vervullen, daer aen begin gegeven hebbende op 't laefte jaer van *Gregorius de 13.* Voorts de groote nuttigheit van dit voornemen bekend wordende, wierd
in 't

in 't jaer 1586. met een Apostelijken brief dat bevestigt van *Sixtus de 5.* die naderhand om haer van andere geregelde Geestelijkheid te onderscheiden, selfs op 't versoek van Pater *Camillo*, haer vryheit gaf een kruis van swart laken op haer kleding te dragen.

Daer na wierd die voorseide Versameling in 't jaer 1591. van *Gregorius de 4.* tot een Religie opgericht, en eindelijk van *Clemens de 8.* van nieuws bevestigt.

Dese Paters hebben een bysondere instelling, en doen daer van de vierde gewonelijke belofte, van niet alleen de sieken in de Gasthuisen te dienen, maer noch in bysondere huisen de kranke in haer uitterste tot wel te sterven te helpen, ook in tijden van Pest; en dierhalven worden sy noch in veel Steden Paters van wel te sterven genoemd.

Sy begeven haer ook in dese kerk om de gesonde te helpen, door middel van de Sacramenten die sy haer toedienen; waer om seer bequamenlijk hier een godtsdienstig Geselschap hervat wierd onder den naem van de Geboorte onses Heeren: haer instelling is om de zielen der stervende aen Godt te bevelen. Dit heilig werk had sijn begin in de kerk van *S. Augustin*, en sy vergaderden in een kapel van de Geboorte; maer in de verdrag-stukken verscheide moeielijkheden gevonden zijnde, wierden sy hier by-geleit, in 't selfde jaer dat dit Geselschap sijn begin nam, 't welk was in 't jaer 1616. wanneer *Paulus de 5.* dat ook noch toestemde.

Boven de bysondere gebeden, die van dese

482 A F B E E L D I N G V A N

Broeders en Susters alle dagen gedaen worden voor de gene die in eenig deel des weerelds op haer uiterste liggen, wort alle derde Sondach des maents het alderheiligste Sacrament drie uren lang buiten gestelt, ter gedachtenis en eerbieding van die welke onse Saligmaker aen 't Kruis hing, als hy voor ons gestorven is: en hier komen die van 't Gefelschap voor yder een te bidden die op sijn sterven mogt liggen.

Van S. Salvator der Dekkers. 20.

OM dat hier de deksel-makers woonden, heeft de kerk desen by-naem gekregen, en men noemt die noch der Mededoogtheit, om dat haren eersten naem soo was: en daer na in 't jaer 1196. wierd hier dese kerk gebouwt, met de sorg der zielen, aen *S. Salvator* toegeeingt; en *Celestinus de 3.* quam hier met twee Bischoppen om 't Hoog Autaer in te wyen.

Hier wierd in 't jaer 1616. een Gefelschap gesticht, door middel van *D. Vittorio Accorense*, Maronyt, onder den naem van de Heilige Apostelen *Petrus* en *Paulus*, hebbende tot oogwit malkander in den geest te bevorderen, door middel van geestelijke t'samen-spraken: sy tuchtigen haer selven alle Woonfdagen avonds, en nuttigen de Heilige *Communie* alle maenden.

Het Paleis hier ontrent, waer d'alderuit-stekenste

ste Roma woont, is een bestek van *Antonio dia S. Gallo*.

*Van't H. Kruis op den Berg
Citorius. 21.*

H Et Heilig Kruis op den Berg *Citorius*, is een plaets van Nonnen van de Orden van *S. Franciscus* Nakomende. Hy wort den Berg *Citorius* genoemd, om dat het Roomsche volk hier geciteert en ontboden wierd, om de Magi-kraten te verkiesen in een plaets daer ontrent, welke sy *Septa*, als omtuint noemden; en men gelooft dat desen Berg gemackt is door de uitgeworpene aerde om de kolom van *Antonin* te stellen.

Wat de eerste stichting van dese kerk belangt, wy hebben, dat in't jaer 1300. eenige godtvruchtige Vrouwen, en *S. Franciscus* seer toegedaen, sich hier in een huis vereenigden, onder de Nakoming des derde Ordens; en in't kort wies dat getal soo seer aen, dat sy van nooden hadden een ander huis daer ontrent te nemen, het een toeigenende aen het Kruis, en 't ander aen de Ontfankenis der Lieve Vrouw, van welke *Pius de 5.* naderhand een bysonder Klooster mackte, haer verbindende tot de gewonelijke belijding, en vermaekte de kerk onder den eersten naem des heiligen Kruis, daer sy een stuk van hebben, en veel andere Overblijfselen door de

484 AFBEELDING VAN

Orgvuldigheid van een Nonne in 't overval van
Romen des jaers 1507. bewaert. Sy houden noch
de feestdach der Ontfankenis van d'alderheiligste
Maget, om dat de helft van dese heilige plaets
daer aen toegewijd is. En hier ontrent segt men
de kolom te zijn, waer de namen aen geslagen
wierden van de Wykken tot de verkiefing van
nieuwe Magiftraten gedachyaert.

Vier-

Vierde Dach-reis.

DE WYK DES MARSI-
SCHEN VELDS.

DE Koningen van *Romen* hadden veel velden onder de muuren, boven die welke wijder af-gelegen waren. Onder de selfde was een dit geseide *Marfische Veld*, genoegsaem groot, en komende tot aen *Ponto Molle*: maer van Koningen *Dwyngelanden* wordende, zijn sy verdreven, en haer Velden onder 't Volk verdeelt geworden, aen soodanige die geene besaten: sy hadden dierhalven dit deel naest aen den *Tyber*, 't welk om aen

486 AFBEELDING VAN

Mars toegeëigent te wesen, het *Tyberinsche* en *Marsische Veld* genoemd wierd, waer in de Roomsche jeucht haer met verscheiden oorloogs spelen quamen oeffenen: voorts aen de ander zijde nu onder den naem der *Drievuldigheid*, veel hoven zijnde, was die de Heuvel der *Hoven* geheeten.

Nu heeft onder de huidens-daegsche Wykken dese des *Masischen Velds*, van de oude aen de *Son* en aen de *Maen* toegeëigent, hierom misschien tot haer wapen een wassende *Maen* in een *Blaeuw Veld*.

In dese Wyk zijn seer schoone *Paleisen* van de alderuitstekenste *Peretti*, *Gaetani*, en *Borgesi*: de *Wijngaerden* van *Paus Julius*, der *Medicis*, en der selfde *Borgesi*; als ook de *fontein* der *Drievuldigheid*.

Van S. Biagijs op den Berg Citorius. I.

VAn dese kerk hebben wy anders niet, dan dat sy aen de naeste van *S. Ambrosius* vereenigt zijnde met de sorg der zielen, met den selfden last gegeven wierd aen de *Paters* van *Somasca*, een plaets in de *Landstrecken* van *Milanen* en *Bergamo*; waer in 't jaer 1528. een *Venetiaens* *Edelman*, *Girolamo Marini* geseyt, fiende, dat veel lieden door den dieren tijt stierven, tot mededoogen bewogen, sich vernoegende met water

ter en broot, het koorn hielp snijden, om de arme daer door te hulp te komen. Naderhand als hy veel plaetsen gesticht had, om weesen te onderhouden, keerde hy weder na *Somasca*, en eindigt de daer heiliglijk sijn dagen.

Dit heilig werk had sijn begin onder den naem van een Gasthuis; en *Paulus de 3.* bevestigde dat in 't jaer 1540. en de bestiering des selfs wierd aen Priesteren gegeven, die daer ook konden den Godtsdienst oefnenen, op de Roomsche manier; en *Pius de 4.* maekte die vry van de Gewonelyke, en gaf haer verlof om nieuwe instellingen te maken tot het gebruik van 't gemeen leven; en eindelijk stont *Pius de 5.* haer toe, de drie gewonelyke Beloften te doen onder den regel van *S. Augustin.* met den naem van geregelde Geestelyke van *Somasca*, of wel van *S. Mayolus* die haer meer eigen is, na een kerk van dese Sant, die *S. Karel* Cardinael *Borromeus* haer gaf; en sy hebben die 't Hooft, en Moeder van al haer andere plaetsen gemackt.

Soo dese Paters binnen *Romen* de sorg niet hebben over de Weesen gelijk in andere Steden, dat was misschen, om dat andere dit werk daer te voren begonnen hadden, gelijk aen de *H. Maria in Aquirio* geseit is. Naderhand gaf *Clemens de 8.* haer in 't jaer 1593. die de Clementinsche Versameling, na dese Paus soo genoemd. In welke Versameling veel edele Jongelingen opgevoed, en in de letteren en goede zeden onderwesen worden: en men vyert daer met groote statigheid de feestdach des Hemelvaerts van onse Lieve Vrouw.

488 AFBEELDING VAN

Het naefte Paleis van *S. Severina*, is een
Bouw-konst van *Martino Lunghi* den Ouden.

*Van de H. Maria in 't Marfi-
sche Veld. 2.*

Door de vervolging van *Leo Isaurus* in *Con-
stantinopelen* tegen den Beelden-dienst be-
gonnen, wierden veel Geestelijke gedrongen de
Kloosters van Griekenland te verlaten, en qua-
men om die in dese deelen te verkrijgen, onder
welke twee Kloosters van Nonnen waren onder
den regel van *S. Basilius*, die van daer vluchten-
de d'Overblijffelen en Beelden met haer bragten,
welke noch in haer Kerken bewaert worden.
Een van die namen haer haven in *Napels*, waer
sy een kerk maecten, ter eeren van *S. Gregorius*,
Bisschop van groot *Armenien*, wiens hoofd sy
benevens andere Overblijffelen met haer gebragt
hadden: daer na in de plaets van dese, andere
Maegden van *Napels* volgende, veranderden sy
den Regel van *S. Basilius*, in dien van *S. Bene-
dictus*. De Nonnen van 't ander Klooster qua-
men in *Campanien* aen, nu 't Land des arbeids
genoemt, en van daer quamen sy na *Romen*.

Dese bragten het Lichaem van *S. Gregorius
Nastansenus* op de ruggen van Kemelen, en ee-
nige beelden des Alderheiligste Magets, en in
't hier voorby trekken daer een klein kerkje des
Alderheiligste Magets was, konden de Kemelen
niet

niet een stap meer voort setten, gelijk door lange, en vervolgende overgeving van dese Nonnen verhaelt wort. Daer na bouwden sy in 't jaer 750. by de selfde kerk der Lieve Vrouw een andere, en het Lichaem van den voorseiden *Gregorius* daer in brengende had die van hem haren naem, en Paus *Leo de 4.* vereerde die met veel geschenken.

Voorts in 't jaer 1580. vond Paus *Gregorius de 13.* goet, soo door de genegentheit en yver tot *S. Gregorius Nasiansenus*, als om dat sijn Heilig Lichaem in een klein kerkje binnen dit Klooster verborgen stont, dat hy behoorde tot meerder licht te komen, om van een yder geeert te worden; en na in de kerk van *S. Pieter* een seer treffelijke Kapel gebouwt te hebben, bragt hy dat daer over met groote statigheit en pracht, latende in die plaets een van sijn armen.

Nu is een goet deel van dit Klooster vernieuwt, met een schoone Voorgevel van die selfde eerwaerde Moeders.

Van S. Nicolaes der Persecte. 3.

Dese kerk is seer oud, door dien sy gegeven was van *S. Sacharias* Paus, aen de Nonnen, der voorgaende kerk, als sy in 't jaer 730. uit *Griekenland* quamen, gelijk wy aen de selfde gesien hebben. Daer na in 't jaer 1568. gaf *Pius*

X S

de 5.

490 AFBEELDING VAN

de 5. die met de sofg der zielen aen de Paters van *S. Sabina*, om dat sy daer, in niet seer goede lucht zijnde, hier souden kunnen genesen by gelegentheit van siekte. Waerom sy der *Perfekte* geseit wort, weet men niet, misschien van eenig Geslacht van desen by-naem hier ontrent.

Hier by is het Paleis der Groot-Hertogen van *Toskanen* in 't Marfische Veld: het insicht binnen het voorhof is een werk van *Palladio*.

Van S. Cecilia. 3.

TWee andere niet min oude kerken als dese, waren te recht aen d'alderedelste Maget, en Martelares *S. Cecilia* toegeeigent, sy alle drie die plaetsen geheiligt hebbende met seer waerdige daden van haer persoon, gelijk wy hier sien sullen, en in 't Overtybersch gesien hebben, dewijl d'andere op den Berg *Gordiaen*, niet meer in wesen is.

Dese gedachtenis van soo waerdigen plaets rocht schier vergeten door d'overvloedigheid, daer *Romen* van diergelijke schatten mede verrijkt is, had 'er by geval niet een steen gevonden geworden, die sekere aenwijfing van dese plaets gaf, van 't Geselschap der Matras Beddemakers, aen welke dese kerk had toegestaen geweest; dit geschiede in 't jaer 1575. en om dat sy *S. Biagus* tot haer voorspraek hebben, was den oudem naem die dese kerk van *S. Cecilia* had in desen verandert, hoe wel

wel sy van haer ook eenige gedachtenis onderhielden. Nochtans begon haer Gefelschap niet eerst in dit jaer; maer in 't jaer 1521. met het dragen van witte kappen, voerende tot haer teeken het Beeld van *S. Biagus*.

De Cardinael *Sfondrato* Neef van *Gregorius de 14.* had groote vreugde, als hy dit verstont 't welk op de voorseide steen gelesen wierd; om dat hy seer yverig tot *S. Cecilia* zijnde, op dat de selfde wel mocht bedient worden, daer eenige Paters van *S. Dominicus* komen deed, haer soolangh hy leven sou, versekerende van 't geen sy noodig souden hebben om haer te onderhouden; en dit met goet vernoegen van 't voorseide Gefelschap geschiedende, konnen sy mede, gelijk andere Gefelschappen, haer Godtsdiensten en andere werkken van Barmhertigheid oeffenen.

Van S. Laurens in Lucina. 5.

DAer zijn twee redenen waer door aen dese kerk de by-naem van *Lucina* gegeven wort. d'Eerste is, om dat hier een Tempel was aen *Diane* toegeeeigent, ook *Lucina* genoemd. d'Andere een beter reden om dese kerk in *Lucina* te noemen, is, om dat een rijke en edele Roomsche Jonkvrouw, *Lucina* geheeten, de selfde stichte.

Daer na in 't jaer 1606. *Paulus de 5.* om behoorlijke hulp des Geestes aen dese Procchie

492 A F B E E L D I N G V A N

te geven (welke sonder twijffel de grootste van al de andere is die binnen de Stad van *Romen* zijn , ten aensien van 't getal der zielen) nam de Kanoniken en Begunstigde van dese kerk daer uit , en den naem van Begefelschapte te niet gedaen hebbende , gaf die aen de geestelijke Geregelde Paters de Minnebroederen , op dat sy van haer geduurig bedient mogt worden , en dat sy de sorg over de Procchie souden hebben , die met seer groote neerstigheid en liefde hen daer in oeffenen , en niet met weereldsche Priesteren : sy onderhouden de kerk seer reinelijk , met geduurige Sermoenen , biegten , en bedieningen der alderheiligste Sacramenten ; en tot verciering van de kerk , en gemak van de godrsdiensten , hebben sy 't Hoog Autaer verplactst , op dat sy bequamenlijk daer het koor mogten houden ; sy maekten de vloer gelijk met de wandel-plaets , en hebben veel honderden kroonen in silvere vaten daer aen te kost gehangen ; de Autaren , heel de kerk , den Orgel , en ander vercierfelen toegestelt ; en alle Sondachavond worden in die kerk met seer schoone maetsang de Litanien , en andere eeren der Lieve Vrouw gesongen ; eerst by een van die Paters een Sermoen gedaen wordende tot lof van de alderheiligste Maget. Dese Religie wierd toegestemt van *Sixtus de 5.* in 't jaer 1588. op 't aenhouden van *P. Agostino Adorno* , een edel Genueesch , haer Overhoofd ; en van de selfde Paus wierd haer de naem gegeven van *Clerici Minori* , by ons Minnebroeders ; daer na in 't jaer 1591. maekte *Gregorius de 14.* haer deelachtig van de voorrechten

ten

ten van alle de andere Religien, en bysonder van de Paters *Theatinen*. De instelling van dese Geestelijke is van d'andere onderscheiden, insonderheit in aendchtig te wesen tot het geduurig bidden des gemoeds, en de lichamelijke boeten, by beurten onder hen den dach verwisselende; noch daerom laten sy niet na, acht te slaen op de saligheid der zielen, met de gewonelijke oefeningen van andere Religien, en van 't ondersoeken der wetenschappen.

Dese kerk heeft onder haer vyf andere Procchien, die verbonden zijn het alderheiligste Sacrament des Doops in dese kerk t'ontfangen, en zijn de volgende; *S. Nicolaes in 't Marfische Veld*, *S. Yvo aen de Sag*, *S. Lucia der Verwery*, *de Lieve Vrouw des Beers*, en *S. Biagijs op den Berg Citorius*.

Sixtus de 3. eigende die toe aen *S. Laurens* Martelaer, en naderhand is sy van verscheide Pauzen vermaekt geworden. In 't Heilig jaer 1650. wierd sy sonderling verbeterd door de selfde Paters met daer een heerlijk verwessel te maken, door goede schilderien verciert; en rontom de kerk deden sy in verscheide pleisterwerk met gout verciert de beeltenissen vertoonen van de Santen en Santinnen, welkers lichamen sy in die heilige plaets bewaren, en openden daer vier kooren voor de Maet-sangen, en voegden daer seer schoone sit-plaetsen by uit suivere steen, en alles met goede orden, en een schoon bestek, soo dat sy daer door die een der schoonste kerken van *Romen* gemaekt hebben.

Het

494 AFBEELDING VAN

Het is daer Hoogtijt op Vrydach na de derde Sondach in de Vasten ; en alle eerste Sondach des maents setten sy 't alderheiligste Sacrament voor met schoone toefstelling, en goede Maet-sang; en men doet daer Sermoenen , en andere geestelijke oeffeningen. Sy hebben de Lichamen der Santen *Severin* , *Pontiaen* , *Eusebius* , *Vincent* , *Pelgrim* , en *Gordiaen* Martelaren ; twee pullen met smeer en bloed van *S. Laurens* , een vat vol van fijn verbrant vlees , en een stuk van de rooster daer hy op gebraden wierd.

Het seer heerlijk Paleis hier ontrent wierd van een Engels Cardinael gemaekt , ontrent het jaer onses Heeren 1300. boven het puin des Paleis dat sy toen van *Domitiaen* noemden naderhand vermeerdert , en vervolgens vermaekt van de Cardinalen *Morinense* , *Calandrino* , *Cibo* , *Ulisbonense* , en van *Fatio* van *S. Sabina* , en ten laesten noch uitgebreid van de Vorst *Peretti*.

---

*Van 't alderheiligste Sacrament
door de Procchie van S. Laurens
in Lucina. 9.*

IN de voorseide kerk van *S. Laurens* wierd op 't jaer 1578. een Geselschap gemaekt van 't alderheiligste Sacrament, op dat het selfde gelijk in andere Procchien met behoorlijke eerbiedigheid tot de sicken gedragen sou worden. Maer om dat soodanige Geselschappen niet bestendig konnen blij-

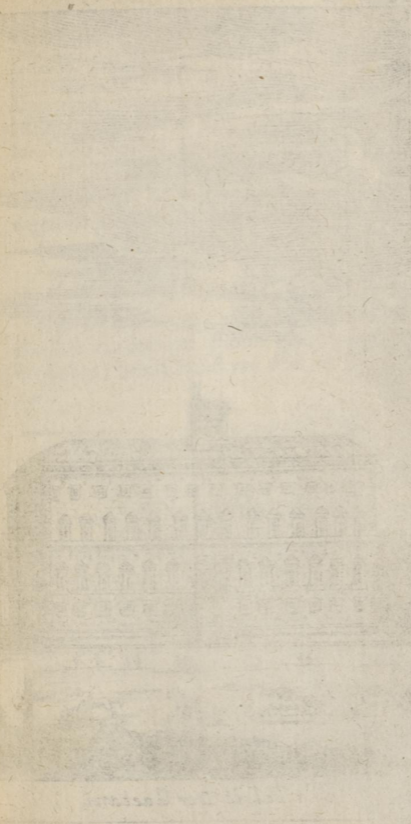
VAN

na de be-
Soudat
ramen
laet-ling
ere ge-
en der
ere - Pro-
ken met
ol van
fiet dat

reest w
antoon
in der
nieder
z van d
e, vlam
en lach

Sover
v S L

weren
maakt
t d'el
te enig
n. Mer
Bijg

't Paleis Der Gaetani

't N
Heren sonde
willant haren
slats in 't ja
nyen met e
kind dragen
ter hoog-str
sien d' Otha
Heren doen
ogen der ma
d. Laurens.
Van 't
Hier by l
Gaetani van
des Loops;
nati.
Van S
Hier l
Hnoe
van 't K
el-steen
Armin
tot Bolo
sche. De
nam, ee
Maer
Paleis l

blijven sonder eenige geestelijke oefeningen tot welstant harer zielen, stichteden sy dese Gebedeplaets in 't jaer 1615. Sy kleeden haer met witte kappen met een rooden gordel, en binnen in een schild dragen sy een Kelk afgebeeld. Behalven haer hoogstatigen ommegank op Dijnstdach tusschen d'Octave des Feestrijts van 't Lichaem des Heeren, doen sy noch een anderen alle eerste Sondag der maenden binnen de voorseide kerk van *S. Laurens*.

Van 't Paleis der Gaetani.

Hier by heeft men 't Paleis der doorluchtige *Gaetani* van een seer schoon gesicht op de straet des Loops; bouw-konst van *Vincenzo Ammannati*.

Van S. Ambrosius aen de Straet des Loops. 7.

Hier langs liep de *Flaminische Weg*, soo genoemd na de Borgemeester *Flaminius*, die van 't *Kapitool* af de selfde bestrate met harde kestelsteenen tot aen de Stad van *Ariminum*. Van *Ariminum* maekte sijn makker *Emilius* die voorts tot *Bolonien*, en noemde die na sijn naem *Emilische*. Dese andere twee maekte hy ook van *Ariminum*, een tot *Placencen*, d'andere tot *Aquileien*.

Maer na 't jaer 1465. als *Paulus de 2.* sijn Paleis by *S. Marcus* bouwde, had dit weinige
dat

496 AFBEELDING VAN

dat binnen *Romen* van de *Flaminische* weg overig was, den naem *des Loops*, om dat dese Paus den loop van de *H. Maria des Volks* tot aen sijn *Palcis* in-voerde.

Door de *Loop* moeten wy verstaen, de plaets waer de menschen, paerden, en buffelen om het best loopen, en aen de winnaers prijzen voorgestelt zijn ter somme van 500. kroonen, welke verkregen worden op de kosten der Ioden die binnen *Romen* wonen.

Dese *Loop* geschiede eenmael aen de *Potscherberg*, en ander mael van 't *Palcis* der *Farnesi* over de *Brug* tot aen de plaets van *S. Pieter*.

Wat de tegenwoordige kerk belangt, sy was met de last van de *Procchie* aen *S. Nicolaes* toegewijd; en in slechten stant zijnde, wierd de sorg der zielen aen die van *S. Laurens in Lucina* vereenigt, en de kerk in 't jaer 1471. van *Sixtus de 4.* gegeven aen de volkeren van *Lombardien*, die de selfde uit de grond op vernieuwende aen *S. Ambrosius* toeëigenden; en daer ter zijden bouwden sy het *Gasthuis* voor de sieken van haer volk, en voor de *Bede-vaert-reisigers*, die daer drie dagen gehuisvest worden. Sy kleeden haer in blauwe kappen, en tot haer teeken dragen sy op haer borst het *Beeld* van *S. Ambrosius*, wiens feestdach sy op den 7. *December* vyeren, op welken dach sy een op den hals gevangen verlossen, en plegen *Dochteren* uit te houwelijken: sy houden noch de feestdach van *S. Karel* op den 4. *November*; maer na dat die *S. Karel* onder de *Heiligen* wierd opgeschreven, voegden sy by haer *blauwe kap*

een rooden lap, en by 't Beeld van *S. Ambrosius*, dat sy op haer borst dragen, stelden sy mede dat van *S. Karel*. 't Hoog Altaer heeft sijn verdeling en schilderien van *Taddeo Zuccaro*.

Van S. Karel. 8.

VAN die dagen, dat de Roomsche kerk begonnen heeft door de Paus de Heiligen met bysondere Kerk-plichten in haer Orden te stellen, heeft men misschien geen hooger statigheit en toejuichen gesien, als op dien van *S. Karel Borromeus*, 't welk geschiede in 't jaer 1610. op den dach van Alderheiligen, vyf-en-twintig jaren na sijn doot.

De zucht van heel de Christenheit, die men by foodanigen gelegenheit sier, wierd niet alleen betoont in boven-gewonelyke toestelling, in de kerk van *S. Pieter* op den *Vatikaen*; maer door een gemeene genegentheit, in de gemoederen van yeder ontdekt; al haer gedachten siende op een, die schoon hy in weelden opgetogen was, en in de grootste hoogheden van 't Roomsche Hof, Neef geweest zijnde van *Pius de 4.* aen wien hy de swaerste saken van de Heilige kerk vertrouwde, niet te min hy van sijn eerste jaren altijt seer eerbaer van lichaem en seer ootmoedig van geest geweest had. Hier van is 't, dat niet lang na sijn Heiliging binnen *Romen* twee groote kerken onder sijn naem begonnen wierden, een by de Pa-teel-

498 AFBEELDING VAN

teel-verkoopters, en dese hier, waer tot het gebouw een groot getal huizen afgebroken wierden.

In 't jaer dan van 1612. op den 29. Januarij als hier de eerste steen wierd gelegd, veel Cardinalen hen daer tegenwoordig vindende, begon men binnen *Romen* begeerig te zijn na eenige Overblijfselen des heiligen lichaems van *S. Karel*, die dese groote kerk mogten heiligen; en na groote moeielijkheid kregen sy sijn godvruchtig hert; en in 't jaer 1614. op den dach der Alderheiligste Drievuldigheid wierdt dat met een seer statigen ommegank in dese kerk gebragt, op verscheide plaetsen Eerbogen, en Autaren prachtig verciert opgericht zijnde. Nu is 't gebouw tot goeden stant gebragt, door een seer schoone bouwkonst, gestelt, en begonnen van *Honorio Lunghi*, opgetrokken, overwelst, en verciert van *Martino* sijn Soon.

Om te gaen na de Drievuldigheid der Bergen koopt men eerst op de plaets, in 't midden is daer een Fontein onder de gedaente van een Vat, het welk midden in 't water swemt, en daer van onder (een werk van Paus *Urbanus de 8.*) spiegelen van water verspreid: 't is een aerdig bestek van den Ridder *Bernino*.

Van

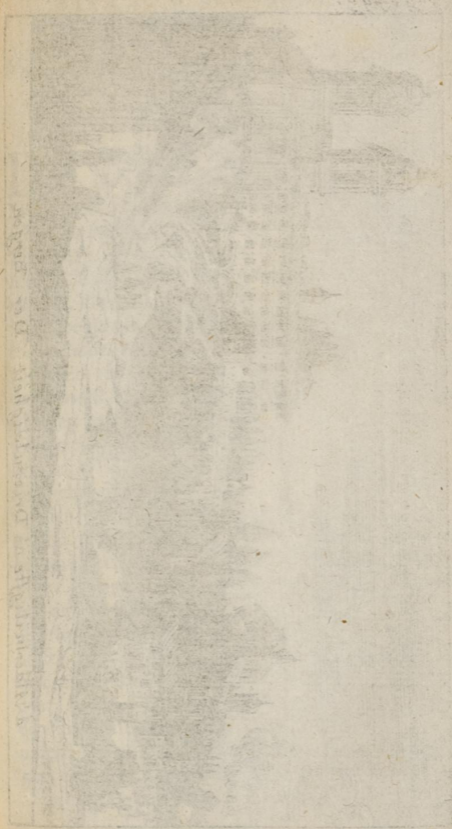
G VAN

er tot
gebruik

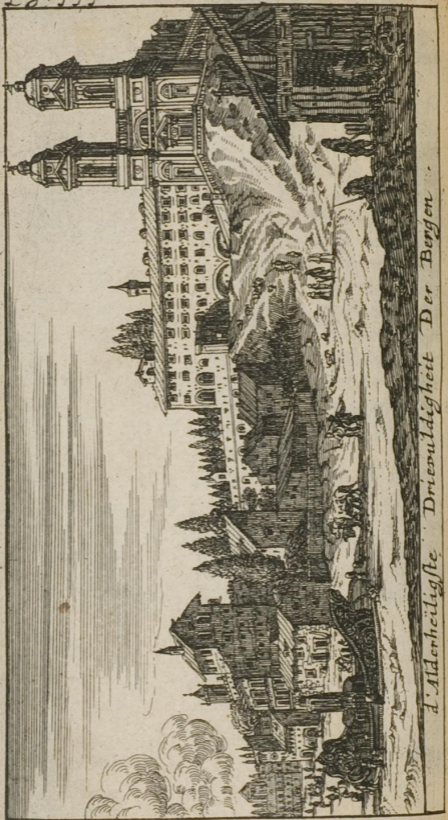
en de
ge. van
ndent
e zij
amru
en bij
in de
de. on
a w
de de
rboeg
at ma
ge. d
begon
verwach

heid
k
en de
de
de
g

70

Handwritten text, possibly a title or description, written vertically along the left side of the drawing area. The text is extremely faint and mostly illegible due to fading.

Der Alderheiligste Drieouuldigheid Der Bergen

Van d' Alderheiligste Drievuldigheid der Bergen. 9.

DE Alderheiligste Drievuldigheid der Bergen staet op den Berg *Pincius*, met het Klooster der Franſſe Minnebroeders van *S. Franciscus van Paula*, die ſoodanigen Orden ſtichte in 't jaer 1450. Dese kerk wierd gebouwt door den Alder-Chriſtelijkſten Konink van *Vrankrijk Karel de 8.* die op 't aenhouden van de voornoemde Sant, toenmaels in *Vrankrijk* zijnde, dese plaets door *Daniel Barbarus* koopen deed in het jaer 1494. En tot gedachtenis van ſoodanigen wel-daed, wierd door ſonderling voorrecht des voorschreven Sants aen de Alder-Chriſtelijkſte Koningen toegestaen, dat dit Klooster bewoont en beheerſcht ſou worden van Broeders uit *Vrankrijk* geboren.

En in 't jaer 1595. op den 9. Julij wierd die ingewijd. *Sixtus de 5.* ſtelde de ſelvige onder de benamingen der Cardinalen, en beval in 't jaer 1585. dat heel de Kerk dobbelen dienſt voor desen Sant ſou doen. En om dat de Franſſe Kroon dese heilige plaets, gelijk geſeit is, gemaekt heeft, wort ſy van de Broederen van dat Volk met uitnemende godtvruchtigheid onderhouden; en de Broederen Italianen van dese Orden zijn in *S. Andries der Thuinen*. Sy is naderhand verciert door de Cardinael van *Mafſeon*, en van de Cardinael van *Loteringen*, en van andere.

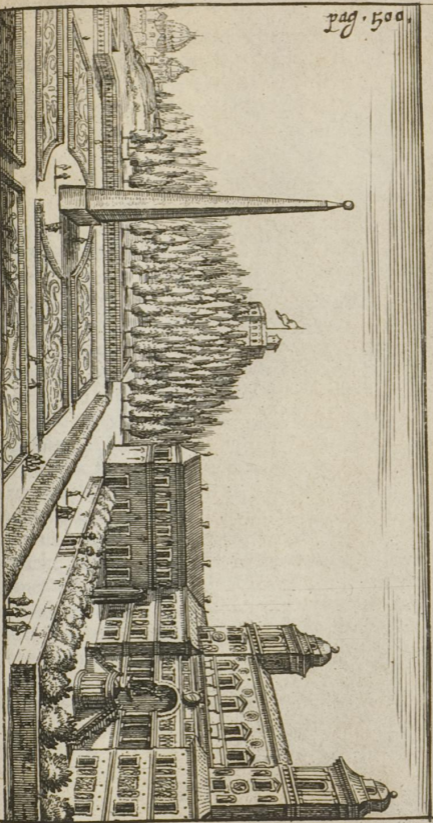
500 A T B E E L D I N G V A N

andere Franſſe Baroenen ; en opgepronkt met ſchoone Kapellen , en ſchilderijen van verſcheide ſeer beroemde Meeſters , als *Daniel da Volterra*, *Zuccari* en andere ; en in 't byſonder is daer de ſchoone Kapel der Heeren *Borgeſi* ; en ſy wort veel beſocht. In de Heligdoms-plaets bewaren ſy veel Overblijffelen van Santen. De voorſluiting des Klooſters is rontom beſchildert met Wonder-werkken van die Sant , welk ſeer tot Godtvruchtigheid opwekken ; en daer zijn de afbeeldingen na 't leven van alle de Koningen van *Vrankrijk*. Hier is aen de ſlinker hand de woning voormaels van de ſeer vermaerde Schilders *Zuccari* , by haer gebouwt.

Den Hof der Medicis.

Den Hof des alderdoorluchtigſten Groot-Hertogs van *Toskanen* is op den Berg *Pincius* gelegen , een plaets van ſonderling gefonde lucht , en door haer uitzicht ſeer vermakelijk , dewijl men van daer niet alleen een groot deel van *Romen* ſiet , maer ook noch andere plaetsen eenige mijlen verre. Daer in is een ſeer prachtig Paleis gebouwt vol van ſeer ſchoone beelden , verciert met Pleiſter-werk al met Historien , die te gelijk aengenaemheit en verwondering veroorſaken. Voor de trappen , die als een Voorgeyel aen 't Paleis maken , is een ſeer ſchoone *Merkuur* van metael , die water uitwerpende groot vermaek geeft. Aen 't eerſte opkomen is daer een plaets met acht kolom-

Staf Der Medicis .

...men, en
 ...dinge m
 ...gefeh
 ...gehoof
 ...die hol
 ...een w
 ...te wil he
 ...fingte.
 ...gehoof
 ...wat
 ...groote
 ...knoop
 ...met mar
 ...ghede
 ...ge, a
 ...de t
 ...brak veru
 ...op
 ...one t
 ...roch
 ...ya
 ...t le
 ...da
 ...Da
 ...te w
 ...Daer
 ...lang fi
 ...loven
 ...Hove
 ...de r
 ...mar
 ...v
 ...

kolommen, en daer staen eenige *Sabinen* van steen door deftige meesters gemaakt. Van buiten is het heel met geschiedenissen uitgewrocht van pleister, uitgeholt, met haer beelden dicht by een daer in die holten gestelt. Voor dat heerlijk Paleis is in een wijde ruimte een wonderlijke fontein, dewijl het water daer wel hondert trappen hoog springt. Daer zijn pilasters vol seer uitnemende geschiedenissen, en een seer kostelijke wandel-dreef, waer in men vier-en-twintig beelden fiet van grooter waerden, en boven ydere holte een seer schoon hoofd. Daer is ook insgelijks een bosch met marmere muuren omcingelt, in welkers holligheden over al een beeld staet. Daer zijn voorts seer aengename parken met treffelijke kruiden, die te gelijk het gesicht vervroolijken, en de reuk verquikken. Daer is noch een berg van Cypressen op de manier van een Kasteel met een seer schoone fontein. Aen d'ander zijde fiet men in een voorhof, of een seer wijde plaets, de geschiedenis van *Niobe* met haer vier soonen, alle groot na 't leven van seer sijne marmer, soo wel gemaakt, dat men die niet beter sou wenschen kunnen. Daer is noch een seer schoone Zuil, die om oud te wesen in grooter waerden gehouden wort. Daer zijn noch andere ontallijke beelden, die te lang souden vallen op te halen; 't is genoege te gelooven dat dit onder de andere voortreffelijke Hoven van *Romen* sijn plaets kan houden.

Aen de rechter hand van 't inkomen leeft men in een marmer:

502   AFBEELDING VAN

*Aditurus. hortos. hospes. in. summo. ut. vides.
Colle. Hortulorum. consitos. si. forte. quid
Audes. probare. scire. aebes. hos. hero
Herique. amicis. esse. apertos. omnibus.*

Dat is:

*Vriend als gy komen wilt de Hoven te betreden
Die gy hier boven op der Hoven Heuvel siet;
Indien u iet behaegt, weet dat men die met reden
Als voor den Heer, aen al sijn vrienden open biet.*

Aen de linker hand:

*Ingressus. hospes. hosce. quos. ingentibus
Instruxit. hortos. sumptibus. suis. Medices
Fernandus. expleare. visendo. licet.
Atque. his. fruendo. plura. velle. non. decet.*

Dat is:

*Vriend als gy nu hier in dees Hoven zijt gekomen,
Met over-groote kost gemaekt, by Ferdinand
Van Medicis, soo laet uw lust vry zijn genomen
In't sien en't nuttigen, meer mag me in geen land.*

Het Land-huis van Borgese.

Die begeerig wesen mogt om de wonderen des weerclds te sien, hoeft niet van desen omkring te wyken, daer hy sonder groote moeiten een der voornaemste van sien sal op den *Pincius* buiten de poort, en dat sal zijn het alderschoonste Land-huis van *Borgese*, door de Cardinael *Scipio* gemaekt, gelegen in een Wijden, heerlijken omtrek van groote uitnemenheit, rond met seer sware muu-

Het Landhuis Van Borgeſen .

De Tempel van Babylon

't NIE
...ingele
...macite p
...de marmere
...men gebou
...worden by
...gaten, en
...annen Ron
...streeuen.
...men schoo
...mar, mae
...bolichen.
...en sich for
...tinnen. Sv
...den, gelijs
...re aardige
...men. Voo
...t in't mi
...aar voor
...mat men
...en alle k
...der op e
...lootinklij
...en buiten
...lijkste P
...men yde
...gebouwen
...der met
...so verwo
...lek Aen
...hoone pl
...noeg tung
...in te verfi

ren omcingelt, soo dat het een Stad gelijk. De voornaemste poort is prachtig verciert met seer edele marmeren, met de treffelijkheid van soo grooten gebouw over-een-komende. Waer men ingetreden bysonderlijk fiet d' alder schoonste wandel-paden, en parken met de kostelijkste kruiden die binnen *Romen* zijn, benevens seer vermakelijke fonteinen. Daer binnen is niet alleen alles dat met een schoonen en wel-gestelden Hof over-eenkoomt, maer men heeft daer mede seer aengename bosschen. Daer is een park van dieren, waer men sich somtijts om vermack in de Jacht mag oefnen. Sy hebben daer verscheide slag van Vogelen, gelijk Struiffen, Swanen, Paeuwen, en andere aerdige beesten, die wy om kortheit voorby gaen. Voorts komende aen 't seer heerlijk Paleis, dat in 't midden van 't selvige gelegen is, heeft men daer voor een seer wijde ruijnt, en rontom een marmere schutting, met seer schoone fonteinen, aen alle kanten met ontalijke beelden omset, die yder op een schoone voetstal verheven zijnde, een Koninklijke verciering maken. De muuren zijn van buiten verrijkt, en bevrogt gants met de kostelijkste Pleister-werkken die men vinden kan, en boven yder boog zijn seer heerlijke festoenen uitgehouwen. Tusschen de selfde zijn holligheden die yder met haer beelden gevult staen; en dat gaet soo vervolgens van de aerde tot boven aen het dak. Aen het opkomen des Paleis is 'er een seer schoone plaets, met gestoelten, beelden, oorloogs tuig, en andere foodanige saken daer in. In de eerste Sael fiet men de twaelf Keiseren

seer

504 AFBEELDING VAN

feer schoon van steen, en een groote menigte van beelden boven de kolommen rontom de sael, die een wonder schoon gesicht geven. Daer zijn noch oneindige stukken schilderijen van grooter waerdigheden, en andere vercierfelen. Tegen over de sael is een Wandel-dreef met twee groote tafelen van Porfyr, en twee vaten ook van Porfyr seer treffelijk gewrocht, en seer schoone afbeeldingen van verscheide Vorsten van konstige mannen geschildert, en seer edele Beelden in hare holligheden, ontallijke schilderijen van waerdigheid niet uit te spreken, en in andere kameren van de selfde hoogte zijn Orgelen, Klavecingels, en ander seltsaem tuig om te spelen. Maer in de vroolikheden deser weelden is men gewaerschouwt niet te vallen in de straffen aengewesen in een marmier aen een seer schoon Tooneel van desen Hofgestelt; waer men dit leeft.

VILLÆ
BURGHESIAE PINCIANÆ

Custos. hac. edico.

Quisquis. es. si. liber.

Legum. compedes. ne. hic. timeas.

Ita. quo. voles. carpito. qua. voles.

Abito. quando. voles.

Exteris. magis. hac. parantur.

quam. hero.

In. aureo. seculo. ubi. cuncta. aurea.

Temporum. securitas. fecit.

Bene. morato.

Hospiti. ferreas. leges. prafigere.

herus.

herus. vetat.

Sit. hic. amico. pro. lege.

Honestā. voluntas.

Verum. si. quis. dolo. malo.

Lubens. sciens.

Aureas. urbanitatis. leges. fregerit.

Caveat. ne. sibi.

*Tesseram. amicitia. subiratus. vil-
licus. adversum. frangat.*

Dat is:

Des Landhoefs van Borgeſe op den berg Pincius Wachter, waerſchouw ik u dit; wie gy zijt, indien vry, gy hebt hier de boeien der wetten niet te vreeſen. Gae waer gy wilt, pluk wat u luſt, vertrek als 't u belieft, deſe dingen worden meer bereid voor die van buiten als voor den Heer. In de goude eeuw, waer de geruſtheit der tijden alles van gout gemaekt heeft, wilt de Heer aen den beleefden vriend geen yſere wetten voorgesteld hebben. Hier zy de eerlijke begeerte des vriends hem voor een wet. Maer ſoo iemand ter quader trouw, willens en wetens de goude wetten der borgerlijkheit verbroken mogt hebben, hy wachte hem, dat de quaethoofdige Opſiender den band van vriendschap in tegendeel ook niet mag komen te breken.

Daer na weder keerende binnen Romē door de ſelfde poort klimpt men op den berg, en neemt men de ſtreek na den weg, die van *Babuino*, na een fontein wort genoemd,

Van S. Anastasius. 10.

PAUS *Gregorius de 13.* bouwde in 't jaer 1577. dese kerk met de woning daer nevens voor de Grieksche Versameling, en gaf daer goede inkomens aen, en dit om dat sy hier uit komende wel in de letteren en goede zeden onderwefen, in haer Vaderland mogten keeren om de schaden der ketterien te herstellen. En om tot dit einde gebracht te worden, hebben sy tot Leids-lieden en Meesters de Paters Jesuiten.

De Bouw-konst is van *Martin Lunghi* den Ouden, van wien noch is de Voor-gevel van de *H. Maria des Hof*s in 't Overtyberfch.

Hier by is den schoonen hof des yferen hoofts.

Van S. Anthony Abt in de straet Paolina. 11.

VAN *Paulus de 3.* die dese straet opende had sy haren naem; en de Paters hervormde heremiten onder den Regel van *S. Augustin* in *Italien*, oirdeelden die gelegentheit recht bequaem om daer een klooster te maken, koopende een seer schoon Paleis, 't welk de Cardinael *Flavius Ursinus* voormaels gemaakt had.

Hier komen sy uit het Nieuwelingschap van *S. Nicolaes van Tolentinen*, waer van dese hervorming gesproken is, om haer Leer-oeffeningen
waer

waer te nemen, en hen tot bevordering der zielen te begeven door middel van biegten, en prediken.

Sy hebben nu een nieuwe kerk in de weg des Loops gesticht onder den naem van JESUS MARIA, en bedienen die met groote keurelijkheit; en tusschen die week stellen sy godtsdienstelijk het alderheiligste Sacrament voor.

Van S. Jacob der Ongeneselijke. 12.

Dese kerk had in 't begin een anderen naem; om dat sy in *Augusta* geseit wierd, na het naeste *Mausoleum* van Keiser *Augustus*, dat tot aen de rivier uitstreckte. En om beter te verstaen wat dit voor een gebouw geweest zy, hebben wy, dat in 't jaer 1338. de Cardinael *Pietro Colonna* door een erf-befetting met sijn doot naliet, dat hier een Gasthuis gesticht sou worden, met een kerkaen *S. Jacob* toegewijd, op dat daer in de godtvruchtige en heilige gedachtenis vernieuwt mogt worden van sijn Oom *Jacomo Colonna*; en dit sal dese wesen, die aen de zijde van 't Oeverken staet. En dit godtvruchtig werk door een Geselschap van Roomsche Edelen bestiert wordende, die voor een tijt de sorg over dese kerk hadden, is de selfde altijt seer toegenomen met mildadige aelmoessen van andere; en insonderheit van de Cardinael *Antonio Maria Salviati*, Florentin,

508 AFBEELDING VAN

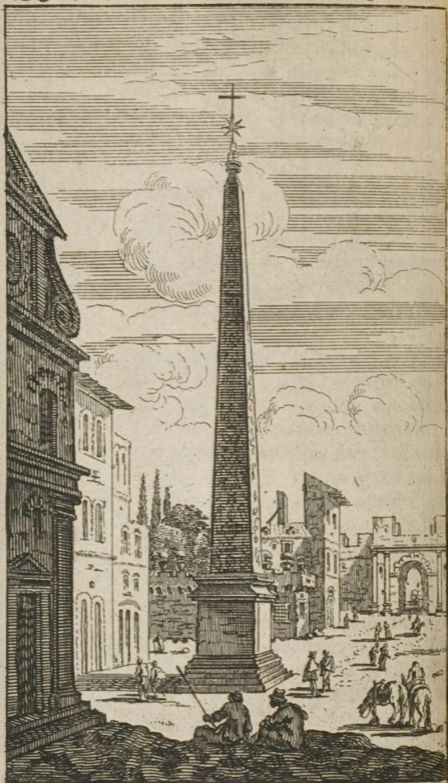
tin, die boven 't Gasthuis uitgeleit te hebben, dese andere kerk uit de grond op vermaekt heeft, soo groot, en schoon, dat sy nevens veel andere van *Romen* staen kan; en op dat sy wel onderhouden mogt worden, besette hy daer een inkomen aen voor veertien Priesteren, benevens de nootsake-lijke Dienaers, te voeden; en op dat het volk hier meerder yver sou hebben, deed hy daer in over- brengen een wonder-werkkend Beeld der Lieve Vrouw, 't welk in een andere kerk aen dese ver- eenigt stont, de *H. Maria der Wonder-daden* ge- noemt. Alle dese seer waerdige werkken sag de voorseide Cardinael in 't Heilig jaer van 1600. volbragt.

Het schijnt dat in dit Gasthuis met den aenvang allerhande sieken ontfangen wierden, tot op 't jaer 1515. wanneer Paus *Leo de 10.* daer een bulle van maekte, met veel voorrechten, en genaden; stellende dat alleen d'ongeneselijke daer in souden genomen worden, binnen *Romen* geen ander Gasthuis zijnde, dat foodanige sieken ontfing; en in d'uitvoering van 't selfde belaste hy, dat de sie-ken die hier in waren na andere Gasthuisen ver- voert souden worden, en dat men in der selfder plaets d'ongeneselijke sou brengen, schoon sy selfs onwillig waren. Dien volgende worden alle jaren veertig dagen lang hier in ontfangen, soo veel als'er het water des houts willen nemen.

Op den dach der Boodschapping des *H. Magets Marie*, den eersten Mei, en der Dooden is daer vol- komen aflaet van sonden; en in al de Sondagen des jaers is daer vergiffenis van 't derden deel der son- den,

VAN

e hebben
sich beei
veel ander
l onder
n inkome
n de oom
at het vol
ry daer m
veeld de L
rik aan die
sler-ster
welken
jan van

met de an
den oom
daer van
en, en ge
ze daer m
was per
ster omg
ze be in de
Gedien
en in de
an die
vondt
ge, do wel
men
H. Mag
men daer
hombogen
welk daer

De Zuil van onse lieve Vrouw des Volks

'N
 es veel a
 ltrav Fr
 Carlo M
 en schillen

 de E
 Oorma
 juen, l
 een leelij
 spijlig en
 Rome v
 rowelen l
 Keiser g
 der eenu
 amere k
 En noch
 was 'e
 maken
 alle g
 open; m
 wy die
 wken top
 en te doe
 en gegev
 te liven
 ge, de zie
 luy
 en nu Ch
 te voren
 Petrus en

den, en veel andere voorechten: het is een Bouw-
konst van *Francesco da Volterra*, voorts vervolgt
van *Carlo Maderna*; het groot stuk der Kribbe
is een schildery van *Antiveduto*.

Van de H. Maria des Volks. 13.

V Oormaels wierd hier over veel honderden
jaren, sonder misschien daer op gelet te we-
sen, een leelijke gedachtenis bewaert van 't gants
rampsalig einde, dat *Nero* nam, als hy wanhopig
uit *Romen* vluchte, van wegen sijn ontallijke
grouwelen sijn selven ombrengende. En om dat
hy Keiser geweest had, wierd sijn Lichaem niet
sonder eenige eer hier gebragt, en in een groote
marmere kas wech gelegd.

En noch in andere plaetsen van dese onse ker-
ken was 'er gelegentheit gegeven om hier bekend
te maken, hoe groot de goedertierenheit Godts
zy in alle groote sondaren tot boetvaardigheit te
roepen; maer dese hier nu nieuw hebbende, moe-
ten wy die niet laten voorby gaen. *Nero* stont als
op den top der grouwelen, wanneer Godt om
hem te doen verstaen, dat hy hem alles 't geen hy
hem gegeven had ontnemen wilde, toeliet dat hy
sich selven twee steken uit verwoedheit in de keel
gaf, de ziel aen den duivel latende, wiens aenra-
dingen hy altijt gevolgt had; en dit was in 't 70.
jaer na *Christus* geboorte, hy hebbende 't jaer
te vooren doen dooden de Heilige Apostelen
Petrus en *Paulus*, op den selfden dach, dat hy

510 AFBEELDING VAN

drie jaren te voren op den 10. Junij sijn Vrouw gedoodt had ; en sy bragten haer lichaem hier te begraven, by haer Voor-vaderen, gelijk *Suetonius* in sijn leven bevestigt, en sejt ; dat het was op den Heuvel der Hoven by 't Marfisch Veld.

Daer na in dese vlakke de aerde van dien Heuvel afvallende , was sy soo verhoogt , dat daer wel een note-boom boven wortelen kon , daer veel boose geesten in de gedaente van soo veel swarte kraeien op saten , die al de voorby gaende seer qualijk handelden.

Men weet niet van wat tijt de nikkers desen stronk ingenomen hebben , alleen vind men dat *Paschalis de 2.* daer quam om haer te verdrijven, het welk was in 't jaer 1099. en na een verloop van drie dagen , in 't aenhouden met yverige gebeden , wierd aen de Paus geopenbaert dat onder dien note-boom de asch van *Nero* begraven lag, en hy verstont dat sy in den *Tyber* geworpen moest worden , en nam een besluit van daer een kerk te bouwen ter eeren van d'alderheiligste Maget.

Hy quam hier dan in een statigen ommegank, en was de eerste in een kap aen desen boom te geven , en leide den eersten steen van 't altaer, dat daer opgericht wierd , het selfde met tafelen op de manier van een Kapel omsettende ; daer na quam hy weder hier na toe met een goet deel Cardinalen om die in te wijen , en hy stelde daer veel Overblijfselen ; waer door die plaets in heilige achting toenam by 't Roomsche Volk , als van de alderheiligste Maget verkoren.

Nu

Nu om weder te keeren tot dese Kerk; sy sou door oudheit al vervallen wesen, 't en waer *Sixtus de 4.* die vermaekt had, met een schoon bestek van *Baccio Pintelli*, Florentin, in het jaer 1477. die daer-en-boven hier een Klooster stichte met seer groote en wijde hoven, hebbende een groot deel van den Berg *Pincius* daer in gesloten, en gaf die met de sorg der Zielen aen de Broeders Heremiten des Versamelings van *Lombardien*; en onder de menigte die onder den Regel van *S. Augustinus* strijden, is dit de vermaerste, en grootste in getal.

Sy had haer begin in *Crema*, op het jaer 1444. van *P. F. M. Gio. Rocco Portio* van *Pavien*, en van Broeder *Gregorius* van *Cremona*; en van 68. wel gebouwde Kloosteren die dese Versameling op verscheide plaetsen heeft, is dit wel het voornaemste, soo van wegen de waerdigheid des heiligen plaets, als van wegen de persoon die dat stichte. Wat aengaet den oirspronk van soo veel Versamelingen onder den Regel des Aerts-vaders *S. Augustins*, daer hebben wy hier geen plaets om van te spreken.

Andere Roomsche Pausen, boven de drie voornoemde, hebben haer genegentheit en zucht tot dese seer heilige Hooft-kerk getoont: *Paulus de 2.* om de Zege van Godt tegen de Turken te verkrijgen, door de verdiensten van sijn Moeder, droeg barre-voets met de Cardinalen het voorseide beeld der Lieve Vrouw, met het Hooft van *Foannes de Dooper* in een ommegank, die hy deed in het jaer 1464. En *Leo de 10.*

512 AFBEELDING VAN

't Welk was op 't jaer 1513. stont aen dese Paters toe alle Sondagen, als daer geen andere Hoogtijden zijn, dubbelen dienst te doen ter eeren van de Lieve Vrouw.

In de Kapel der *Ghisi* zijn daer werkken van *Raffaele*, *Fra. Bastiano*, en *Francesco Salviati*; de Beeld-werkken zijn seer schoon: en die twee graffteden in 't Koor zijn van *Andrea Sansovino* gemaekt; en de Kapel der *Cerasii*, is geschildert van *Cavaraggio*.

Naderhand stelde Paus *Pius de 4.* de poort en de straet des Loops bequamelijk toe in 't jaer 1563. en van daer tot aen *S. Marcus*, en *Sixtus de 5.* vereerde mede dese kerk, soo om die onder de benamingen van Cardinalen gestelt te hebben, als ook om dat hy daer seven Autaren stichte, met vollen Aflaet aen die de selfde bezoeken sal, gelijk aen de *SS. Pieter en Paulus*; en hy gaf verlofaen die de seven kerken sal doen, van dese te nemen in plaets van die van *S. Sebastiaen* buiten de muuren; en eindelijk richte hy op die plaets de Zuil uit den grootsten Ren-kring genomen, daer de Keiser *Augustus* dien gestelt had.

Maer nu ook buiten dese kerk moettende komen, sal 't ons niet ongeoorloft wesen, dat wy door de hoven des Kloosters gaende, eens 't gezicht op den krommen muur slaen. Dit is een waerdige gedachtenis der Heilige Apostelen *Petrus* en *Paulus*, dusdanig: In 't jaer 538. de *Gothen* de Stad van *Romen* belegerende met een groot heir, dacht *Belisarius* dese muur te vermaaken, welke van die tijt afschier dreigde te vallen:
maer

maer de Romeinen wilden dat niet toelaten, met te seggen; dat *S. Pieter*, soo als hy beloofst had, dit deel wel sou verdedigen, gelijk 't geschiede, door dien in soo langduurigen beleg de *Gothen* nimmer dachten dit deel te bespringen; en soo als sy toen stont, is sy wel duisent en meer jaren soolanig hellenden muur gebleven, daer sy noch schijnt te willen vervallen, sonder dat sy oit vermaekt is geworden. 't Welk by *Procopius* voor Wonder-werk geacht is, seggende dus: *Welke saek dewijl sy naderhand voor een Wonder-werk gehouden wierd, heeft naderhand niemand die durven herstellen noch heel vermaken, maer tot op desen dach blijft op die plaets de kromme muur staen.*

Van binnen aen dese muur fiet men teekenen van een kerk, die aen *S. Felix* toegewijd was, in *Pincis* geseit. Van dese Sant wort gewag gemaekt aen de kerk van de Santen *Sergius* en *Bacchus*, waer van sijn Overblijffelen bewaert worden; en dese kerk was voormaels in groote achtting, dewijl *S. Gregorius* daer een van sijn *Honmilien* deed. Hier worden de eerloose Jonkvrouwen begraven, sonder lichten, en sonder eenige kerkelijke statigheden, gelijk de rompen van beesten.

*Van S. Andries buiten de
Muuren. 14.*

HEt Keiferlijk krijgs-volk *Romen* overrompelende, om dat sy niet betaelt wierden, leiden sy de Paus toen *Clemens de 7.* soofwaren schatting op, dat hy sich van alle bystant berooft vindende, en met weinig gelt, haer tot onderpand eenige van de voornaemste in handen gaf, met sijn Bevel-hebber *Gio. Maria del Monte*, binnen *Romen* geboren.

Hy dan gevangen zijnde nevens andere Edelen, onder de wacht van drie krijgs-knechten, wierden sy tweemaal gedoemt tot de galg in 't Bloemen Veld; maer de barmhertigheid des *Cárдинаels Pompeo Colonna* was groot ontrent de Bevelhebber, om dat hy de Wachten dronkig gemaekt hebbende, haer door een schoorsteen vluchten deed, en dewijl dit op den dach van *S. Andries* was, nam hy hem voor sijn bysonderen Voorpraek; waer door hy tot Paus verkoren in 't jaer 1550. met den naem van *Julius de 3.* dat erkennen wilde, met het bouwen van dese Kerk; en hy maekte die op dese Weg, om dat het Hooft van desen Heiligen Apostel in een hoog-statigen ommegank hier door gedragen wierd, gelijk wy aen een sijn andere Kerk seggen sullen by de Brug *Molle*: dese is vereenigt met de voorgaende, de *H. Maria des Volks*; en is een bestek van *Vignola*.

Van de H. Maria der Genaden. 15.

Dier *Gio. Antobelli* van *Postergno*, een Bisdorn van *Spoleten Chiavaro*, bouwde dese Kapel in 't jaer 1579. die toeëigenende aen de *H. Maria der Genaden* tot den dienst van dese omliggende plaetsen, die andersins veel Feeltdagen sonder Misse geweest souden hebben, door d'ongelegentheit van de verre af zijnde Kerken.

---

*Van S. Andries aen de Brug
Molle. 16.*

Die Brug wierd gemaekt van *Paulus Emilius*, na wien sy die *Milvio*, en daer na *Molle* genoemt hebben. Dese Kerk is een lid van 't Geselschap der Drievuldigheid van *Sixtus* Brug. En is beroemt, van wegen dat het Hooft des Apostels *S. Andries*, als sy 't hier van *Morea* bragten onder 't Pausdom van *Pius de 2.* die met al de Geestelijkheid 's morgens hier quam, en in het jaer 1462. dat in *S. Pieter* droeg, daer het bewaert word: en op die plaets daer dit kostelijk Overblijffel gestelt wierd, deed hy een autær stichten, met een marmeren Beeld.

't Voorseide Geselschap heeft dese Kapel doen vermaken met een weinig wonings voor die de sorg daer over heeft, en op den dach van

516 AFBEELDING VAN

S. Andries komt men daer met een ommegank de Heilige Godts-diensten vyeren. Laet ons nu weder door die selfde straet na *Romen* keeren.

Her Paleis der Wijngaerden van Paus *Julius* in de straet, met de Fontein, is de Bouw-:onst van *Baldassar da Siena*. Voorts in 't grooter daer tegen over, zijn in verscheide plaetsen schilderijen van *Taddeo Zuccaro*, en de grootste fontein met verscheide figuren is van *Ammannato*. De poort der Hoeve *Sannesia* is van *Mario Arconio*. Die van de *Altaemps*, nu der *Borgesi*, van *Honorio Lunghi*. De poort des Volks, van *Michel Angelo*.

De vermakelijke Wijngaert des Vorst *Giustini* heeft schoone Beelden, en andere aerdigheden.

Van de H. Maria der Wonderdaden 17.

Onder een naeste Boog aen de muuren van *Romen* naden *Tyber* was een Beeld geschildert van d'alderroemrijkste Maget, die in 't selfde haer wonderdadig wou vertoonen, als een arme Vrouw met een soontje van seven jaren gaende langs dien oever hout vergaren, 't onnoofel jongentje slibberende in 't water viel, en de Moeder dat niet konnende helpen, die dat traeg gewaer wierd, keerde haer na 't voorseide Beeld, haer biddende dat verongelukt kint niet te willen verlaten; en sy wierd verhoort: soo dat sy niet lang daer

daer na haer soontje weder kreeg, het welk seide noit te gronde gegaen te zijn, om dat een jonkvrouw in 't wit gekleed met haer armen hem ondersteunt had; dierhalven wierd dat Beeld door 't Geselschap van *S. Jacob der Ongeneselijke* van daer genomen, en sy bouwden daer voor in 't jaer 1525. dese kerk, en gaven die te besorgen aen de Broeders des derde Ordens van *S. Franciscus*. In 't jaer 1598. stelden sy dat in de kerk van *S. Jacob der Ongeneselijke*; dit niet tegenstaende behoud dese kerk haer eersten by-naem, welke was *der Wonder-daden*, en sy vyeren daer de Geboorte der Lieve Vrouw. Tegenwoordig is die onder de sorg der Fransse Pâters.

Hier ontrent is den Hofdes voormaels alderuitstekenden Cardinaels *del Monte*.

Van S. Ursula. 18.

Voor 't Heilig jaer van 1600. wierden eenige verscheide volkeren bewogen om een Geselschap te maken onder 't aenroepen van *S. Ursula*, nemende een roode kap met een groenen gordel, en sy vergaderden in de *H. Maria der Mededoogentheit* op de plaets des koloms, en onderhielden daer in, de kapel van *S. Caterina*. Maer om dat sy vry souden wesen in de oeffening van haer bedrijven ter eeren van *S. Ursula*, kochten sy dese plaets in 't jaer 1607. en eigenden haer dit klein kerkje toe, waer sy een deel van haer schouder hebben: sy vyeren den feestdach van *S. Caterina*.

rinda,

518 AFBEELDING VAN

vina, en van *S. Ursula*, in welke sy arme Dochteren uithouwelyken, en verlossen een op den hals gevangen.

Men gelooft dat het heilig Martelaerschap gevallen is op 't jaer onses Heeren 383. als *Gratianus*, en *Theodosius* Keiseren waren.

Van 't Heilig Huis van Loretto. 19.

Niet verre van 't Oeverken aen de rechter hand is de nieuwe kerk van 't Heilig Huis van *Loretto*, by de Volkeren van der *Mark* gebouwt, met de woonplaets daer aen, die ten deele een Gasthuis, en ten deele een Versameling is voor veel jongelingen van dat selfde Land, en in 't jaer 1637. bragten sy met een hoog-statigen omme-gank het beeld van de Lieve Vrouw uit de Ronde, waer dat stont, na dese heilige plaets over, en nu is daer grooten toeloop van Volk, en een Alderuitstekensten Cardinael is Bescherm-heer daer over.

Van S. Rochus, en S. Maerten. 20.

Als dit deel van *Romen*, dat gants vol Hoven was, waer het ook den naem van voerde, begon bewoont te worden, liepen van de plaets der *H. Maria des Volks* op een rechte streek drie voornaemste straten, een ter zijden van den berg *Pincius*.

S. Rochus, En S. Maerte . Aen de Rievier .

NIE

van de E
Marus, de
der Slavon
Is feker
gande kerk is
besuten, he
de selfde van
worden sy hie
kerk.
En sy onderho
kerk van Rom
de kranken
kerk is ook noch
noot en begifti
wilsaats, wa
en de heken r
kerk verforgt wo
n h'Geestelijke
n goote toel
in 16. Augustu
klat-sangen
pen, en hou
nd des Hem
vel dese Sant
nians om
Dafaw voor
wbaed geve
nd door de
pote goits
voorts in
Marous by
nigeden

eius, nu van de Drievuldigheid d'ander des Loops na *S. Marcus*, de derde is dese langs de rivier, welke nu der Slavoniers, nu der Lombardiërs is geseit. 't Is seker dat de Slavoniers, van welke de volgende kerk is, van *S. Hieronimus* dese plaets ook besaten, hebbende 't Geselschap van *S. Rochus* de selfde van haer gekocht, en in 't jaer 1499. bouwden sy hier dese genoegsaem groote en schoone kerk.

En sy onderhouden haer bedient nevens eenige de beste van *Romen*; daer nevens is een Gasthuis voor de kranken van verscheiden stijl en konsten. Daer is ook noch een Gasthuis voor Vrouwen gebouwt en begiftigt van de Cardinael *Antonio Maria Salviati*, waer in (gelijk ook in dat der mannen) de sieken met seer groote vlijt en reinelikeit versorgt worden, en voorsien in 't tijdelijke en 't Geestelijke. Dit Aerts-broederschap wyers met groote toefstelling den dach van *S. Rochus* op den 16. August in gants statige bedrijven en schoone Maet-sangen, en verlost een op den hals gevangenen, en houwelijkt arme Dochteren uit op den dach des Hemel-vaerts der Lieve Vrouw. En of wel dese Sant niet onder de Heiligen gestelt zy; nochtans om 't geen in de Kerkvergadering te *Constans* voorgevallen is, en 't welk sy van hand tot hand gevolgt hebben, dat van d'algemeene kerk door de vingeren gesien wordende, is hy in groote godtsdienstigheid by de Christenen.

Voorts in het jaer 1560. het Geselschap van *S. Rochus* by *Paulus de 4.* bevestigt zijnde met veel genaden, en voorrechten, voegden sy aen dese kerk.

520 AFBEELDING VAN

kerk een andere by-naem, die is van *S. Maerten*; en de reden hier van was, volgens d'onderrichting die wy daer van hebben, om dat dese kerk in het begin van verscheiden flach van personen beheerscht wierd, en onder die waren de Herbergiers, welke daer een Autaer op-richteden aen *S. Maerten* toegewijd, op wiens dach statelijk daer gevyert, sy arme Dochteren van die van haer neering uithouwelyken. De kleeding des Aertsbroederschaps van *S. Rochus* is groen, met het Beeld des Sants, en twee Broederen daer voor knielende.

De twee eerste kapellen zijn geschildert van *Baldassar da Siena*.

Op de feestdach van die Sant spelen sy om prijs op den *Tyber* met het roeien van schuiten, en met swimmen; gelijk ook noch geschied op dien van *S. Bartholomeus*.

---

*Van S. Hieronimus der Slavoni-
niers. 21.*

DE Grooten Turk sich meester gemaect hebbende over 't Rijk van 't Oosten in 't jaer 1453. waren onder andere die sijn dwijngelandy ontvluchtende na *Romen* quamen, veel Slavoniers. En *Pius de 5.* dese kerk onder de benamingen der Cardinalen gestelt hebbende, quam die met goet geluk aen Broeder *Felix* Cardinael *Peretti*, die naderhand tot Paus gemaect, met den naem

van

van *Sixtus de 5.* de selfde uit de grond op herbouwde, onder dese groote, en schoone gestalte. Daer-en-boven stelde hy Kanoniken in de selfde, alleen van de Slavonische volkeren. En daer na van *Urbanus de 8.* begunstigt, hebben sy hem dit opschrift in steen uitgehouwen opgericht.

URBANO VIII. P. O. M.

Quod Patris affectu complexus nationem Illyricam à ducentis annis in hoc Templo, postea à Sixto V. à fundamentis extracto congregatam, eidem Congregationi tranquillitate reddita, domo S. Caij Papæ martiris Illyrici à fundamentis excitata, Baptisterio Constantini Imperatoris Illyrici illustrato, sacrorum mysteriorum libris Illyricis purgatis, alumnis Illyricis Lauretano Collegio restitutis, immortalibus beneficijs affecterit, Alexandro S. R. E. Diac. Card. Cæsarino Protectore, eadem Natio grati animi hoc monumentum posuere.

AN. DOM. MDCXXX.

Dat is:

Paus Urbanus de 8. ter eeren; om dat hy met vaderlyke genegentheit heeft omhelt de Illirische volkeren, geseten van over twee hondert jaren in dese kerk, namaels van Sixtus de 5. uit de grond op herbouwt, versamelt, aen de selve de rust weder gegeven, het huis van S. Caius, Paus en Martelaer van Illirien, van nieuws weder hermaekt, de Doop-plaets des Keisers Constantins van Illirien verheerlykt, de boeken des Godts-dienst van Illirien

rien

522 AFBEELDING VAN

rien gesuivert, d' Illirische Voesterlingen in de Lau-
retaensche Versameling herstelt, met oneindige
weldaden begunstigt heeft, Alexander des H. R.
Stoels Diaken Cardinael Cesarini Beschermheer
zijnde, hebben de selfde Volkeren tos bewijs van
haer dankbaer gemoed dit gestelt in 't jaer des
Heeren 1630.

De Kerk is een Bouwkonst van *Martin Lun-
ghi* den Ouden.

't Paleis des alder-edelsten Geslachts van *Bor-
gese* staet in dese Wijk des Marfischen Velds, van
voortreffelijke Bouwkonst. De Grootte des selfs
is wonderbaer, soo dat het veel eer een Kasteel als
een Paleis geoirdeelt sou worden. Dit edel ge-
bouw heeft vier Voor-gevelen, waer van drie ook
drie seer schoone opene plaetsen voor haer heb-
ben. Maer de voornaemste is treffelijk en groot,
na den toenaem van die Heeren, de plaets *Borgese*
genoemt. Daer zijn ontrent 20. Beelden in ver-
scheide plaetsen des Voorhofs gestelt, die boven
haer groote waerdigheid, de voorseide plaets inder
daed verwonderlijk maken. Voorts zijn daer van
binnen Kameren met Keiserlijke vercierselen van
Beelden, van ongemeene schilderien, die men in
onse tijden mag hebben, met een seer beroemde
Wandel-dreef, en ook Fonteynen, een Hof, een
Wentel-trap van *Bramante*, en duisent andere
vermakelijkheden.

Dit Paleis was onder de *Dezza* begonnen van
Martin Lunghi, en naderhand onder de *Borgese*
voleindigt van *Flaminio Pontio*.

Daer is noch aen de rechterhand 't Paleis voor
dat

Borgeses Palais .

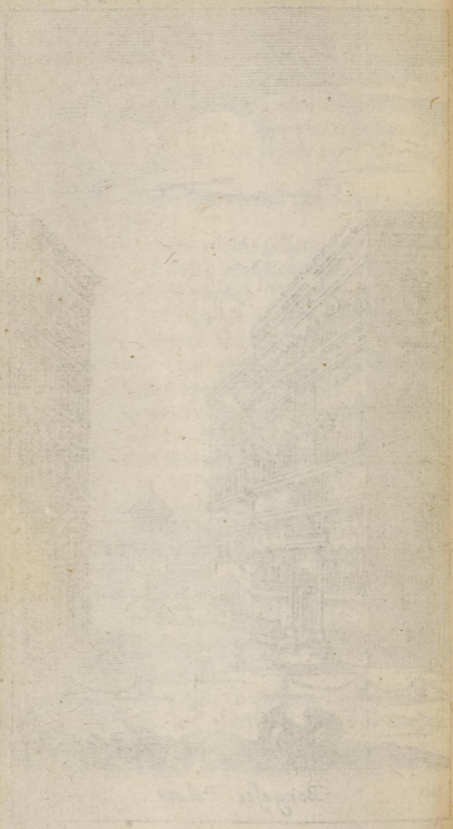
NI
Geflacht fe
De Paleis w
en daer

Van S. C

Oor soo
hez vern
wmaels det
om dat de
in zijn ge
wint werd.
elthoome
en verloren
ching niet
Men heeft
de Oefelche
eten in t
egerius, e
ens tot h
rijken D
en een er
gno, ge
erland i

Van S.

DEC
van
oude

Beilage

dat Geslacht seer heerlijk in't vierkant gebouwt.
Dit Paleis was begonnen van *Antonio de Battis*, en daer na volbragt van *Soria*.

---

*Van S. Gregorius in de plaets
Nicosia. 22.*

Voor soo veel als men verstaen kan van die haer vermaek in de Oudheit scheppen, heeft voormaels dese plaets den naem van *Nicosia* gehad, om dat daer een Gesant van *Ragusa* woonde, die na sijn geboorte of bynaem van *Nicosia* genoemd wierd. Voorts door het overvloeien des naest-stroomenden *Tybers*, dese kerk haer schriften verloren hebbende, kan men van haer eerste stichting niet weten.

Men heeft voor seker dat in 't jaer 1527. hier een Geselschap der Metfelaers gesticht is, die haer kleeden in blaeuwe kappen met het beeld van *S. Gregorius*, en by de kerk maekten sy een gebedeplaets tot haer geestelijke oeffeningen. Sy houwelijken Dochteren uit op de feestdach des Sants door een ersfating van *Pietro Giacomo da Caravaggio*, gevende de eerste plaets aen die uit sijn Vaderland in *Romen* mogt gevonden worden.

Van S. Lucia der Verwery. 23.

DE Oudheit van dese kerk kan men afnemen van de *Confessie* des Hoog Autaers, die sy van ouds maekten om de heilige lichamen daer

in

524 AFBEELDING VAN

in te leggen, welke misschien daer noch souden
 kunnen wesen. Daer-en-boven is in de muur aen
 de linker hand in een marmer 't verhael van een
 Apostelijken Brief, waer by haer afaet voor een
 jaer en 40. dagen wort toegestaen, op den dach
 van *S. Lucia*, dien van haer inwijding, en door
 heel *d'Octave*, hebbende die door haer groote
 oudheit een Kanonik doen vernieuwen, *Giovanni*
Romanutio genoemt, die mede Geheimschrijver
 was der Apostelijke Brieven.

Dese Brief van Paus *Nicolaes de 1.* die Paus ge-
 maekt wierd in 't jaer 826. sag op den Eersten en
 't Kapittel van dese kerk; en daer in staende, dat
 op het tweede jaer sijns Pausdoms de voorseide
 Kanonik de kerk nu al oud vermaekte, soo kan
 men afnemen, dat haer eerste stichting al gaen
 mag nevens die welke staet in de Keien. Daer is
 noch een gedenkwaardige saek in dien Briefaen
 te merken, als dat in oude tijden de Aflaten van
 weinige jaren waren, op dat sy van de Geloovige
 te meer souden geacht, en met verlangen, en be-
 kommering verkregen worden.

Nu aen dese kerk alleen de naem van Procchie
 gebleven zijnde, beliefd'et Godt die weder uit te
 doen munten met een wonderbaer beeld der Lieve
 Vrouw; en dat in een gemeene straet van 't Mar-
 sisch Veld staende, wierd 'et van de Koetsiers in 't
 jaer 1545. verkregen, om in dese kerk te stellen,
 waer sy haer Gebroederschap hadden; maer sy
 konden dat noit van de muur af krijgen, tot dat
 de Geestelijkheid daer quam, om 't selfde met een
 ommegank te versellen.

Daer

Daer na in 't jaer 1580. dese kerk in gevaer staende van te vallen, herstelde 't voorseide Geselschap de selfde. Sometijts houwelijken sy Dochteren uit, en de Vaders stervende van die in 't selfde beroep leven, nemen sy de sorg daer over. Sy kleeden haer in blauwe kappen, geteekent met het Beeld der Lieve Vrouw dat tuschen Engelen haer kint in den arm houd; en sy waren die in 't overbrengen des voorseiden Beelds na dese kerk, dat met de schildery van eenige Engelen omcینگden. Tegenwoordig is dat Geselschap niet meer in dese kerk, maer heeft een plaets genomen om een kerk van nieuws te bouwen.

Doel daer zijn wel eenige Kanoniken ingestelt van den Ridder *Ricci*, welke eerst gingen na *S. Giovannino der Wonder-daden* (gelijk wy aangewesen hebben) en nu zijn sy hier neer-geset met een seer schoone en statige kleeding.

Van S. Ivo. 25.

S. *Ivo* is een kerk der Engelsche Volkeren, een Procchie, en daer is het Geselschap der Voorspraken, om dat hy foodanigen oeffening voor de Weduwen en Weesen heiliglijk bedient had.

Voorts is daer een uitnemende Hooftijt, waer mede men hier de Feestdach van *S. Ivo* vyert op den 19. Mei, daer komende de Versameling der Voorspraken des Raed-kamers, en een goet getal

Car-

526 AFBEELDING VAN

Cardinalen daer toe genoodigt wordende, en dan wort daer van eenig Geleertt Perfoon een gesprek in 't Latin gedaen ter eeren van de Sant, en somtijts nemen sy een der Voesterlingen uit de Roomsche School. Wanneer dese Versameling der Voorspraken haer begin heeft genomen, weten wy niet.

Van S. Antony van Padua der Portugysen. 26.

DEse Sant was een Portugys uit de Stad van *Lissebon*. Het begin der Portugysche volkeren binnen *Romen*, quam van een godvruchtige edele jonkvrouw van *Lissebon*, *Cuismar* geheit, welke woonde achter de kerk der Lieve Vrouw der Bergen; en in 't jaer van 1360. maekte sy in haer huis een Gasthuis voor de arme Portugysche bede-vaert-reisigers, die uit soo verre plaetsen quamen om de roemruchtige gedachtenissen van dese heilige Stad te bezoeken, en na haer doot besette sy al haer goederen daer aen. Maer daer na onder *Eugenius de 4.* dachten de Portugysen dese gelegenheit haer bequamer te wesen, en by dat Gasthuis bouwde de Cardinael *Antonio Martinez de Chieves*, Portugys, dese kerk, die de Cardinaels Hoet van *Eugenius de 4.* in 't jaer 1439. gekregen had.

Maer dat Gasthuis in 't jaer 1486. eenige hervorming van doen hebbende, gaf Paus *Innocentius*

tius de 8. de sorg daer van aen de Cardinael *D. Giorgio Costa*, welke daer stelde, dat alle jaren uit de Portugysche volkeren twee Beheerschers met vyf Raeds-lieden souden verkoren worden; en dat al-tijt de Gesant des kroons van *Portugael* het hoofd daer over sou wesen. Dit Gasthuis is niet alleen voor de sieken van dat Volk; maer sy geven ook drie dagen lang de kost, met drie schellingen tot een aelmoes, aen de Portugysche Bede-vaert-rei-figers, eerst blykkende dat sy haer gebiegt heb-ben.

Van *Gregorius de 13.* hadden sy de genade van een bevoorrecht Autaer te maken: en in dese kerk verkoosde Leeraer *Navarre Martino Azpi-cuelta*, uitnemende in deugt en geleertheit, be-graven te worden. Het vierkant stuk van *S. Elisa-beth* is van den Ridder *Celio*.

Dese kerk is van nieuws vermaekt en verbeterd geworden, door de selfde Lands-lieden; en de voorgevel is een bestek van *Martin Lunghi* de jonge.

Einde der vierde Dach-reis.

Vijfde

470 AFBEELDING VAN
Vierde Dach-reis.

DE WYK VAN S. EUSTACHIUS.

En gelooft dat op die plaets daer de kerk met den naem van *S. Eustachius* staet, dese Sant ook zijn huis gehad heeft; dewijl 't Geslacht van *S. Eustachius*, voormaels der Graven van *Tusculo*, zijn woonplaets hield in de Badstoven van *Nero*, en van *Alexander Severus*, in welke nu het Paleis staet van *Madama*; en voor defen wonden daer die van *S. Eustachius*, de sonen, en haer Voorouderen. Maer dit deel daer nu de kerk staet, was bysonder tot heilig gebruik gekeert, en

en aen de voorſeide Sant toegewijd. Welk Geſlacht een der voornaemſte van *Romen* was; dat ſeer gebruikelijk zijnde by den ouden Roomſchen Adel, haer woonplaetſen te bouwen op de uitnemenſte oude overblijſſelen der Stad. Deſe Wyk heeft haer naem genomen van een oude gedachtenis; en ſy voert tot haer Wapen, op een root veld, een Hertſ-hoof, waer boven een kruis des Saligmakers ſtaet.

Daer in zijn de Paleiſen der doorluchtigſte Heeren *Cesarini*, des Groot-Hertogs van *Toſkanen*, des Cardinaels *Lanti*, der *Nari*, en der *Vittori*, en de Wijsheit.

Van S. Eustachius. I.

DE tegenwoordige Wyk van deſe kerk den naem gekregen hebbende, wierd ſy in het jaer 1196. van *Califtus de 2.* ingewijd: of dat was om dat ſy die van een kapel tot een kerk maekten; of wel ſoo ſy van *Constantin* foodanigen geſtalte al had, ſoo was die noodig vermaekt te worden; waer door de ſelfde van nieuws ingewijd wordende, hebben ſy op 't Hoog Altaer geſtelt de Lichamen der Santen *Eustachius*, *Theopifta* ſijn Vrouw, en twee van haer kinderen, *Agapius* en *Theopiftus*, die na ſijn Moeder den naem voerde, waer vele gelooven, dat de eigene plaets geweest zy, op welke ſy in den metalen Stier het martelaerſchap ontfangen hebben. En ſy is een oude Diakony der Alderuitſtekenſte Cardinalen. De *S. Pieter* nieuw geſchildert, is van *Perino del Vaga*.

Z

De

530 A F B E E L D I N G V A N

De tegenwoordige kerk, boven den opdracht die van oude tijden het Roomsche volk daer alle jaren aen doet van een Kelk, en toorsen, op den 20. van September, den dach van *S. Eustachius*, is daer noch een anderen aen gemaekt op den 30. January, van een fluweelen tabbaert, om op desen dach des jaers 1598. de Staet van *Ferrara* weder aen de kerk gekomen te zijn. En om dat dese kerk ontrent de Hooge School is, wort daer op den dach van *S. Lucas* het Gesprek gehouden, dat daer jaerlijks geschied, om de door den ledigen tijt opgehoudene lessen weder te hervatten; en daer maken de Leeraren de saken bekent waer van sy mogen te lesen hebben. Hier vyert noch de Versameling der Saek-besorgers in de maent van September op den Feest-dach van *S. Michiel*, en sy onderhouden daer de Kapel aen desen Aerts-Engel toegewijd; en noch komen de Toehoorders der Bank hier dese feest vereeren.

Eindelijk in dese kerk in 't jaer 1582. een Geselschap opgericht zijnde van 't Alderheiligste Sacrament, 100 begon dat op te houden, indien in 't jaer 1600. de Kanoniken met den Opper-priester, en andere van de Procchie dat niet weder opgewekt hadden, welke alle haer namen daer aengaven, waer door sy begonnen het Heilig Sacrament tot de kranke te versellen, en met groote toefstelling dat te bewaren in 't graf, op Donderdach en den goeden Vrydach, en dat op Dinsdach tusschen *d' Octave* van des selfs Hoogtijt in een ommegank te dragen. En hier ontrent geschied de verkooping der landen binnen dese Stad.

Voorts

G VAN

van den ...
de ...
in ...
van ...
aan ...
van ...
op ...
in ...
alle ...
om ...
te ...
in ...
de ...
en ...
in ...
van ...
op ...
in ...
alle ...
om ...
te ...
in ...
de ...
en ...

S. Louis Der Franse .

NI
Voorts teg
gevel v
der, der
t An
Lan
Lan
v
gericht v
v
nu, nu b
nber gebr
Welk
marmere
schilder
andere Pa
Van S.
Oit om fi
vooer
ten van o
liden. Een
kind van
van, derwijl
goue Godt
Men vind
hse volk
niet te
S. Greg
in den Sta
ken, te

Voorts tegen over de kerk is de beschilderde Voorgevel van *Zuccari*; en 't Paleis niet verre van daer, der Heeren *Cenci*, van schoone Bouwkonst. 't Ander is van den Alderuitstekensten Cardinael *Lanti*. En 't nieuw gebouw der Drooge Kruiden van 't Gefelschap der Heilige Apostelen, is opgericht voor de arme der Stad. Voorts volgt een weinigh van daer het Paleis van de Vorst *Guistiniano*, nu by hem uitgeleit, en tot de volkomenheit gebragt die men daer aen siet, in 't jaer 1651, 't Welk groote menigte van seer schoone oude marmere Beelden heeft, en stukken van vermaerde Schilders, die dat sonderling beroemt onder d'andere Paleisen van *Romen* maken.

Van S. Louis der Fransse. 2.

Godt om sich wonderlijk in al sijn Heiligen te vertoonen, heeft'er eenige doen te voorschijn komen van onder de kroonen, en Koninklijke Rokken. Een van die was *S. Lodewijk* of *Louis* Konink van *Vrankrijk*, en de negende van dien naem, dewijl hy van sijn twaelf jaren sich heel begon tot Godt te begeven.

Men vind niet wanneer het Alderchristelijkste Fransse volk eenige kerk in *Romen* begon te hebben; niet te min kan 't geweest zijn of als in 't jaer 740. *S. Gregorius de 3.* haer desen eer-naem gaf, om den Staet der Roomsche kerk verdedigt te hebben, tegen die de selfde wilde overvallen;

532 A F B E E L D I N G V A N

of als in 't jaer 802. *Karel de Groot*e soo uitnemende verdiensten ontrent den Roomschen Stoel behaalde. Wy hebben voor seker, dat sy ontrent den Argentinschen Toren een klein kerkje besaaten onder den naem van *S. Louis*, en die met dese gelegenheit veranderden, welke was van de Abdie van *Farfa*; en daer stont een kerk der *H. Maria*, aen welke de voorgaende van *Salvator* vereenigt was met het Gasthuis; en dese wisseling geschiede met toestemmen van *Sixtus de 4.* Van hem, en van *Julius de 3.* wierden noch andere kerken daer onder gestelt, die nu vervallen zijn, en de sorg der zielen is aen dese gebleven.

Hoe veel voorts de Fransse wel verdient hebben aen soo veel kerken met haer vereenigt, is by haer genoeg verthoont in 't gebouw van dese, dewijl het een der grooten, en schoone en wel bediende van *Romen* is; en voor de predikationen in de Vasten versorgen sy altyt seer treffelijke Leeraren te hebben. Uit de Godtsdienstige erflatingen is voorts soo grooten kerk gemaekt, onder welke van groot vermogen geweest is, die van *Catarina de Medicis* Koningin van *Vrankrijk*, en van de Cardinael *Matteo Contarelli*; volbouwt zijnde, wierd sy ingewijd op 't jaer 1585. den 8. October.

De Fransse zijn altyt seer yverig geweest in de heilige plaetsen van dese Stad te eeren, gelijk aen *S. Pelgrim van Borgo* verthoont is, een kerk voormaels ten deele vervallen, en nu vermaekt: en niet verre van daer, schier daer de wacht der Switfers is, woonde eenen *Ruge*, Fransman geseyt in de

de getuigenis van die uitnemende Godtvruchtigheid, die sy altijd tot *S. Pieter* en de Stad van *Romen* betoont hebben.

Tweemaal 's jaers houwelijken sy arme Dochteren uit, van arme Fransse geboren; de eerste is op de Geboorte der Lieve Vrouw, d'andere op de Feestdach van *S. Sebastiaen*. Sy versellen met groote eerbiedigheid het alderheiligste Sacrament, als dat tot die sieken van die Procchie gedragen wort; en op de Sondach tusschen *d'Octave* des selfs houden sy een statigen en heerlijken ommegank. Hier is een Geselschap van eenige uit *Loteringen* gemaect.

In dese kerk wort in de maent van October een Misse gedaen voor *Mon. Lotrecco*, die dese Stad verlostte voor 't Leger van *Bourbon* die in 't opkomen van een trap naest aen de Ruiterspoort, om op de muuren der Stad te komen, met een musket-schoot door de hand van *Francesco Valentini* Romein tusschen den buik en de heup doodelijk gequest, en in 't Kapelleken, dat huden daer is van de Lieve Vrouw des Toevluchts, tusschen de Wijngaerden en de Hovens, ellendelijk stierf, in 't jaer 1577. Sijn Wapen-rusting staet in de *Vatikaensche* Wapensael, en sijn lichaem wierd na *Gaeta* gebracht.

De schildery van 't Hoog Autaer is van *Francesco Bassano*: voorts in 't eerste Kapelleken aen de rechter hand zijn de *H. Mattheus*, en de Historien van *Caravagio*; de vouwte van den Ridder *d'Arpino*; en daer zijn noch andere schoone Kapellen.

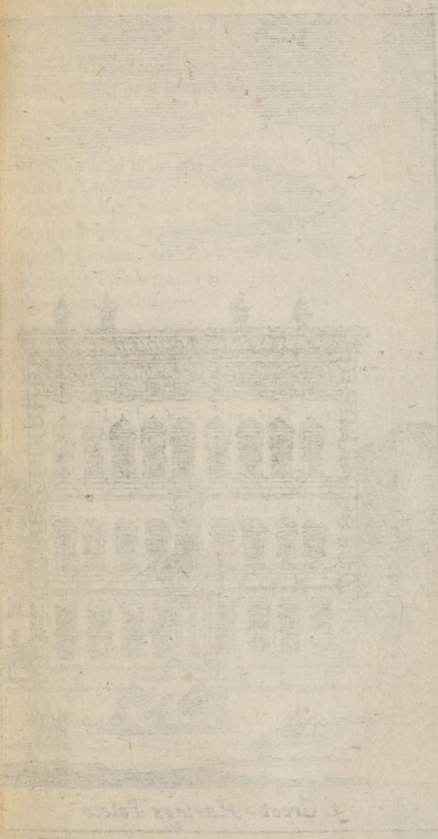
De Voorgevel der kerk is van *Giacomo della Porta*; en aen de kerk is een Gasthuis vervoegt voor de Fransse volkeren.

Van de S. Salvator in de Badstoven. 3.

WY hebben nu al in verscheide plaetsen van dese onse kerken gesien, wat de Badstoven zijn, en tot wat gebruik sy dienden; hier waren dan voor 't laest die van *Nero*, soo gemakkelijk, en schoon, dat'er een spreekwoord liep: *Wat saek isser slimmer als Nero, en wat beter als sijn Badstoven?* By de welke *Alexander Severus* de sijne maekte; maer hy wilde te veel, gevende verlot tegen gewoonte, dat yder een ook by nacht in sijn Badstoven sich mogte baden, en hy deed op sijn koften daer altijt lichten branden; ook konden de selfde dienen tot wijsheits ondersoekers, dewijl daer rijke boek-plaetsen waren.

Hier maekte sy mede een Tempel der Mededoogentheit, die naderhand van *S. Silvester* aen *Salvator* toegeëigent wierd, en voorts van *S. Gregorius* ingewijd; en men geloofte dat daer veel aflaten zijn, door den geduurigen toeloop des volks om dese kerk te besoecken, welke om tweemaal afgebrand te zijn, van groot dat sy eerst was, tot dese kleine gestalte gebragt is; en sy staet gemeen met het Paleis des Groot-Hertogs van *Toskanen*.

't Paleis

't Groot-Hartogs Paleis .

't N

't Paleis

De Paleis
van Me
de 6. en
Tein. De pl
van Madam
veest seden
van khrifst;
van Esbars
van de Palei
de alendoor
van de 2. v
Marzelli;
Melen van
een 't verral
Alexander. I
de benami
te in dien; da
van de Fra

van S. Ja

Omen S
zaem
Groot gel
te, d and
van na bet
nublen
van S.
hik toege

't Paleis des Groot-Hertogs.

Dit Paleis was schier heel uit 'de grond opgebouwt van *Melchior Copis*, Cardinael van *Alexander de 6.* en hier in woonde de Dochter des Keisers. De plaets die daer voor ligt, wierd de plaets *Madama* genoemd, gelijk sy noch doet; en eerst seiden sy die der *Longobarden*, na dat *Fulvius* schrijft; verkeerdelijk, dewijl men seggen moest *Enobarden*, na 't gevoelen van *Silvaggio*. Nu is dit Paleis gants vernieuwt geworden door den alderdoorluchtigsten Groot-Hertog *Ferdinandus de 2.* volgens een schoon bestek van *Paolo Marucelli*; en 't is getelt onder de schoonste Paleisen van *Romen*. Aen 't achterste deel, siet men 't vervalte puin der Badstoven van Keiser *Alexander*. In dese plaets was een Gasthuis onder de benaming van *S. Jacob in de Badstoven*, en nu dient dat voor de sieken, en bedevaert reizigers der Franse volkeren.

Van S. Iacob der Spaenjaerden. 3.

Onsen Saligmaker twee Apostelen van desen naem verkoren hebbende, wort d'een de Grooter geseit, om dat hy eerst van hem beroepen was, d'ander seit men den Minderen, om dat hy daer na beroepen wierd. In de kerk der Heilige Apostelen rust het Lichaem des Minderen, met dat van *S. Philippus*. Aen d'eerste was van dese kerk toegeeeigent.

536 AFBEELDING VAN

S. Jacob der Spaenjaerden wierd gebouwt van een *Infante* van *Kastilien*, *Alphonsus* geseit, soon van de Konink *Don Alphonsus*; en naderhand is sy weder herbouwt van *Don Alphonso de Paradinas*, *Cucitatensis* Bisschop, gelijk men boven de grootste poort kan lesen.

Sy is niet alleen aen *S. Jacob* toegewijd, maer ook aen *S. Alphonsus* Bisschop van *Toledo*, en dierhalven vyeren sy d'een en d'anderen Feestdach. Daer is een Gasthuis voor de mannen en vrouwen van dat volk. De kerk wort seer wel bedient, en sy houwelyken dochteren uit. Men heeft daer veel Aflaten, bysonder op den dach van *S. Jacob*.

Daer wierd noch een groot verciersel aen dese kerk gevoegt in 't jaer 1579. met de stichting van een *Geselschap* heel uit Spaenjaerden, onder den naem der heerlijke *Verryfing* onses *Saligmakers*, en om sijn *Zege-prael* te yertoonen, de doot overwinnende, droegen sy voormaels alle jaren 's morgens op 't aenkomen van dien heiligen en vroolijken dach, met groote toestelling en pracht, het alderheiligste *Sacrament* rontom de plaets *Navona*; daer na wierd dese statie gebragt op yder 25. jaer, op welken tijt het *Jubel-jaer* koomt, soo dat hier toe ontallijke menschen van alle kanten dan t'famen loopen, om haer vermaek te nemen in dit wonderbaer bedryf: noch een anderen, maer niet soo statigen ommegank doet dit *Geselschap* tusschen d'*Octave* des selfde *Goddelijken Sacraments*.

Sy houwelyken eindelijk alle jaren *Dochters* uit,

uit, op den dach des Hemelvaerts onses Heeren door een erf-lating van *Constantino del Castello* Deken der kerk des Bekkens, en Apostelrijk Overbrenger van d'een en d'andere Teekening; en hy maekte dese erf-lating in 't jaer 1567. waer in hy begeerde, dat dese Dochters van Spaensche Ouderen wesen souden, die alle jaren tot het getal van veertien mogten komen; en als daer soo vele binnen *Romen* niet gevonden wierden, souden de Bourgondische 't getal vervullen, en na dese de Duitsche, en voorts de Nederlandsche, en daer na die van Siena, dan de Napelsche, en ten laefsten die van Sardinien; en dewijl het noodig is dat sy alle arm zijn, soo kan 't wel wesen dat 'er somtijts wel van alle die volkeren eene in kooft. Tot het getal van 14. voegde de Ferrarische *Polisena* noch een in 't jaer 1575.

Hier zijn schoone geschenken van verscheide volkeren aen gegeven.

By de Heiligdoms-plaets aen de slinker hand is dat van *Ciaccone*, en aen de rechter hand dat van den Heer *Fontoias*, Beeldhouwery van den Ridder *Bernino*; en de *S. Jacob* van marmer is een werk van *Giacomo Sansovino*. Het groot stuk in de Kapel der *Herreri* is van *Annibal Caraccioli*; en de Historien zijn geschildert van *Albano*, *Domenichini*, en andere. Hier tegen over is 't gebouw der Wijsheit, een seer aerdig en schoon bestek van *Michel Angelo*, en van de beroemste Meesters vervolgt.

De Wijsheit.

't Gebouw der Wijsheit is soo genoemd, om dat daer by de Paus van *Romen* was opgerigt, het Onderfoeken en Oeffenen van seer grooten gewichte, en noodzakelijk tot voordeel van de Stad: het is gelogen in de voornaemste plaets van *Romen* verciert met schoone marmeren, met een breede en heerlijke poort, de oversteke vensteren insgelijks van marmer, en de muuren op veel plaetsen van de selfde stof gevult: van binnen is daer een schoone, en welgestelde wandel-plaets mede van marmer, welke een ruimen voorhof omcingelende, groote schoonheit en gemak geeft: 't gebouw in sijn selven is uitnemende en ongemeen; maer de Leeringen in welke de jeucht daer onderwesen wort van algemeene nuttigheit, daer gelesen wordende niet alleen de Latinsche en Grieksche talen, maer ook de Hebreusche, Arabische, de Kennis der Wetten, der Genees-konst, der Ontleding, en in 't kort allerlei wetenschappen tot de volkomene welstant der menschen vereischt.

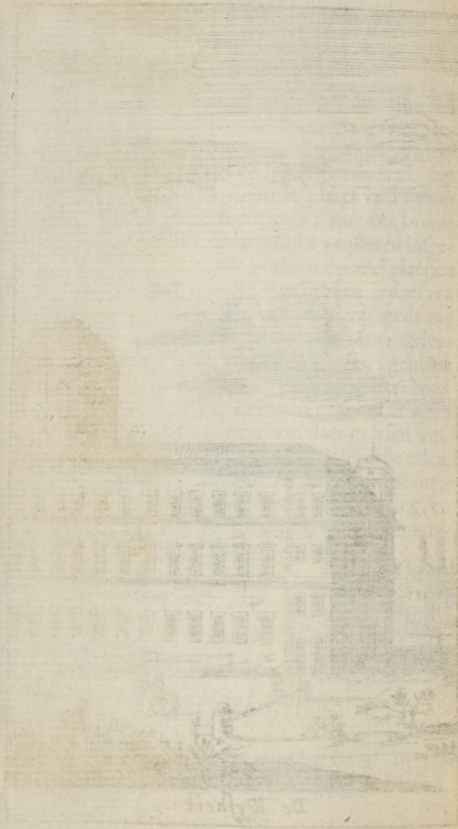

Van de Santen Leo Paus, en Fortunatus Bisschop, in de plaets der Wijsheit. 5.

L Er dat *Galba* Keiser wierd, bragt hy tot *Romen* met hem *M. Fabius Quintilianus*,
en

De Wysheit .

in rooch p
der van v
die gelee
gang: n
coment t
re bebb
ch door fi
ant, en
inwijfen
en bebig
ur al de
re leert
en, de n
en well
en was;
vanden
en heit,
en. Mar
allich fe
en ang
Christus.
Andres
de 600.
hike dat
derij In
aan roe
tingen
en are
nefter
braken
in 't ja
vande

en hy noch jonk zijnde, quam ook met hem zijn Vader, van wien *Galba* sich ook dienen wilde, om dat hy geleert was, en bequaem in veel saken van regering: met 'er tijt ging de soon de Vader in geleertheit te boven, en na veel schatten verkrengen te hebben in 't verdedigen der saken, fiende sich door zijn groote welsprektheit van yder geacht, en geeert, wilde hy andere daer ook in onderwijfen, en hy hield hem daer twintig jaren in besig; en was de eerste die binnen *Romen* voor al de weereld daer Schoolen toe opende, met de leerlingen te verdeelen in Benden en Ordens, de mannen van de jufferen afscheidende, onder welke een Nicht van Keiser *Diocletianus* was; soo dat men sich niet hoeft te verwonderen, als men van veel Heilige Maegden leeft, die seer welsprekende en geleert waren. Maer *Quintilianus* maekte boven alle lof, sich seer hoogwaerdig, om dat hy zijn konst nooit aengelegt had tegen de Geloovige van *Christus*.

Andreas Fulvius bedriegt sich als hy schrijft, dat 600. jaren voor *Eugenius de 4.* *Romen* in dikke duisternisse van onwetenheit begraven lag, dewijl *Innocentius de 4.* die weinig min als 200. jaren voor *Eugenius* geseten heeft, de Leer-oefeningen in d'een en d'andere Wet, stichtede; en 100. jaren daer na voegde *Clemens de 5.* daer noch meesteren by in de Hebreusche en Chaldeeische spraken; en zijn Voorfaet *Bonifacius de 8.* maekte in 't jaer 1303. op dese plaets, welke men voor 't midden van *Romen* houd, opene Scholen, en ver-

540 AFBEELDING VAN

klaerde de Leeraren en Leerlingen vry van alle schattingen: *Eugenius de 4.* in 't jaer 1432. vergunde daer aen de lasten van uitheemsche wijnen, soo tot belooning van die de Lessen deden, als tot vermeerdering des gebouws.

Het selfde voorts in slechten stant zijnde door de schult der werklieden, wierd vermaekt van *Leo de 10.* en van *Clemens de 7.* en hier van is een Bulle des jaers 1513. waer in bevestigt wort, 't geen tot voordeel van dese hooge School sijn Voorfaten gedaen hadden. Daer-en-boven verbied hy aen de Leeraren der Wetten, de saken te verdedigen, op dat sy haer te beter in haer Leer-oeffeningen mogten besig houden. Hy stelde hier ook drie Cardinalen tot Beschermers-heeren over, het welk waren den Deken, den eersten Priester, en den eersten Diaken. Maer in 't jaer van 1588. is onder de menigte vergaderingen der Cardinalen, die *Sixtus de 5.* hield tot goede bestiering des Roomschen Stoels, eene geweest, waer in hy vast stelde, dat alle de Hooge Scholen des Geestelijken Staets haer toevlucht tot dese souden nemen, in al haer saken die sy binnen *Romen* mogten te verhandelen hebben; en hy vereerde noch aen dese twee-en-twintig-duisent kroonen, om haer van veel schulden te ontlasten.

Eer op dese plaets foodanigen gebouw gemackt was, soo geloofst men, dat hier een kerk gestaen heeft aen *S. Fortunatus* Bisschop van *Todi* toege-eigent, wien *S. Hormisda* Paus, voor Apostelijkljk Gesant na *Constantinopelen* sond aen den Keiser *Anastafius*, die van de Romeinen bystant verfocht

focht tot bevordering van zijn Staet, geveinsdelijk belovende dat hy de kettery van *Eutichius* sou laten varen, welke niet geloofde, dat de alderheiligste Maget Moeder Godts konde genoemd worden. Hy sond insgelijks met *S. Fortunatus*, ook *S. Ennodius* Bisschop van *Pavien*; en beide in groot gevoelen van heiligheit by 't Hof van *Romen* zijnde, waren sy verselt van twee Cardinaalen, *Venantius* Priester, en *Vitalis* Diaken: *S. Gregorius* Paus verhaelt in zijn t'samen-spraken wonderlijke dingen van *S. Fortunatus*, met groote reden hem dese kerk was toegewijd.

Voorts by gelegenheit van dit gebouw hebben sy hier noch een anderen by-naem toegevoegt van *S. Leo* Paus, wiens feestdach gehouden wort op den 11. April ter gedachtenis van *Leo* de 10. die van dese Hooge School erkent wort voor sonderling goetdoender; waer om sy alle jaren zijn Lijk-statie vyeren.

Voor 't laest is hier noch te seggen, dat voor het jaer 1552. in dese Hooge School der Roomsche Leer-oeffeningen vele tot Leeraren verheven wierden door gunst sonder ondersoek: daerom stelde *Julius* de 3. in het selfde jaer, dat de Rechts-geleerde ondersocht souden worden van de kerkelijke Voorspraken, en de Artsen, Wijsgerige, en Godts-geleerde van haer Versamelingen, en *Sixtus* de 5. beval in 't jaer 1587. dat sy bestiert souden worden van de selfde kerkelijke Voorspraken. De nieuwe kerk, nu daer eerst volbouwt, is een bestek van *Francesco Borromini*.

*Van S. Catarina van Siena voor
de Nephiten. 6.*

Onder de menigte wonder-daden, die Godt beliest voor de oogen der stervelingen te bedrijven, was dit een groote genoeg, van dese Santin verkoren te hebben tot hervorming van sijn Kerk, sendende de selvige naer *Avignon* tot Paus *Gregorius de 11.* op dat sy hem soude bewegen, om weder in *Romen* sijn sit-plaetste nemen, gelijk hy deed. En om dat *Urbanus de 6.* haer in *Avignon* voor sijn Pausdom kende, ontbood hy haer van *Siena* nu Paus geworden, waer vele den anderen tot Paus in *Avignon* verkoren, begunstigten.

Dierhalven uit gehoorsaemheit na *Romen* gekomen, nam sy hier haer woonplaets; om dicht by de *Minerva* te wesen, een kerk der Paters van *S. Dominicus*, onder wiens regel sy ook streed. En de scheuring wierd door haer toedoen wechgenomen.

Maer de viand des menschelijken geslachts niet konnende so grooten goet lijden, begon 't Roomsche volk tegen den heiligen Paus op te maken, en den haet tegen hem nam soo seer toe, dat sy hem trachteden om hals te brengen. Waer door de Heere aen die H. Maegt verscheen, haer seggende, dat hy de Stad van *Romen* verlaten wilde; en sy hem soekende te bevredigen, antwoorde hy haer, dat de rechtvaerdigheid Godts fulks vereischte: sy dan bood haer selven aen, om in haer lichaem

haem al de straffen te lijden die *Romen* verdient had; en de Heere soodanigen aanbieding aenvaerdende, begonnen de boose Geesten van de *Septuagesima* des jaers 1380. haer soo te pynigen, dat sy op den 29. April daer het leven liet in dese plaets op een Sondach, sy niet meer dan 33. jaren oud zijnde; waer uit men sien kan, hoe seer *Romen* in sulken Maegt gehouden is.

Sy dan met haer Engelsche tegenwoordigheid, en kostelijke doot dese plaets geheiligt hebbende, wierd daer een Klooster van Dominikaensche Nonnen gemaekt, die hier waren tot op *Pius de 5.* aen wien dese kleine Kloosterkens niet behagende, gingen sy een ander bouwen op den voorseiden Berg *Magnanapoli*, haer ook noch den selfden naem van *S. Catarina* gevende, en hier gaf *Gregorius de 13.* een begin op 't jaer 1577. aen het gebouw van een Versameling der *Neophiten*; en of wel door de doot des Paus dit gebouw onvolmaekt bleef, niet te min liet hy aen de Versameling een goet inkomen om een goet getal der selfder te onderhouden.

Nu is de voorseide Versameling vervoert tot de Lieve Vrouw der Bergen, gelijk op sijn plaets geseit sal worden, en tegenwoordig is dat de plaets en verblijf des Gefelschaps der Bootschapping.

Van S. Clara. 7.

Door toedoen van *S. Ignatius Loiola* in het klooster, namaels van *S. Marta* gelijk wy sien

544 A F B E E L D I N G V A N

fien sullen, de jufferen by een gebragt zijnde, welke haer quaet leven begeeren te verlaten, ten einde sy, of bekeerde Nonnen mogten worden, of gehouwelijkt weder met haer mannen versoenen; en de selfde van daer moete voeren, nam 't Geselschap der Heilige Apostelen de sorg hier over, en bragten die hier in een huis, 't welk dierhalven den naem van Godtvruchtig kreeg, en voegden daer noch by den hoop der qualijk gehouwe.

Sy wierden in 't begin bestiert by Nonnen van *S. Clara*, waer door *Gregorius de 13.* onder desen naem haer de kerk bouwde, en gaf daer een Bescherm-heer, en Opfienders over; daer na veel moeielijkheden onder dese Nonnen en de geseide Vrouwlieden rijfende, wierd het beter geordeelt, dat in de saken der bestiering d'eene van d'andere onderscheiden souden besorgt worden, gelijk sy tevoren van woonplaets waren; daer in *Romen* geen andere gedachtenis van dese Santin zijnde, als in de tegenwoordige kerk.

En hier ontrent is het edel Paleis der Heeren *Vittorii*, daer veel beelden in zijn.

Van de Santen Benedictus, en Scholastica. 8.

I N de Stad van *Norcien* wierden nu over duisent, twee-hondert jaren dese twee groote lichten geboren, om de Klooster-tucht in 't Westen te doen uitmunten, gelijk *S. Basilus* in het Oosten gedaen had; en hoewel dat *komen* in som-

sommige van haer kerken den grooten Aerts-vader *S. Benedictus* geeert had, nochtans sijn Landslieden ook begeerig gelijk andere Volkeren, haer in dit gemeen Vaderland des Weerlds bekent te maken, besloten sy in 't jaer 1614. een Gefelschap op te richten, waer in yder sou mogen komen die eenige zucht tot *S. Benedictus* hadden, en om de jonkvrouwen te meerder aen te setten, voegden sy daer het aenroepen van *S. Scholastica* by.

Dit Gefelschap nu strijdende onder de vanen van dese twee groote personaedjen, vyerden sy op het jaer 1615. de feestdach van *S. Benedictus* met groote pracht in de kerk van *S. Eustachius*, waer sy hen begonnen te vereenigen tot het getal van twee hondert: daer na in't volgende jaer vyerden sy den dach van *S. Scholastica* op den 10. Februa-ry in een Gebede-plaets, die sy voor een tijt innamen by de *H. Maria* in de plaets des koloms; en eindelijk kochten sy dese woning, welke haer dienen sal om daer een kerk te maken, met een Gasthuis voor die van haer volk. Voorts om haer te schikken na de kleeding van *S. Benedictus*, dragen sy swarte kappen met een lap van swart saei; en van *Paulus de 5.* haer bevestiging krijgende, vergunde hy haer onder andere voorrechten, een op den hals gevangenen te verlossen.

Van de H. Maria Monterone. 9.

VAN den Oversten deser Procchie *Giacomo Grilli* uit *Bolonien*, verstonden wy in het jaer

546 AFBEELDING VAN

jaer 1599. dat in *Siena* een Geslacht was van *Monteroni*, het welk dese kerk gesticht had met een Gasthuis om de Siensche Bedevaer-reisigers te herbergen; 't is noodzakelijk dat 'er al eenige honderden jaren verloopen zijn, om dat sy in 't jaer 1241. op d'oude manier vermaekt is, gelijk de Ouwel-kas boven 't Hoog Autaer vertoont, en wierd gewijd door eenige andere herstelling in het jaer 1351. en de voorseide Overste heeft ook eenige verbeteringen daer aen gegeven. Haer voornaemste feesttijt is de Hemelvaert.

Van S. Andries des Dals.. 10.

Tot op dese plaets strekte van ouds sich uit het Schouwburg van *Pompeus*, en in 't leggen der grondvesten van dese kerk heeft men de overblijffelen daer van gesien; en daer is aengemerkt dat het Schouwburg somwijlen vernieuwt is geworden.

In dese selfde plaets was daer een seer schoon en groot Paleis by 't Geslacht van *Piccolomini* gebouwt, waer twee Pausen uit voortgekomen zijn, te weten *Pius de 2.* en *Pius de 4.* Oom, en Neef. En om dat dit Geslacht sijn afkoomst had uit de Stad van *Siena*, nam de ruimte, die de plaets voor 't geseide Paleis maekte, daer den naem af, van de plaets van *Siena*, welke sy huden noch behoud.

Nu dit selfde Paleis geerft zijnde van Vrouw *D. Constanza Piccolomini* Hertogin van *Amalphi* in 't Rijk, en sy groote zucht hebbende tot den roemrijken Apostel *S. Andries*, om dat de

ge-

gebeenten van dese Sant in de Stadt van *Amalphi* rusteden, daer sy Vrouw over was, gaff sy dit ge-seide Paleis aen de Paters geregelde Klerken, die eerst in *S. Silvester* op den Hengsten-berg waren, op dat sy daer een kerk souden bouwen ter eeren van dien selden Sant.

d'Instelling van dese Paters, gemeenelijk *Theatinen* genoemd, had haer oirspronk van vier seer heilige mannen, Pater *D. Gio. Pietro Carrasa*, Napels Edelman, die eerst Bisschop van *Chieti* geweest zijnde, dat verlatende met al't geen hy had, *Christum*, die arm geweest had, armelijk wilde volgen: maer een Persoon van groote geleertheit, wijsheit, en groote verdiensten zijnde, wierd hy weinig daer na van *Paulus de 3.* tot het Cardinaelschap opgetrokken, en voorts tot het Pausdom, en wierd *Paulus de 4.* genoemd.

't Gebouw van dese kerk wierd begonnen van den alderuitstekensten Cardinael *Gesualdo*; maer in dien schoonen aenvang door de doot verrascht, liet hy dat werk onvolkomen. Soo dat de Cardinael *Montalto* bewogen wierd om dat te bevorderen: en of schoon hem voorgeworpen was dat het hem niet betaemde een gebouw van een ander begonnen te vervolgen, sloeg hy de hand ter eeren Godts aen dat voornemen, diergelijke menschelijke insichten verachtende, met de selfde grootmoedigheid, die hy altijd in al sijn doen heeft betoont, en bewees daer ses-duisent kroonen jaerlijks aen, en belaste dat sy voltrokken sou worden: en het jaer te voor eer hy stierf, verkreeg hy van *Gregorius de 15.* dat tien jaren

548 A F B E E L D I N G V A N

jaren na zijn doot het selfde bewijs van ses duisent kroonen aen zijn Abdie blijven sou, gelijk daer aen een Opschrift blijkt.

Dese Graffteden zijn aerdige Beeldhouwery van *Pasquin* van den Berg *Pulciano*.

Nu is op de grootmoedigheid van soo grooten Cardinael gevolgt, 't edelmoedig hert, den Abt *D. Francesco Peretti* zijn Neef, nu Cardinael, mede van *Montalto* geseit.

In dese kerk zijn tot huiden drie kapellen voltrokken, een van den Heer *Oratio Oricellai*, Florentins Edelman; d'ander van den Heer *Leone Strozzi*, insgelijks een Edelman uit *Florecen*.

De derde is van het doorluchtigste Huis van *Barberini*, gebouwt van *Urbanus de 8*. als hy noch Cardinael was, welke door de voortreffelijkheid des besteks, de kostelijkheid en seer goede r'samen-stelling der steenen, en door de uitnemenste schilderien, een is der schoonste, en deftigste die men sien mag.

En om dat de Kapel gestelt is boven de Modder-goot daer *S. Sebastiaen* in gesmeten wierd; behaegd'et hem daer dese schoone gedachtenis te stellen.

S. Sebastianus miles Christi fortissimus, sagittis Diocletiani iussu conficitur, virgis caeditur, in Cloacam dejicitur: inde à Lucina Matriona Romana ejus in somnis monitu eximitur, & in Callisti Coemiterio conditur; facti indicem plebs olim venerabunda Aediculam excitavit, cujus hic nuper Altare majus cum apside stetit. Hanc Six-

tus

tus V. Pont. Max. ea lege æquari solo permiffit, ut illius pars novæ Ædis ambitu includeretur. Ad restituendam loci religionem, reique memoriam. Maphæus S. R. E. Presbyter Card. Barberinus Signaturæ Justitiæ Præf. hoc voluit extare monumentum. Anno salut. M. DC. XVI.

Dat is:

S. Sebastiaen seer dapper Krijgs-held Christi, wierd door last van Diocletiaen met pijlen doorschoten, met roeden gegeesselt, en in de moddergoot geworpen; van daer heeft Lucina Roomsche Vrouw, door sijn waerschouwen in haer slaep, hem uit-genomen, en in Calistus begraef-plaets gebracht; tot aenwijsing van 't selfde is by het gemeene volk eerbiediglijk dit Kapelleken gesticht, wiens Hoog Autaer hier voormaels met sijn rand heeft gestaen. Dit heeft Paus Sixtus de 5. toegelaten op dese voorwaerde tot de grond af te breken, dat een deel des selfs in den omtrek der nieuwe kerk besloten sou worden. Nu heeft om de Godsdienstigheid der plaets, en de geheugenis der saek te behouden, Maphæus des H. R. Stoels Priester Cardinael Barberini, Overste der Onderteekening des Gerichts, hier dese gedenk-steen doen stellen, in 't jaer des Heils 1616.

Om dat dese Kapel aen de Hemelvaert der alderheiligste Maget toegeëigent was, heeft het den selfden, daer na door sijn menigvuldige verdiensten met toejuichen van al de weereld tot Paus verkoren, belieft, niet te vreden, die met sulken heerlijkheit als van yder gesien wort,

ge-

550 A F B E E L D I N G V A N

gebouwt te hebben, de selve noch met veel geestelijke genaden te verrijken; en viermael 's jaers heeft hy daer eeuwigduurenden vollen Aflaet aen vergunt, van al de Geloovige te verkrijgen op den dach der Ontfankenis, der Suivering, der Boodschapping, en der Hemelvaert van d' alderheiligste Maget; en aen 't doorluchtigste Huis van *Barberini*, en aen alle des selfs nakomelingen eeuwigduurenden vollen Aflaet yder dach, 't welk noch inhoud het selfde sich ook uit te strekken tot dese Paters van de selfde Religie.

Hy heeft daer noch een anderen eeuwigduurenden vollen Aflaet aen toe-gestaen voor de zielen in 't Vagevyer alle Maendagen des jaers te helpen door de Geloovige, die gebiegt, en 't Heilig Sacrament genuttigt hebbende, de selfde Kapel na den avond sullen bezoeken, en voor 't Alderheiligste Sacrament dat daer open gestelt wort, volgens haer Godtsdienstigheid Godt bidden voor de zielen die in 't Vagevyer gepijnigt worden; en aen die niet gebiegt sullen hebben, is 'er seven jaer, en seven vasten-dagen vergunt.

In de Kapel der Heeren *Barberini* is het Beeldwerk van *Mochi*, en andere; de schilderijen van *Passignano*. In die der *Oricellai* van den Ridder *Pomarancio*. 't Voornaemste deel der kerk is van den Ridder *Lanfranco*, de drie hoeken van onder van *Domenichini*, en het voorste van den selfden; en de laeste drie stukken nieuw daer aen gemaekt inhoudende de kruiffing van *S. Andries*, zijn van den Ridder *Fra. Maria Preti* uit *Kalabrien*.

Des

Deze soo waardige kerk is de Bouw-konst van *Maderna*.

En daer by fiet men 't schoon gebouw van 't nieuw Klooster, Bouw-konst van *Marucelli*.

Niet verre daer achter woont de Heer Ridder *Cassiano dal Pozzo*, die als ervaren in de wetenschappen, boven een beroemde Boek-schat, een Konst-kamer vergadert heeft van afbeeldingen, schilderijen, pleister-werk, Medalien van doorluchtige mannen, en andere saken, waardig met verwondering gesien te worden.

Voor aen de kerk is de straet des Dals, waer de Heer *Pietro della Valle* woont, by wien men drie Mumien, dat zijn seer oud gebalsende lichamen, met haer oude geschilderde kassen kan sien, met verscheide Hierogliphische teekenen verciert, gelijk d'Egyptenaren gewoon waren te doen; en andere saken uit die Oost-Indische plaetsen over gebragt, en veel oude gedenkwaardige marmereen.

---

*Van d' alderheiligste Sweetdoek
onses Heeren. II.*

DAer is geen twijfel, of van de gedachtenissen hier van onsen Heer op aerden gelaten, die zijn de waardigste en meest van ons geacht, waer in hy, om de selfde aengerocht te hebben, sijn wesen heeft in-gedrukt. *Romen* verthoont twee sletjes met sijn aengesicht.

Dat

552 AFBEELDING VAN

Dat aen de *S. Veronica* gegeven, in *S. Pieter* op den *Vatikaen*; en dat aen *Abagarus* gefonden, in *S. Silvester* in *Mariſche Veld*.

Maer van gants ſijn heilig en goddelijk Lic- haem, boven alle andere wonderlijk en eerwaer- dig is in de Stad van *Turin*, en hy drukte dat uit, in 't Laken daer ſy hem op uitſtrekten eer ſy hem begroeven; en ſy wonden hem van 't Hoof tot de voeten daer in, ſoo dat hy opgeſtaen, de ge- daente de Lichaems daer in geſien wierd, met de teekenen der vyf wonden, en der ſlagen in al ſijn vlees; en ſommige beveſtigen, dat tot de voet- ſolen toe geſien te hebben.

Deſe kerk wort d'alderheiligſte Sweetsdoek van *Piemontſche Gefelſchap* geſeit: en met reden koomt het haer toe, den naem des alderheiligſten Sweetsdoeks te voeren, nadien de Hertog van *Savoien* met alle pracht en heerlijkheit den Sweetsdoek bewaert daer onſe Heere **JESUS CHRIS- TUS** in gewonden was, als hy begraven wierd; op welke hy ſijn alderheiligſte gedaente gelaten heeft. Deſe kerk wort ook *S. Louis* der *Piemont- ſche* geſeit, op 't jaer 1537. in 't maken van een Gefelſchap onder den naem van deſe Alderheilig- ſte Sweetsdoek, in het welk al de onderdanen des Hertogs van *Savoien* komen kunnen. Sy kleeden haer in witte kappen met een gordel van root leer, met een inſgelijks rooden knoop toe-gedaen.

Sy waren eerſt in een naeſte kerk van de Abdie van *Farfa* aen *S. Louis* toegeeigent, en die om haer kleinheit ontheiligt zijnde, bouwden ſy deſe hier nieuw uit de gront op in 't jaer 1605. onder den

NIE

Piemontſche

Veronica, hu

der andere

in leer prij

chrijſte per

na *Armen* ke

die boven

wordt gemaek

der over ui

en *Clement*van *Bolo*

en van food

e daer na ga

ſchilchap. Be

van deſe kerk

alderheiligſte S

wordt uit-ho

den, vyeren ſ

in Septembe

van *Savo*

n-beer heeft

Prieſen dat

welke zijn ſee

van wien n

S. Jul

Oorlog

Gellacht c

webbende.

den Argentinschen Toren, soo genoemd na een uit *Argentina*, huden *Straesburg* in *Duitslant*.

Onder andere goede werkken van dit Geselschap, is seer prijfelijk dat sy de arme Priesteren, en Geestelijke personen herbergen die uit *Savoien* na *Romen* komen. De schildery des Sweetdoeks, die boven 't Hoog Autaer staet; is op de selfde maet gemaakt, van dat sy in *Turin* hebben, en 't is daer over uitgestrekt geworden; en wierd eerst aen *Clemens de 8.* gegeven door d'Aerts-Bisschop van *Bolonien* *Alfonso Paleotto*, met een boek dat van foodanigen stof in 't licht is gegeven: en daer na gaf Paus *Clemens* het selfde aen dit Geselschap. Boven den voornaemsten feestdach van dese kerk op den 4. van Mei ter eeren des alderheiligste Sweetdoeks, in welken dach sy Dochteren uit-houwelijken, en een gevangenen verlossen, vyeren sy noch dien van *S. Maurits* op den 22. September, om haer te schikken na 't Huis van *Savoien*, dat desen Sant voor Beschermers-heer heeft.

De Paleisen daer tegen over van de Heeren *Caffarelli* zijn seer schoone bestekken van *Raffaele*; van wien noch is dat der *Aquila*, in *Borgo*.

Van S. Juliaen der Cesarini. 12.

DE Oorlogen der Gothen het oud en seer edel Geslacht der *Cesarini* in twee takken verdeelt hebbende, gelijk by de *Salvator* aen 't water

554 AFBEELDING VAN

ter gefeit is ; vereenigden fy haer eindelijk in een Paleis hier ontrent haer toekomende , waer van dese kerk den by-naem heeft, tot onderscheid van twee andere aen dese Sant toegeegent. Het is voorts noodig (feit *Sansovinus*) dat door eenig merkelyk bedrijf der *Cesarini* tot voordeel des Roomfchen Volks , fy aen 't Hooft van dit voortreffelyk Geflacht haren Standaert geven , soo in tijden van oorlogen , als van vrede in algemeene fchouwfpelen, en gewonelyke Hoogtijden, en inzonderheit op die van *S. Foris*.

Wat de eerste stichting van dese kerk belangt, wy vinden haer oud genoeg , door de Nederlandfche Volkeren gemaekt ; om dat als *S. Bonifacius* Biffchop , de Nederlanders tot de kennis van CHRISTUS bragt, ontrent het jaer 755. op dat jaer *S. Bonifacius* in *Vriesland* met het Martelaerschap gekroont zijnde : en by dese kerk maekten fy een Gasthuis voor de Nederlandfche Bedevaert-reifigers. Daer na in 't jaer 1094. hebbende Paus *Urbanus de 2.* de Christen Vorsten verfamelt om 't heilig land weder te verkrijgen, quam *Robert* Graef van *Vlaenderen* binnen *Romen*, en vermaekte, en begiftigde dese heilige plaets.

S. Juliaen heeft tot teeken een Valk op de hand, en een Hond aen de leidse , om dat hy fijn vermaek in de jacht nam. Hier wort van de Nederlanders fijn feestdach gevyert op den 13. van January, op welken dach in *Vlaenderen* eenige Overblijffelen van *S. Juliaen* overgevoert wierden.

*Van S. S. Cosinus en Damianus
der Baert-scheerders. 13.*

Dit Gefelschap nam sijn begin in 't jaer 1440. en sy verkoren dese Santen tot haer Voor- spraken, die de konst der Artseny oeffenden, welke eenigfins de Baert-scheerders ook rackt. Dese kerk was voormaels van Nonnen, onder den naem der alderheiligste Drievuldigheid; maer sy vyerden den dach van haer Voor- spraken, in welken sy een gevangenen verlossen: sy kleeden haer in witte kappen, met een witten gordel omgord.

En tegenwoordig is die ten deele verbeterd.

Dit Klooster moest een wesen van die kleine, welke van *S. Dominicus* in de kerk van *S. Sixtus* vereenigt wierden.

---

*Van S. Helena der Voorproe-
vers. 14.*

Binnen *Romen* een groot getal Voorproevers zijnde, die aen veel Vorsten dienen, van welke men hier misfchien meer als in eenige andere Steden heeft, besloten in 't jaer 1557. selfs ook een Gefelschap te maken, en na dat sy in verscheide kerken versamelt hadden geweest, verkregen sy dese kerk van *S. Nicolaes* met de sorg der zielen; en sy staende in gevaer van te vallen, wierd de Procchie aen de naeste vereenigt; en de kerk van

556 AFBEELDING VAN

de Voorproevers vermaekt zijnde, is die aen *S. Helena* Moeder des Grooten *Constantinus* toegewijd.

En in der waerheit, het volk van *Romen* is niet weinig verschuldigt aen dit Gefelschap, om 't vernieuwen der gedachtenis van die welke 't Heilig hout des Kruis gevonden, en veel Overblijffelen uit het Heilig Land gebragt heeft; welke in dese overvloedige Stad heiliglijk haer leven eindigde. Haer lichaem wierd van haer soon *Constantin* begraven, in een schoon *Mausoleum* buiten de grootte poort; en ofsy wel van daer is gevoert, nochtans zijn in verscheide van dese onse kerken van haer Overblijffelen bewaert.

Hier nevens zijn de Paleisen der Heeren *Cavalieri*.

Van S. Nicolaes aen de Calcare. 15.

C*neus Octavius* Borgemeester een merkelyke zege op de *Persianen* behaelt hebbende, maekte hier tusschen den *Flaminischen* Renkring, en het *Schouwburg* van *Pompeus*, een *Wandel-dreef*, om als het regende daer onder te gaen, wanneer in de *Kringen*, en *Schouwburg*en, de *Spelen*, en andere vertooningen die tot vermaek des volks gehouden wierden, belet waren; en om dat op de kolommen die 't werk ondersteunden metale hoofststukken stonden na de *Co-*
riu-

rinthische manier uitgewrocht , wierd die de Co-
rintische Wandel-dreef geseit, als mede van *Oeta-*
vius, die de selfde gemaekt had. Voorts in 't Grieks
het metael *Chalcos* genoemt wordende, wilt men
dat het graeuw die aen de *Calcare* noemde; noch-
tans is dit wel een verre gehaelde uitlegging , de-
wyl men niet lesen kan, dat die na de metale
hoofst-stukken of in 't Latin, of in 't Grieks ge-
noemt is geworden; soo dat men noodzakelijk
aen 't graeuw dese en andere onwetentheden laten
moet.

Van d'eerste sifting deser kerk heeft men
niets kunnen verstaen; alleen hebben wy, dat sy
in 't jaer 1611. een Procchie zijnde, haer Opfien-
der *Magno Penico d'Anagni*, de selfde vermaeck-
te, en daer voor een schoone plaets opende. Hier
was over eenigen tijt het Gefelschap des Bewaerts-
Engels.

